

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschap- pen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en
verwachtingskaart en cultuurhistorische
waardenkaart van de gemeente Heumen

Archeologisch Adviesbureau

4500 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschap- pen tussen Maas en Nederrijkswald

**Actualisatie archeologische waarden- en
verwachtingskaart en cultuurhistorische
waardenkaart van de gemeente Heumen**

ir. L.J. Keunen, S. van der Veen MA & dr. N.W. Willemse

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Heumen

Titel: Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald; actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Status: eindversie

Datum: 14 november 2013

Auteurs: *ir. L.J. Keunen, S. van der Veen MA & dr. N.W. Willemse*

Projectcodes: HMCW & HMCW2

Bestandsnaam: RA2739_HMCW

Projectleider: ir. L.J. Keunen

Projectmedewerkers: drs. R.S. Kok, S. van der Veen MA & dr. N.W. Willemse

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: niet van toepassing

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: dr. N.W. Willemse

Bevoegd gezag: gemeente Heumen

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Heumen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau een actualisatie van de archeologische waarden- en verwachtingskaart uitgevoerd en een cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen (met waardering en bijhorende beleidsadviezen) opgesteld. Op die manier is een zo volledig mogelijk en actueel overzicht van het cultureel erfgoed in de gemeente Heumen ontstaan, waar ook het lokale erfgoedplatform zijn bijdrage aan heeft geleverd. Inhoudelijk en methodisch sluiten de kaarten aan op de eerder en onlangs door RAAP onderzochte gemeenten Wijchen, Groesbeek en Ubbergen.

Resultaten

De archeologische en cultuurhistorische bevindingen zijn weergegeven in drie kaarten (schaal 1:10.000). Kaartbijlage 1 is de herziene archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Heumen. Kaartbijlage 2 is de weerslag van een inventarisatie van de cultuurlandschappen, landschapselementen en bouwkunst. Kaartbijlage 3 visualiseert de waardering van de cultuurlandschappen en laat de ensembles van bouwkunst en groen zien. De verschillende kaarten zijn methodisch en inhoudelijk toegelicht in deze rapportage.

Bevindingen

De gemeente Heumen is erg rijk aan cultureel erfgoed. Op archeologisch vlak springen de grafheuvels in het vennengebied en de waardevolle archeologische terreinen uit de Romeinse tijd, zoals de wachttorens, er bovenuit. Ook op het gebied van cultuurlandschap en gebouwd erfgoed kent Heumen bijzondere kwaliteiten, die zowel in het rivierengebied als tegen de stuwwal te vinden zijn. De Hatertse en Overasseltse Vennen zijn uniek voor het Nederlandse rivierengebied. De uiterwaarden hebben hun agrarische karakter behouden met aandacht voor het werk Coehoorn en het kasteel van Heumen. Bijzonder zijn hier ook de Maasheggen. De cultuurlandschappen van Worsum, Heide en de serie gehuchten tussen de Zandberg en Heumen zijn bijzonder gaaf bewaard gebleven. Ten noorden van Malden is het opstrekende karakter van de verkaveling vanaf de bebouwing langs de Hatertseweg nog te herkennen. Heumen biedt hiermee een voor de directe omgeving unieke diversiteit aan landschappen en daarmee verbonden bebouwing.

Advisering

In de adviezen wordt de nadruk gelegd op kennisontwikkeling en op **behouden en inpassen waar het moet** en **stimuleren en verbeteren waar het kan**. Geen enkel landschap wordt zo 'aan zijn lot overgelaten'. De cultuurhistorische kaarten moeten de basis vormen voor toekomstig cultuurhistorisch beleid, recreatie, erfgoededucatie, PR- en marketingstrategieën, publieksinformatie en ruimtelijk ontwerp (inrichting en beheer).

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	9
1.1 Kader	9
1.2 Onderzoeksgebied	9
1.3 Onderzoekopzet en taakverdeling	11
1.4 Dankwoord	11
2 Methoden en bronnen	13
2.1 Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart	13
2.2 Cultuurhistorische waardenkaart	16
2.3 Landschapselementen	22
2.4 Historische stedenbouw en bouwkunst	23
2.5 Immaterieel erfgoed	23
3 Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart	25
3.1 ARCHIS-gegevens	25
3.2 Nieuwe vindplaatsen	25
3.3 Actualiseren van zonering verwachte waarden	27
4 Landschaps- en bewoningsgeschiedenis van Heumen	29
4.1 Inleiding	29
4.2 Het rivierenlandschap	29
4.3 De rivierduinen	37
4.4 Stuwwal en stuwwalflank	37
4.5 Heumen en de moderniteit: grootschalige infrastructuur	44
5 Toelichting op de inventarisatie en waardering	47
5.1 Cultuurlandschappen	47
5.2 Landschapselementen	64
5.3 Historische stedenbouw en bouwkunst	77
5.4 Immaterieel erfgoed	80
6 Wenken voor ontwerp en inrichting	81
6.1 Algemene aanbevelingen	81
6.2 Ruimtelijke inrichting	82
6.3 Vervolgonderzoek	84
6.4 Toerisme en recreatie	86
6.5 Beleid: thematische ambities	86

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Literatuur	87
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	89
Bijlage 1: Catalogus van archeologische vindplaatsen	93
Bijlage 2: Catalogus van AMK-terreinen	130
Bijlage 3: Catalogus van archeologische onderzoeksgebieden	131
Bijlage 4: Karteringseenheden en om-schrijvingen bij het bestand Hmcw2_vw ...	160
Bijlage 5: Manuscriptkaart van het Rijkswald van Thomas Witteroos uit 1570	161

1 Inleiding

1.1 Kader

Zorg voor en zorgen om het erfgoed in de gemeente Heumen zijn niet nieuw. De omgang met het cultureel erfgoed is tegenwoordig in de samenleving en de wetgeving ingebed, waardoor de zorg voor cultureel erfgoed professioneler en veel minder vrijblijvend is dan voorheen. Het is niet toevallig, gezien de ontwikkelingen van de afgelopen decennia, dat vanaf januari 2012 rekening dient te worden gehouden met cultuurhistorische (lees: cultuurlandschappelijke, stedenbouwkundige en bouwhistorische) waarden in bestemmingsplannen. Daarmee krijgen cultuurhistorische waarden een volwaardige plek binnen de ruimtelijke ordening. Eerder had archeologie al zijn wettelijke en planologische vertaling gekregen en konden historisch-bouwkundige waarden via de monumenten- of Erfgoedverordening worden geborgd.

In opdracht van de gemeente Heumen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau een actualisatie van de archeologische waarden- en verwachtingskaart verricht, een cultuurhistorische inventarisatie van de gemeente Heumen uitgevoerd en een waardering van het cultuurhistorisch erfgoed opgesteld met bijhorende beleidsadviezen. Dit heeft geresulteerd in drie kaarten (schaal 1:10.000). Kaartbijlage 1 is de geactualiseerde archeologische waarden- en verwachtingskaart. Kaartbijlage 2 is een weergave van de inventarisatie van de cultuurlandschappen, landschapselementen en bouwkunst. Kaartbijlage 3 geeft de waardering van de cultuurlandschappen weer. De cultuurhistorische waardenkaart moet de basis gaan vormen voor toekomstig cultuurhistorisch beleid, recreatie, erfgoededucatie, PR- en marketingstrategieën en ruimtelijk ontwerp (inrichting en beheer).

1.2 Onderzoeksgebied

De gemeente Heumen (figuur 1) ligt op de overgang van het Midden-Nederlandse rivierengebied naar de Stuwval van Nijmegen. In totaal wonen er 16.457 inwoners in de gemeente.¹ De huidige gemeente heeft een oppervlakte van 41,58 km². De gemeente in zijn huidige vorm ontstond in 1980, toen de oude gemeenten Heumen (ontstaan in 1810) en Overasselt werden samengevoegd. Bij die samenvoeging ging echter een deel van Overasselt (Balgoij) naar de gemeente Wijchen. Keent, dat tot 1958 eveneens bij Overasselt hoorde, was in dat jaar al naar de Brabantse gemeente Ravenstein gegaan. Balgoij en Keent waren overigens pas in 1923 bij Overasselt gevoegd en vormden voor die tijd samen een zelfstandige gemeente.²

¹ Stand per 1 november 2012 (Centraal Bureau voor de Statistiek)

² Van vijfendertig naar acht; een overzicht van burgerlijke gemeenten in het Rijk van Nijmegen en het Land van Maas en Waal vanaf 1810 (manuscript op de website van de gemeente Nijmegen)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 1. Ligging van de gemeente Heumen; inzet: locatie in Nederland.

Binnen de gemeente Heumen liggen vijf dorpen: Malden, Heumen, Overasselt, Nederasselt en een klein gedeelte van Molenhoek. In Malden, de grootste kern, is het gemeentebestuur gevestigd. De gemeente Heumen grenst in het noordwesten aan de gemeente Wijchen; aan Nijmegen in het noorden; Groesbeek in het oosten; de Limburgse gemeente Mook en Middelaar in het zuidoosten; en de Brabantse gemeenten Cuijk en Grave aan de overzijde van de Maas in het zuid(west)en.

Door zijn ligging in de nabijheid van Nijmegen kent Heumen een zeer goede infrastructurele ontsluiting. De autosnelweg A73 loopt van noordwest naar zuidoost door de gemeente, langs het dorp Heumen. Malden en Nederasselt liggen respectievelijk aan de N271, N844 en N324. De N844 verbindt Nederasselt en Overasselt met de genoemde autosnelweg. De N324 (Grave-Nijmegen) en N845 (Nederasselt-Hernen) liggen in het uiterste westen van de gemeente, nabij Nederasselt. Tegen de oostgrens van de gemeente Heumen ligt de spoorlijn Nijmegen-Venlo. De lijn werd in 1883 aangelegd. Aan de lijn heeft nooit een station gelegen binnen de gemeente Heumen. Het

voormalig Station Heumen (1885-1891) lag namelijk in de gemeente Mook en Middelaar. Station 't Heilig Land, dat wel binnen de gemeente Heumen lag, hoorde bij de spoorlijn Nijmegen-Kleve die een aantal kilometers parallel liep aan de spoorlijn Nijmegen-Venlo.³

1.3 Onderzoekopzet en taakverdeling

Het cultuurhistorisch onderzoek is vooral uitgevoerd langs twee lijnen, namelijk een landschapstypologische kartering (met waardering) en een inventarisatie van landschapselementen en gebouwd erfgoed. Een nadere uitwerking van opzet en methodiek van zowel het archeologisch als cultuurhistorisch deel is in hoofdstuk 2 te vinden.

Ir. Luuk Keunen was als projectleider verantwoordelijk voor de loop van het project en de communicatie. Daarnaast hield hij zich voornamelijk bezig met de landschapstypologisering en -waardering en de rapportage. Steven van der Veen MA voerde een belangrijk deel van de elementen-inventarisaties uit. Drs. Ruurd Kok leverde input voor de inventarisatie van sporen uit de Tweede Wereldoorlog. Dr. Nico Willemse, senior archeoloog en fysisch geograaf, nam de projectbegeleiding en de actualisatie van de archeologische waarden- en verwachtingskaart voor zijn rekening.

1.4 Dankwoord

Een belangrijke bijdrage leverde het Erfgoedplatform Gemeente Heumen. Wij danken Harrie Joosten, Petra Thijssen, Piet van Casteren, Ben Arts, Jan Paul Bevoort, Cees Elsten, Ben Boersema en Anneke Meijssen van dit platform en WOII-deskundige Rick de Jong voor hun nuttige bijdrage aan de totstandkoming van de cultuurhistorische waardenkaart.

Wij danken in de tweede plaats mw. R. Koeneman (gemeente Heumen) voor de prettige samenwerking tijdens het actualiseren van de archeologische waarden- en verwachtingskaart en het opstellen van de cultuurhistorische waardenkaart.

³ De splitsing van beide spoorlijnen lag nog vóór het Station Heyendaal.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

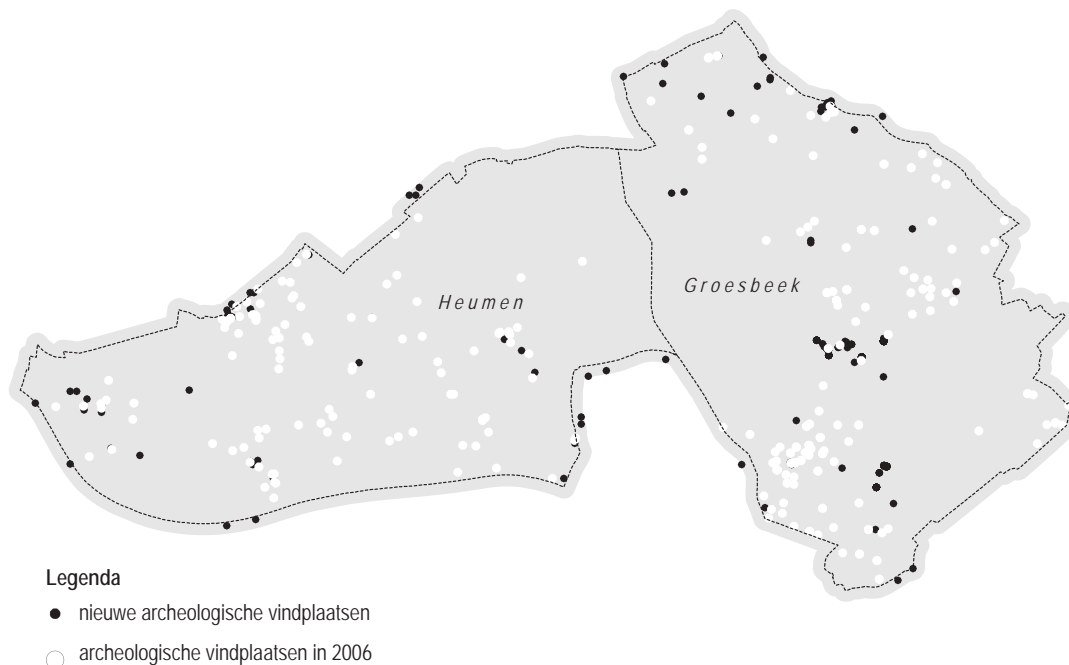
2 Methoden en bronnen

2.1 Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart

2.1.1 Toevoegen nieuwe gegevens

Ten behoeve van de actualisering zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- inventarisatie en controleren nieuwe vindplaatsgegevens (ARCHIS-data; figuur 2);
- inventarisatie en actualisatie AMK-gegevens (ARCHIS-data);
- toevoegen informatielaag met reeds (archeologisch) onderzochte gebieden (ARCHIS-data, figuur 3);
- toevoegen van cultuurhistorische landschapselementen *met een archeologische component* (afkomstig van kaartbijlage 2) zoals geïnventariseerde historische boerderijlocaties en erfgoed van oorlog en defensie (verdedigingswerken e.d.; figuur 4);
- nieuwe gegevens invoeren in de kaartbestanden;
- toevoegen beschrijvende waardevelen in GIS-bestanden gekoppeld aan kaartinformatie;
- beknopte verslaglegging van de actualiseringwerkzaamheden (met lijsten van nieuwe data);
- opmaak van kaartmateriaal conform de nieuwe cartografische standaard van RAAP.

Figuur 2. Nieuwe waarnemingslocaties binnen de gemeenten Heumen en Groesbeek.

2.1.2 Datastructuur verwachtingslaag

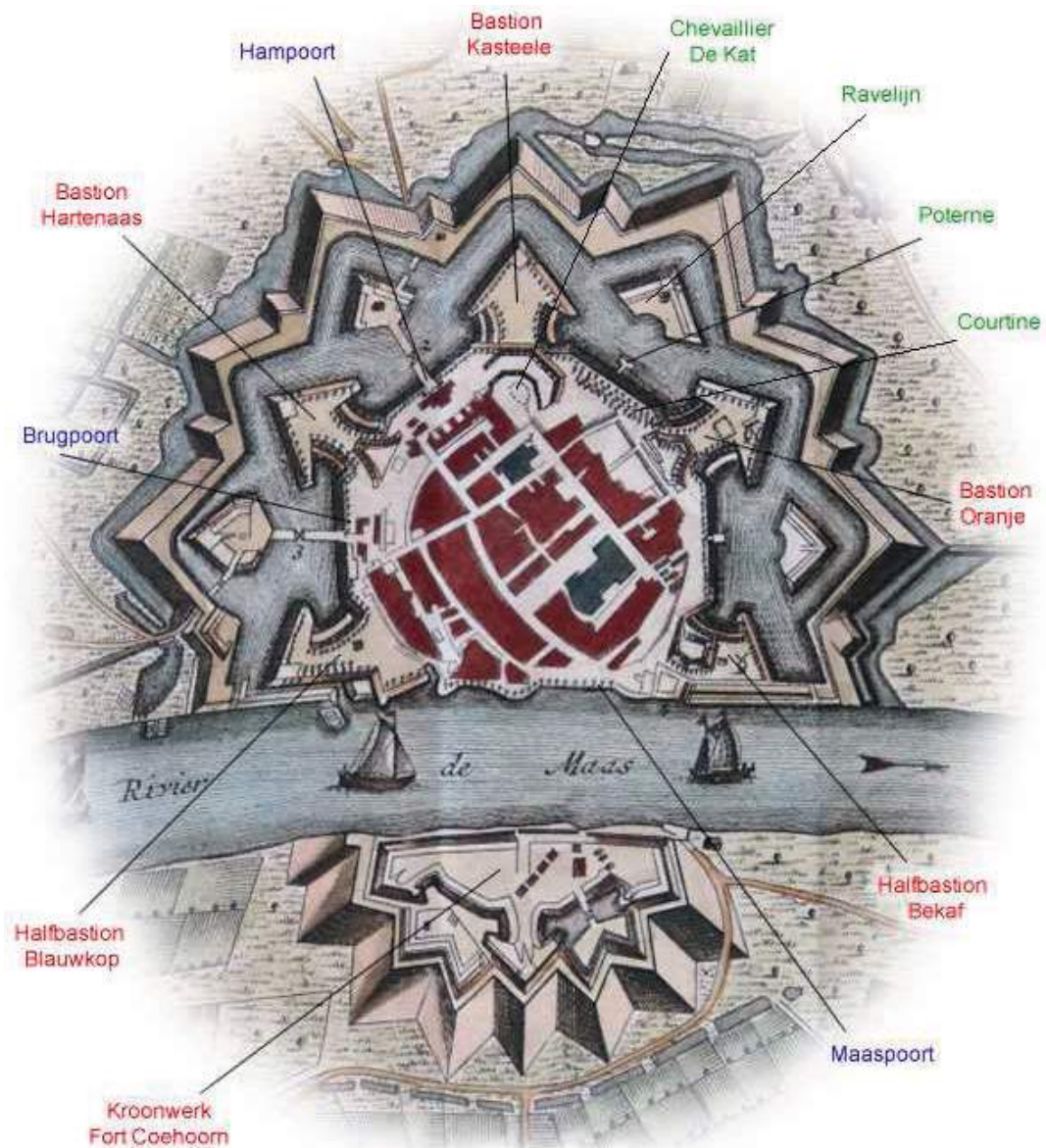
Binnen het landschap van de gemeente Heumen zijn op basis van de bodemkaarten van Pons (1966) 69 geomorfogenetisch/bodemkundig karakteristieke eenheden onderscheiden, verdeeld

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 3. Waarderend archeologisch onderzoek van een Romeinse tumulus aan de Schatkuilsestraat in Overasselt (bron: De Groot e.a., 2010).

Figuur 4. Vestingwerken rondom Grave met het Fort Coehoorn. De bovenkant is naar het zuidwesten gericht (bron: bommetje.nl).

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

kolomnaam	beschrijving	value
GM_ID	Numeriek identificatienummer	Charact6
BODEMTYPE	Code dominant bodemtype (Pons, 1966;Schelling& Bakker, 1966)	Charact90
KAART_LABEL	Labels op kaartbijlage 2	Charact6
TERREINVORM	Beschrijving (geo)morfogenetische eenheid	Charact100
BODEM_OMSCH	Beschrijving bodemkundige eenheid volgens legenda Pons, 1966	Charact200
LANDSCHAP	Indeling volgens hoofdlandschappen	Charact100
BIJZONDERHEID	Tekstveld met aanvullende bijzonderheden	Charact100
PROFIELTYPE	Profieltype (verwachtingsprofiel volgens tabel 3)	Float
VW_OMSCHR	Tekstveld, verwachte dichtheid en kwetsbaarheid	Charact254
Oppervlak	Oppervlakte van polygoon in vierkante meter	Float
RAAP_CODE	Projectcode is HMCW2	Charact5

Tabel 2. Tabelstructuur van het fysisch-geografisch basisbestand Hmcw2_vw.

over drie geomorfologische hoofdeenheden: het holocene rivierenlandschap, het pleistocene rivierenlandschap en de Stuwwal van Nijmegen. Zie tabel 2 voor het datamodel en de verzamelde gegevens. Met behulp van dit vlakkenbestand zijn meerdere thematische kaarten (geomorfologische en bodemkundige eenheden, verwachtingen, hoofdlandschappen) te genereren op verschillende kaartschalen.

RAAP hanteert voor het toekennen van een verwachtingswaarde een karteringsmodel dat zowel geomorfologische als bodemkundige eigenschappen combineert met archeologische verwachtingen in een zogenaamde profieltypenkaart (verwachte resten aan het maaiveld, ondiep afgedekt [30-50 cm]) diep afgedekt (> 50 cm)]. De profieltypen doen een gecombineerde uitspraak over de verwachte dichtheid aan archeologische resten (hoog, middelhoog en laag) en de verwachte diepteligging van het archeologisch niveau en de mate van conservering (tabel 3).

Profieltype	Verwachte dichtheid archeologische resten en mate van conservering
11	zeer hoog
1	hoog + conserverend dek > 50 cm
2	hoog + conserverend dek 30-50 cm
3	hoog, zonder conserverend dek
4	middelmatig + conserverend dek > 50 cm
5	middelmatig + conserverend dek 30-50 cm
6	middelmatig, zonder conserverend dek
7	laag + conserverend dek > 50 cm
8	laag + conserverend dek 30-50 cm
9	laag, zonder conserverend dek
13	onbekend, ophogingspakket

Tabel 3. Profieltypen voor de archeologische verwachtingswaarden (verwachting en dikte van een eventuele conserverende laag naar klassen: 0-30; 30-50; > 50 cm).

2.2 Cultuurhistorische waardenkaart

2.2.1 Algemeen

De inventarisatie van cultuurhistorische waarden in de gemeente Heumen bestaat om praktische en inhoudelijke redenen uit drie gedeelten:

- de kartering van de cultuurlandschappen, vlakdekkend voor de gehele gemeente;
- de inventarisatie van landschapselementen;
- de inventarisatie van de historische bouwkunst en (in beperkte mate) de historische stedenbouw.

Deze driedeling zullen we ook in de toelichting op de kaart in hoofdstuk 5 aanhouden. Deze drie aspecten verhouden zich namelijk op een specifieke manier tot elkaar. De cultuurlandschappen vormen het grotere, gemeentebrede kader en schetsen samenhang tussen ondergrond, landgebruik en/of de aanwezige structuren. We geven bijvoorbeeld aan in welk gebied historisch gezien bebouwing of houtsingels kenmerkend zijn. Bij de kartering van de historische bouwkunst, stedenbouw en de landschapselementen wordt de specifieke ligging etc. op structuur- of elementniveau inzichtelijk gemaakt. Er heeft geen analyse van de historische stedenbouw op wijk- of buurniveau plaatsgevonden.

De resultaten van de inventarisatie zijn verwerkt in een geografisch informatiesysteem (GIS), waarbij voor de elementen in elk geval een ID, categorie en type zijn gedefinieerd. De bijbehorende databases zijn in het GIS verwerkt.

2.2.2 Cultuurlandschappen

Onder cultuurlandschap verstaan we een specifiek type landschap dat in samenspel tussen mens en natuur tot stand is gekomen en waarbinnen de variatie relatief gering is (figuur 5). Een stroomrugontginning bijvoorbeeld is voor onze kartering te grof geformuleerd, omdat er verschillende type stroomrugontginningen voorkomen binnen de gemeente Heumen. Die ontginningen hebben we dan ook verder uitgesplitst.

Het karteren van de cultuurlandschappen dient systematisch en consequent te gebeuren. Binnen elk type cultuurlandschap zou de variatie in feite zo gering mogelijk moeten zijn, zodat in detail beschreven wordt wat het eigen kenmerk van een specifiek landschapstype is. Uiteraard is dat nooit volledig te bereiken, omdat het landschap per definitie veelvormig is en je altijd zult moeten generaliseren. Bovendien is het ook onwenselijk om een onoverzichtelijk aantal cultuurlandschappen binnen één gemeente te onderscheiden die uiteindelijk nog weinig van elkaar verschillen. De afgelopen jaren zijn met succes classificatiesystemen voor het historisch cultuurlandschap ontwikkeld, passend in een Wageningse traditie van landschapstypering bij de Stichting voor Bodemkartering en zijn opvolgers.⁴

⁴ Baas & Brand, 2011. Wageningen is één van de fundamenteën van de historische geografie in Nederland, achtereenvolgens onder leiding van dr. A.W. Edelman-Vlam (1909-1999), A.D.M. Veldhorst, prof. drs. J.A.J. Vervloet en hun medewerkers aan de Stichting voor Bodemkartering, DLO-Staring Centrum, Alterra en de Wageningen Universiteit. Toepassing van kennis in beleidsvorming is altijd een peiler geweest binnen de Wageningse instituten. Daarom wordt er wel gesproken over 'Wageningse tradities' binnen de historische geografie.

Figuur 5. Een Heumens cultuurlandschap: het Worssumse Broek.

Het doel van dit onderdeel is het karteren van de aanwezige cultuurlandschappen en daarmee het leggen van een gedegen basis voor een gebiedsgerichte planologische en beleidsmatige benadering van cultuurhistorie.⁵

Centraal in de gekozen methodiek staat het historisch gegroeide landschap en wat daarvan tegenwoordig nog terug te vinden is. Daarmee biedt de gedetailleerde typering, bruikbaar op perceelsniveau, een goede en kwalitatief hoogwaardige basis om de historische kwaliteiten van het agrarisch en stedelijk cultuurlandschap te monitoren, te stimuleren en op andere wijzen te gebruiken voor gemeentelijk beleid.

De hierboven beschreven methodiek biedt de beste mogelijkheden om cultureel erfgoed niet alleen te beschermen, maar ook op een positieve manier te ontwikkelen. Door middel van het helder krijgen van de specifieke historische kenmerken van de verschillende cultuurlandschappen (op basis van historische kaartstudie) kan landschap ook inspirerend werken en kunnen kansen en mogelijkheden optimaal benut worden. Historische contrasten tussen verschillende landschapstypen, zowel de hoofdlijnen als subtiele verschillen, kunnen versterkt worden. De landschapstypering biedt daarbij het kader, de inventarisatie van elementen de detaillering. Daarvan profiteert niet alleen het landschap zelf, maar ook bijvoorbeeld de gebruikers, bewoners en recreanten die elk op hun eigen manier met het landschap te maken hebben.

⁵ Landschapstypering heeft al eerder plaatsgevonden, bijvoorbeeld in de Welstandsnota, waar het tamelijk grove en vooral op bodemkundige leest geschoeide onderscheid is gemaakt tussen zandgronden, stroomruggen, komgronden en uiterwaarden (Gelders Genootschap, 2004). Als bron voor deze typering wordt verwezen naar de bodemkaart 1:50.000 van de Stiboka uit 1976.

Vergelijking van methodieken

De manier van classificeren die we voor het landschap van de gemeente Heumen hebben toegepast, sluit aan op wat we de Wageningse methode kunnen noemen. In de kern komt het erop neer dat we op basis van de kenmerken van het gebied in het midden van de 19e eeuw het landschap in een aantal typen hebben ingedeeld. De kartering komt voort en sluit aan bij de landschapstypologisering van de provinciale chw (Histland Gelderland), ontwikkeld door Bureau Overland voor de provinciale cultuurhistorische waardenkaart, maar is op onderdelen sterk gewijzigd voor de specifiek Heumense situatie. Bovendien was een detaillering van inventarisatiekaartschaal 1:25.000 naar 1:10.000 aan de orde. Zo zijn de stroomrugontginningen gesplitst in lager en hoger gelegen stroomrugontginningen en in regelmatige en gevarieerde verkavelingspatronen.⁶ Een dergelijke gedetailleerde typering is zinvol om de historisch gegroeide variatie in het huidige landschap te verklaren en inhoudelijk onderbouwde lijnen uit te zetten naar de toekomst.

Uitgangspunten van de typologisering

Voor de kartering van de cultuurlandschappen heeft de Topografisch-Militaire Kaart van Nederland (TMK) een belangrijke rol gespeeld. De TMK is de oudste nauwkeurige kaart die landsdekend beschikbaar is en een betrouwbaar beeld van het landschap geeft. Op basis van deze kaart en de situatie in het jaar waarin die kaart is gekarteerd, zijn de grenzen tussen de verschillende landschapstypen getrokken. De kartering voor de TMK heeft plaatsgevonden tussen 1844 en 1852, waarna tussen 1850 en 1864 alle kaartbladen verschenen. Veldtekeningen en daarop gebaseerde nettekeningen vormden de basis van de TMK, die in zijn eindversie als zwart-witte steendruk is verschenen.

Keuzes bij kartering en waardering van cultuurlandschappen

Het ijkjaar 1850 is gekozen op basis van beschikbaarheid van gedetailleerde informatie en op basis van het feit dat in deze periode landschappelijke contrasten nog zichtbaar waren die later veelal zijn vervaagd door snelle transformaties. Die contrasten hebben niet alleen een esthetische, maar ook een informatieve en wetenschappelijke waarde: ze vertellen ons een verhaal over de uiteenlopende genese van het gebied.

Als gevolg van de natuurlijke ondergrond en menselijk handelen is een brede variatie aan landschappen ontstaan, ook binnen gebieden als 'kamptgunningen' die op het eerste oog een eenheid lijken te vormen. Daarmee is het beeld uit de 19e eeuw niet alleen rijkdom in de ruimte, maar ook een opening naar landschappelijke rijkdom in de tijd. Alle typen landschap hebben namelijk hun eigen 'microgeschiedenis', die uit de ruimtelijke variatie voor een deel al blijkt. Kort gezegd: het beeld van 1850 laat meer zien dan alleen het landschap uit de 19e eeuw. Dat wil niet zeggen dat latere ontwikkelingen niet cultuurhistorisch relevant kunnen zijn, maar zeker in het agrarisch cultuurlandschap worden historisch gegroeide landschappelijke contrasten over het algemeen hoog gewaardeerd door zowel bevolking als wetenschappers.⁷ Recentere, vaak nivellering tot

⁶ Met ontginningen bedoelen we het in enige vorm geschikt maken voor land- of bosbouwkundig bodemgebruik, bijvoorbeeld door omploegen van de natuurlijke bodem of andere vormen van bodembewerking.

⁷ Zie onder andere www.daarmoetikzijn.nl.

gevolg hebbende ontwikkelingen moeten bijzondere kwaliteiten bezitten om ze positief in plaats van negatief mee te nemen in de waardering. Sommige ruilverkavelingen of bijvoorbeeld militair gebruikte landschappen zijn daarvan een positief voorbeeld, maar ook de aanwezigheid van bijzondere jonge bossen, parken etc. uit jongere perioden kunnen specifieke kwaliteiten bezitten. Al die ontwikkelingen zullen individueel beoordeeld moeten worden in hun bredere historisch kader.

(Autonome) nivellering van cultuurlandschappen wordt over het algemeen en vanuit diverse invalshoeken als een aantasting in plaats van een interessante ontwikkeling gezien.⁸ Ook binnen het vakgebied van de cultuurhistorie wordt dit zo beleefd, onder meer blijkend uit het criterium 'gaafheid' dat veel gebruikt wordt bij waardering van landschappen en waar over het algemeen de 'contrastrijke' en 'bronrijke' 19e eeuw als vertrekpunt wordt gehanteerd. Daarbij moeten we ons uiteraard realiseren dat in de kartering en typering niet het platte landschap van de 19e eeuw is vervat, maar dat in elk van de landschapstypen een historische ontwikkeling gevat is die vele eeuwen terug kan gaan. Het is dus niet 'zomaar' een momentopname, maar een doorsnede door de tijd die een blik op het verdere verleden levert. Uiteraard betekent dit altijd dat er met redenen omklede keuzes voor een specifieke periode of specifieke thema's gemaakt moeten worden, maar dat is bijvoorbeeld in de natuurbescherming en -ontwikkeling niet anders en is inherent aan het omgaan met landschap.

Criteria

Als stelregel werd gehanteerd dat een belangrijk deel van de ruimtelijke variatie in de typen gevangen moest worden. De verdeling is gemaakt op basis van een aantal criteria:

- verschil in vorm, regelmaat en positionering;
- verschil in historisch en hedendaags grondgebruik;
- verschil in genese;
- verschil in natte dan wel droge omgeving;
- verschil in openheid/geslotenheid voor wat betreft opgaand groen.

De kartering van de cultuurlandschappen, vlakdekkend voor de gehele gemeente leverde een verdeling in 25 landschapstypen op (zie kaartbijlage 2 en tabel 4). In vrijwel alle gevallen werd gezocht naar landschappelijke diversiteit binnen de landschappen zoals deze zich omstreeks 1850 manifesteerden. Waar sprake is van expliciet jongere landschappen, zoals de jonge ontginningen, is gekeken naar de diversiteit binnen die jonge ontginningen. Primair kenmerk is dat deze gebieden in 1850 nog uit heide of natte laagte bestonden en pas naderhand in cultuur zijn gebracht, waardoor na 1850 pas een veelvoud aan landschapstypen ontstond. Voor deze landschapstypen is dus een (later) aanvullend ijkpunt gezocht. Uiteindelijk is besloten de huidige situatie als referentie te kiezen. Daarmee hebben we in elk geval de hoofdlijn van de dynamiek die tussen 1850 en heden heeft opgetreden in het vizier. Dat laat onverlet dat er altijd landschapontwikkelingen plaats kunnen hebben gevonden die niet in een classificatiesysteem te vangen zijn. Daarvoor is aanvullend onderzoek op detailniveau wenselijk.

⁸ Vuijsje & Banning, 2004

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

code	landschapstype binnen hoofdlandschappen
	<i>rivierterrassen- en rivierduinenlandschap</i>
ktd1	droge kamontginning op rivierduin of dekzandrug
ktn1	nat-droge kamontginning op rivierduin of dekzandrug
tb1a	regelmatig ingedeeld broek met grasland in het rivierterrassengebied
td1	rivierterrasontginning op hogere plateaus
td2	oud bos op hogere plateaus
tn1	rivierterrasontginning op afwisselend plateaus en laagten
hd6	jong bos en/of heiderestant op rivierduinen en stuifzanden
fd1	jonge ontginning op hogere plateaus
fn1	jonge ontginning op afwisselend plateaus en laagten
fn1a	jong broek met grasland in het rivierterrassengebied
	<i>stroomrugontginningen</i>
rds1	hoger gelegen stroomrugontginning met gevarieerde structuur
rns1	lager gelegen stroomrugontginning met gevarieerde structuur
rns2	regelmatige stroomrugontginning op de lagere delen van de stroomrug
rs5	oud bos op stroomruggen
	<i>komontginningen</i>
rk1	komontginningen, regelmatig blok- tot strookvormig ingedeeld
rk2	komontginningen, strookvormig ingedeeld
rk6	komontginningen, onregelmatig verkaveld
	<i>uiterwaarden</i>
ru1	uiterwaarden en zomerbed
ru4	historische uiterwaard, na 1850 binnengedijkt
	<i>kamontginningen met plaatselijk essen</i>
kd1	droge kamontginning
kd2a	oud bos in het droge zandgebied
	<i>jonge heide- en bosontginningen</i>
hd2a	jong droog bos op voormalige heide
hd4	droge-heiderelict binnen jonge ontginningen
hd5	droge heide ontgonnen tot nieuwe functies
	<i>overig</i>
W	water

Tabel 4. De onderscheiden landschapstypen en de hoofdlandschappen waarbinnen ze vallen.

2.2.3 Waardering

De waardering van het historische cultuurlandschap (kaartbijlage 3) heeft plaatsgevonden door elk gekarteerd deelgebied op drie criteria te beoordelen:

- de gaafheid van de topografie ten opzichte van de situatie omstreeks 1850, d.w.z. type grondgebruik, verkaveling, etc.;

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

- de gaafheid van de fysiognomie ten opzichte van de situatie omstreeks 1850, d.w.z. de openheid of geslotenheid van het landschap (aan- of afwezigheid van opgaand groen), de aanwezigheid van bebouwing, etc.;
- de aanwezigheid van bijzondere kenmerken, waardoor het gebied een hogere waardering zou moeten krijgen dan het op basis van de andere twee criteria zou krijgen.

Op elk criterium is een score van 0 tot 5 bepaald. Voor de eerste twee criteria is dat op basis van een strakke definitie gebeurd (tabellen 5 en 6); voor de laatste op basis van *expert judgement* zonder hard vastgelegde criteria.

score	toelichting
0	volledig gewijzigd
1	overbouwd
2	verkaveling sterk gewijzigd, grondgebruik gewijzigd
3	hoofdstructuur verkaveling intact, grondgebruik gewijzigd
4	hoofdstructuur verkaveling intact, grondgebruik merendeels intact
5	verkaveling intact, grondgebruik intact

Tabel 5. Waarderings tabel voor gaafheid van de topografie.

score	toelichting
0	volledig gewijzigd
1	overbouwd
2	openheid/geslotenheid sterk gewijzigd, bebouwing verplaatst
3	openheid/geslotenheid half intact, bebouwing deels origineel, deels gewijzigd
4	openheid/geslotenheid grotendeels intact, bebouwing merendeels origineel gesitueerd
5	openheid/geslotenheid intact, bebouwing als origineel gesitueerd

Tabel 6. Waarderings tabel voor gaafheid van de fysiognomie.

Een totaalwaardering werd uiteindelijk berekend door de drie scores op te tellen en door drie te delen. Voor een gewogen gemiddelde werden geen argumenten gevonden. Daardoor telt elk criterium even zwaar. De scores die uit deze berekening kwamen, zijn in vijf categorieën verdeeld (tabel 7).

gemiddelde score	waardering
0	niet gewaardeerd
1,0-1,9	zeer laag
2,0-2,6	laag
2,7-3,6	middelmatig
3,7-4,2	hoog
4,3-5,0	zeer hoog

Tabel 7. Scores en klassen van de totaalwaardering.

Voor de waardering zijn de grotere gebieden slechts in zeer uitzonderlijke gevallen verder opgeknipt om willekeur te voorkomen. Een lage waardering voor een gebied betekent daarmee niet dat er in het gebied geen enkele bijzondere individuele waarde kan voorkomen!

2.3 Landschapselementen

2.3.1 Typen elementen

De volgende landschapselementen zijn geïnterpreteerd op basis van historische kaartstudie en beperkt veldwerk:

- historische wegen en paden, onderverdeeld naar periode (vóór 1832, tussen 1832 en 1900) en status (bestaand of verdwenen);
- vlakvormige infrastructuur in de vorm van brinkachtige ruimtes en schaapsdriften;
- historische spoorweginfrastructuur (spoorlijnen, locaties van wachthuisjes en stations);
- historische waterstaatkundige werken, specifiek gericht op de locaties waar bruggen, sluizen, vonders etc. voorkwamen;
- historische waterlopen en dijken/kades, onderverdeeld naar status (bestaand of verdwenen);
- terreinen en grotere objecten met betrekking tot de waterstaatsgeschiedenis, zoals wielen, kwelkommen en sluizen;
- historische kavelgrenzen;
- opgaand groen, in het bijzonder heggen, hagen, waardevolle bomen, bosjes en boomgaarden;
- aarden wallen;
- bijzonder reliëf;
- erfgoed van oorlog en defensie, inclusief het vestingwerk Coehoorn;
- religieus erfgoed, m.n. historische begraafplaatsen en kerkhoven;
- gedenktekens en openbare kunst;
- landgoederen en buitenplaatsen.

2.3.2 Methoden en bronnen

De kartering van de meeste elementen vond hoofdzakelijk plaats door het vergelijken van de huidige topografie en moderne luchtfoto's met een scala aan historisch kaartmateriaal. Voornaamste bronnen waren de kadastrale minuutplannen uit 1832 (de eerste nauwgezette kadastrale opmeting van het gemeentelijk grondgebied) en topografische kaarten uit de periode 1840-heden. Op basis van een kaartvergelijking kon ook vrij eenvoudig het onderscheid tussen bestaand en verdwenen worden aangegeven. Daarnaast is de nodige literatuur geraadpleegd. Werken waarnaar in de tekst verwezen wordt, zijn in de literatuurlijst zijn opgenomen.

Daarnaast kon voor het opgaand groen gebruik worden gemaakt van reeds bestaande veldinventarisaties door de Stichting Landschapsbeheer Gelderland (opgaand groen) en de Stichting Heg-en-Landschap (Maasheggen), databases van de gemeente Heumen (monumentale bomen) en van vrij beschikbare databases van openbare kunst, zoals Beelden van Gelderland en de oorlogsmonumentendatabase van het Nationaal Comité 4 en 5 mei.⁹ Onder meer voor aarden wallen en speci-

⁹ www.beeldenvangelderland.nl; www.4en5mei.nl/herinneren/oorlogsmonumenten

fieke onderdelen van andere categorieën kon gebruik worden gemaakt van de kennis van het Erfgoedplatform Gemeente Heumen, die hun inventarisaties ter beschikking stelden.

Op elementniveau hebben we geen waardering uitgesproken. We stellen alleen dat wat op kaart weergegeven is, een zekere cultuurhistorische waarde vertegenwoordigt. Voor de waarde van de deelgebieden als geheel verwijzen we naar de gebiedswaardering op kaartbijlage 3.

2.4 Historische stedenbouw en bouwkunst

2.4.1 Historische nederzettingslocaties (1832)

Dit onderdeel omvat de ruimtelijke structuur die gevormd wordt door de zogenaamde historische nederzittingslocaties: welk bebouwingspatroon was aan welk landschapstype verbonden op basis van een referentiejaar in de 19e eeuw? Hiervoor karteren we de historische erven (grote en kleine boerderijen, woningen, kerken, etc.) op basis van het kadastraal minuutplan. Daarmee verbonden structuren, zoals grachten en vijvers, worden ook in kaart gebracht. Bij deze structuren wordt tevens aangegeven of ze nog bestaan of inmiddels verdwenen zijn.

2.4.2 Historische bouwkunst

Met betrekking tot de bouwkunst zijn de volgende objecten opgenomen:

- rijksmonumenten;
- gemeentelijke monumenten;
- beeldbepalende panden (waarin nog bestaande MIP-panden zijn geïntegreerd).

Voor de verwerking van deze objecten in de database en op de kaart is gebruik gemaakt van databases van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de gemeente en van inventarisaties van karakteristieke panden door het Erfgoedplatform Gemeente Heumen in 2012 en 2013.¹⁰

2.4.3 Stedenbouwkundige zones (molenbiotopen)

Stedenbouw is als zelfstandig onderdeel niet in deze inventarisatie meegenomen. Cultuurhistorische aspecten van de stedenbouw in de kernen zijn eerder al meegenomen in de analyse voor de Welstandsnota.¹¹ Het enige aspect dat wel is meegenomen zijn de molenbiotopen: het gebied waarbinnen de situering van objecten van invloed is op het draaien van een molen. Deze zijn gekarteerd op basis van de rijksmonumentenlijst (waarop nog draaiende molens zijn opgenomen) en achtergrondinformatie met betrekking tot molenbiotopen.¹²

2.5 Immaterieel erfgoed

2.5.1 Toponiemen

Het inventariseren van toponiemen heeft voornamelijk plaatsgevonden door het gebruik van literatuur, waarbij de toponiemenkaart van Pons (1957) de input leverde. Het Erfgoedplatform leverde

¹⁰ Documentatie Erfgoedplatform Gemeente Heumen

¹¹ Gelders Genootschap, 2004

¹² Zie met name <http://www.molenbiotoop.nl>

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

daarnaast nog enkele uitsneden uit een grotere toponiemenkaart aan, die afkomstig is uit de eigen documentatie. Deze uitsneden hadden vooral betrekking op Overasselt, Worsum en omgeving. Verder werden voor Malden, dat in beide bronnen niet voorkwam, toponiemen uit het kadastraal minuutplan (1832) overgenomen. Ook het grondgebied van Nederasselt werd vanuit die bron verder aangevuld.

2.5.2 Volksverhalen

Volksverhalen werden uit de inventarisatie door het Erfgoedplatform Gemeente Heumen overgenomen.

3 Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart

3.1 ARCHIS-gegevens

Belangrijkste uitgangspunt voor de archeologische inventarisatie zijn de in ARCHIS aangemelde onderzoeken en waarnemingen. Elk in Nederland uit te voeren archeologisch onderzoek wordt in dit systeem onder een unieke numerieke code, het ARCHIS-*onderzoeksmeldingsnummer* (of CIS-code), aangemeld. Tot deze registratie horen ook geografische (toponiem, locatie, omvang) en andere administratieve gegevens (uitvoerder, opdrachtgever, aanleiding). Nadat het onderzoek is uitgevoerd en afgemeld, wordt het onderzoek onder een nieuwe numerieke code, het ARCHIS-*onderzoeksnummer*, geregistreerd. Eventueel aangetroffen archeologische resten (individuele vondsten, complextypen, etc.) worden in ARCHIS geregistreerd onder weer een andere numerieke code, het ARCHIS-*vondstmeldingsnummer*. Indien het onderzoek is afgerond en aan alle administratieve eisen is voldaan, worden de vondstmeldingen 'opgewaard' tot een ARCHIS-waarneming met bijbehorend ARCHIS-*waarnemingsnummer*.

3.2 Nieuwe vindplaatsen

De analyse van de ARCHIS-data heeft 29 nieuwe vindplaatsen opgeleverd (catalogusnummers 106 t/m 134; peildatum mei 2013). De vindplaatsen zijn opgenomen in een catalogus (bijlage 1). Zie verder tabel 8 voor een overzicht van de geïnventariseerde gegevens. Het betreft nieuw aangetroffen locaties/terreinen met archeologische resten. In het bestand met vindplaatsgegevens zijn ook veertien vindplaatsen opgenomen die in een zone van 200 m buiten de gemeentegrens voorkomen. Vanwege de mogelijke omvang van de zone met archeologische resten (soms tot binnen de gemeentegrens) zijn deze, onder catalogusnummers 5002 t/m 5010, 5012 t/m 5014 en 5017-5018, op de kaart en in de bijlagen opgenomen. De cultuurhistorische inventarisatie (zie hoofdstuk 5) heeft daarnaast een groot aantal locaties opgeleverd die op basis van historische bronnen aangewezen kunnen worden als terreinen waar cultuurhistorische (landschaps)elementen voorkomen met een verwachte archeologische component. Dat betekent dat ook op deze locaties archeologische resten vermoed mogen worden. Het betreft een zeer breed scala aan landschapselementen, variërend van oude wegen tot resten van krijgshandeling uit de Tachtigjarige Oorlog en de Tweede Wereldoorlog (bijvoorbeeld 'airstrip B91' in de bossen van Heumensoord), tot locaties van oude (boeren)erven. Deze locaties zijn *alleen ter signalering* opgenomen op de nieuwe archeologische waarden- en verwachtingskaart (kaartbijlage 1) en niet in de catalogus met archeologische vindplaatsen. Voor de details van deze locaties wordt verwezen naar kaartbijlage 2 en de achterliggende databestanden. Verder zijn enkele beschrijvende velden aangevuld en aangepast aan een correctielijst die is opgesteld door wijlen de heer Gerard Rooijackers van de Historische werkgroep Overasselt.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

code veld	beschrijving veld
Projcode	inventarisatieproject (2006: HEAB; 2013: HMCW2)
RAAP_CNR	RAAP-catalogusnummer
RANK	doornummering bij meerdere vondstcomplexen
ARCHIS_WNR	ARCHIS-waarnemingsnummer
RD_X	X-centrumcoördinaat (RD meters)
RD_Y	Y-centrumcoördinaat (RD meters)
PRECISIE	3: meters, 2: tiental meters, 1: honderden meters
TOPONIEM	indien vermeld
PLAATS	dichtstbijzijnde plaats
GEMEENTE	de gemeente is Heumen
COMPLEXTYPE	categorie vindplaats
DAT_BEGIN	archeologische beginperiode (globaal)
DAT_EIND	archeologische eindperiode (globaal)
BRON	brongegevens en overige beschrijving

Tabel 8. Beschrijvende velden van het vindplaatsenbestand Hmcw2_vp.

Archeologische monumenten

Archeologische monumenten (AMK-terreinen) zijn op kaartbijlage 1 gerangschikt naar archeologische waarde. De AMK-terreinen zijn beschreven in het GIS-bestand (Hmcw2_amk0912) en opgenomen als bijlage 2.

code veld	beschrijving veld
MONUMENTNR	RCE-monumentnummer
WAARDE	status
COMPLEX	categorie vindplaats
BEGIN_PERIODE	archeologische begindatering
EIND_PERIODE	archeologische einddatering
datum	peildatum is september 2012

Tabel 9. Beschrijvende velden in de GIS-tabel Hmcw2_amk0912.

Onderzoeksmeldingen

Aan de kaart zijn tevens de bij ARCHIS aangemelde en bij RAAP bekende veldonderzoeken toegevoegd (in totaal 90; zie bijlage 3). Er zijn nu dertien archeologische bureaustudies bekend, 51 archeologische booronderzoeken, twee opgravingen, zes archeologische begeleidingen, dertien waarderende proefsleufonderzoeken en twee projecten waarin onderwaterarcheologie werd toegepast. Van twee onderzoeken is het type niet bekend: deze is gecategoriseerd als onbekend/onbepaald (ARCHIS-onderzoekmeldingnummers 360 en 3875). De onderzoeksresultaten zelf zijn overigens niet (altijd) in ARCHIS vermeld. Het is namelijk niet verplicht om de exacte resultaten te vermelden. Om te bepalen of een terrein afdoende archeologisch is onderzocht, dienen de afzonderlijke onderzoeksrapportages geraadpleegd te worden. Zie verder bijlage 3 en tabel 10 voor een overzicht van de geïnventariseerde gegevens.

code veld	beschrijving veld
OMG_NUMMER	ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer
OZK_NUMMER	ARCHIS-onderzoeknummer
ONDERZOEKSTYPE	aard van de archeologische werkzaamheden
TOPONIEM	indien vermeld
PLAATS	dichtstbijzijnde plaats
GEMEENTE	Heumen
UITVOERDER	instelling die het onderzoek heeft uitgevoerd
ADVIES VERVOLGONDERZOEK?	verkort selectieadvies ja/nee
ADVIES	adviestekst die in ARCHIS is opgenomen ter afsluiting van het onderzoek
OPDRACHTGEVER	opdrachtgever voor het uitgevoerde archeologisch onderzoek, indien bekend
RDX_m	X-centrumcoördinaat (RD meters)
RDY_m	Y-centrumcoördinaat (RD meters)
OPPERVLAKTE	opgegeven oppervlakte van het totale onderzoeksgebied, in vierkante meters
ARCHIS_PEILDATUM	datum waarop het ARCHIS-systeem werd geraadpleegd
DATUM_GEREED	de datum waarop het onderzoek administratief is afgerond
DOCUMENTATIE	auteur, publicatiejaar en reeks, indien bekend

Tabel 10. Beschrijvende velden bijlage 3 en het GIS-bestand Hmcw2_ozk_140513.

3.3 Actualiseren van zonering verwachte waarden

De herziene kaart verschilt op enkele punten van de kaart uit 2006. In de nieuwste generaties digitale oppervlaktmodellen zijn ook grotere aardwerken (boswallen, dijken, omwallingen, grachten en kanalen e.d.) en andere door mensen aangelegde of opgeworpen landschapselementen zichtbaar.¹³ Deze zijn in het noordelijk deel van het gemeentegebied in het kader van het Ketelwaldproject geïnventariseerd, begrensd en aan het kaartbeeld toegevoegd.¹⁴ Verder staan er op historisch-topografische kaarten talloze elementen en fenomenen met een archeologische relevantie vermeld die tot dusverre geen rol van betekenis speelden in het gemeentelijke archeologische bestel. Deze in het kader van dit onderzoek geïnventariseerd en opgenomen op kaartbijlage 2 (inventarisatie cultuurhistorische elementen). Voor de archeologiekarten zijn deze gegevens op archeologische relevantie gescreend (kan er een archeologische component aanwezig zijn?) en *alleen ter signalering* en met een beperkte cartografie opgenomen in het kaartbeeld. Deze gegevens zijn (nog) niet opgenomen in de vindplaatscatalogus (bijlage 1).

Aan het historische bewoningslint langs de Hatertse Weg en bij Molenhoek is een hoge verwachte dichtheid aan archeologische resten toegekend, met name voor bewoningsresten vanaf minimaal de Volle Middeleeuwen. Verder werd te Heumensoord in februari 1945, vlak achter de toenmalige frontlinie, een zogenaamd *temporary airfield* ('*airstrip B-91*') aangelegd. Hier waren *typhoon*

¹³ Waldus & Van der Velde, 2006; Willemse, 2009

¹⁴ Willemse, 2009

en *tempest squadrons* gestationeerd die gespecialiseerd waren in het uitschakelen van vijandelijk luchtafweergeschut.¹⁵ Van het vliegveld en zijn barakken, greppels, kuilen en kelders, rolbanen, landingsbanen en omheiningen is vrijwel niets meer zichtbaar in het huidige landschap. In de bosrand zijn delen van de omheining en enkele rolbanen opgenomen in de structuur van bospaden. In hoeverre er in de bodem zelf nog resten aanwezig zijn is goeddeels onbekend. Daarom is vooralsnog aan het toenmalige vliegveldterrein een hoge verwachte dichtheid aan archeologische resten (uit WOII) toegekend.

Op de nieuwe archeologische waarden- en verwachtingskaart (kaartbijlage 1) doen de verwachtingswaarden een uitspraak over zowel de verwachte dichtheid aan archeologische resten (zeer hoog, hoog, middelmatig of laag) als de verwachte conservering. Hiervoor is het principe van de profieltypen toegepast (zie tabel 3). Hierop is de kleurcodering aangepast, zij het dat profieltypen 2 en 3 (oranjegeel: hoge verwachte dichtheid aan archeologische resten), en de profieltypen 4, 5, 6 (geel: middelmatige verwachte dichtheid aan archeologische resten) en 7, 8, 9 (lichtgroen: lage verwachte dichtheid aan archeologische resten) in de kleurstelling zijn samengevoegd. Profieltype 11 betreft een speciale categorie. Dit zijn zones in het landschap waar met een grotere mate van zekerheid archeologische resten mogen worden verwacht, zoals ter hoogte van historische bewoningskernen, kasteelterreinen, verdedigingswerken en begraafplaats en dergelijke. Deze zones worden in het GIS en op de kaart aangeduid als archeologisch en bouwhistorisch kansrijke locaties.

Het werken met profieltypen heeft als belangrijk voordeel dat de bodem van landschappen die in het verleden afgedekt zijn geraakt door bemestingsdekken ('plaggendekken') nu een eigen verwachtingswaarde meekrijgen. In het kaartbeeld is dit goed zichtbaar in de strook met plaggendekken langs de kern van Malden waar de hoge verwachting is aangepast aan de bodems onder het plaggendek.

Voor alle geïnterpreteerde gegevens geldt dat de beschrijvende velden in de verschillende databestanden zijn aangepast en ten behoeve van de digitale toepassing voorzien zijn van zowel waarde- als adviesvelden (zie de verschillende tabellen in dit hoofdstuk en in § 2.1).

¹⁵ <http://home.kpn.nl/been0319/stories6.html>

4 Landschaps- en bewoningsgeschiedenis van Heumen

4.1 Inleiding

Als één karakteristiek van het landschap de gemeente Heumen maakt tot wat het is, dan is dat wel de scheiding tussen het rivierenlandschap in het westen, een zone met rivierduinen van noordwest naar zuidoost door het midden van de gemeente en de stuwwal aan de oostzijde. Dit sterke onderscheid in natuurlijke gesteldheid heeft geleid tot een zeer uiteenlopend landschap met een relatief groot aantal verschillende landschapstypen voor een betrekkelijk kleine gemeente.

4.2 Het rivierenlandschap

4.2.1 Ontginning en waterstaatkundige ontwikkeling

Het waterbeheer in het riviereengebied was niet altijd zo gereguleerd als nu. Nog tot in de 13e eeuw kon het rivierwater vrij achter Overasselt langs stromen, waarbij het alleen gekeerd werd door de hogere gronden bij de Overasseltse Vennen. De rivierduinen waarop Nederasselt en Overasselt liggen, vormden als het ware hoogwatervrije eilanden waardoor de dorpsbewoners toch met relatief droge voeten konden wonen. Naar we nu vermoeden waren er in de gemeente Heumen nauwelijks vroege voor-, zij- en achterkaden, zoals er bij Keent bijvoorbeeld wel waren.¹⁶ Welk deel van de binnenkaden nog uit deze vroegere periode dateert, is nog onduidelijk.

Omstreeks 1300 keerde het tij. Vanuit de lokale besturen en met steun van de graaf van Gelre werden instituties opgezet die tot doel hadden de waterbeheersing te verbeteren. In 1321 werd aan de regio rond Heumen een dijkbrief toegekend waarin zaken met betrekking tot afwatering geregeld waren. De Oude en Nieuwe Wetering speelden hierin een primaire rol. Met name de laatste was voor het dorp Heumen van groot belang (figuur 6). Het gebied rond Heumen waterde via deze wetering af op het nog onontgonnen broekgebied tussen Beuningen en Wijchen. Diverse weteringen kwamen op deze Nieuwe Wetering uit. De huidige gemeente Heumen werd waterstaatkundig overigens al in 1328 opgesplitst, een splitsing in enerzijds de Dijkstoel van het Land van Maas en Waal en anderzijds de Dijkstoel van het Rijk van Nijmegen die nog eeuwen de gemoederen zou bezighouden.¹⁷ Ook vinden we in het gebied nog een kenmerkende plaatselijke waterlossing, de Leigraaf ten noorden van Nederasselt-Overasselt.¹⁸

In de context van de verbeterde afwatering werd ook de dijkkring gesloten. Naarmate de dijken in de loop der tijd steeds verder werden opgehoogd, werd het water van de Maas tussen de dijken

¹⁶ Driessen & Van de Ven, 2004: 17

¹⁷ Driessen & Van de Ven, 2004: 32-39

¹⁸ De Koning e.a., 2009

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 6. De Nieuwe Wetering langs de Looistraat in Heumen.

verder beperkt in de mogelijkheden bij piekafvoeren buiten de oevers te treden. Vooral in combinatie met ijsgang groeide het gevaar van dijkdoorbraken. De meeste doorbraken dateren uit de 18e en vroege 19e eeuw, toen de rivier het meest was ingesnoerd. Tussen Nederasselt en Overasselt

Figuur 7. De bocht in de dijk bij Overasselt die ontstond na de binnendijking van de doorbraakkolk uit 1925.

Figuur 8. De uiterwaarden bij Nederasselt, met aan de horizon de kerk van Grave aan de overzijde van de Maas.

brak de dijk in 1760 en 1925 (figuur 7) door, bij Heumen in 1820.¹⁹ Omdat plaatselijk het gevaar bestond dat doorsijpelend water voor problemen zou zorgen, werden kwelkaden aangelegd. Dergelijke kaden vinden we bij Nederasselt, Overasselt en Heumen.²⁰ Deze kwelkaden liggen ook rond kolken die al vóór de bedijking ontstonden, zoals het Molenwiel in Nederasselt.

4.2.2 Nederasselt

Situering

Nederasselt ligt net als zijn oudere buurman Overasselt op rivierduinen, die zijn omspoeld met rivierafzettingen uit het Holoceen (oeverwallen). De situering van een belangrijke vestingstad tegenover Nederasselt, namelijk Grave, heeft de ontwikkelingsgeschiedenis sterk bepaald. Een fors stuk binnendijs land kwam in 1699 buitendijs te liggen door de aanleg van het verdedigingswerk Coehoorn, waar ruimte omheen werd gecreëerd (figuur 8). De aanleg van de Rijksweg en bijbehorende Maasbrug in 1929 zorgden bovendien voor het verdwijnen van de oudste dorpskern met het middeleeuwse kerkterrein met kerkhof.²¹ Het hart van het dorp verschoof daarmee naar het oosten. In het rivierduinen lagen meerdere boerderijen, waarvan er enkele nog bewaard zijn gebleven. De groei van Nederasselt in de 20e eeuw is verder beperkt gebleven.

Kerkelijke ontwikkeling

De laatste resten van deze Sint-Salvatorkerk werden in de vroege 19e eeuw al opgeruimd. Oorspronkelijk ging het hier om een kapel, die in 1301 onder de kerk van Leur ressorteerde. In 1311

¹⁹ Driessen & Van de Ven, 2004: 40

²⁰ De Koning e.a., 2009

²¹ Schulte, 1982: 229

Figuur 9. De Antonius-Abtkerk van Nederasselt, gebouwd in de late 19e eeuw.

werden de kerk van Leur met de kapellen te Bergharen en Nederasselt door Willem van Leur aan het klooster aan de Cisterciëzers van het klooster Altenkamp verkocht. Vermoedelijk werd de kapel spoedig daarna tot parochiekerk verheven en werd er op het kerkhof een kruiswegstatie van natuursteen aangelegd.²² Het schip verdween als eerste, en vóór 1732 werd ook het koor afgebroken. In 1794 werd tenslotte het grootste deel van de toren afgebroken op last van de commandant van Grave, omdat hij vanuit strategisch perspectief in de weg stond. Omdat de protestanten niets meer konden beginnen met de puinhopen, lieten zij in 1804 een eigen zaalkerkje bouwen aan het Klokstraatje.²³

De katholieken van Neder- en Overasselt moesten aanvankelijk voor de mis naar onder meer Mook of Ravenstein. Daarna kerkten ze tot aan het einde van de 19e eeuw in een gezamenlijke Waterstaatskerk in de buurtschap Schoonenburg. Deze Waterstaatskerk uit 1835 was de opvolger van een kerkschuur uit circa 1730, die op zijn beurt een kerkschuur uit de periode 1672-1674 verving.²⁴ In 1889 verzochten zij om twee eigen katholieke kerken in de afzonderlijke dorpen, hetgeen leidde tot de bouw van de huidige Antonius-Abtkerk in Nederasselt en een herstel van de kerkelijke structuur van de situatie vóór 1609 (figuur 9).²⁵

²² Schulte, 1982: 232; Schulte, 1986: 396

²³ Schulte, 1982: 232

²⁴ Schulte, 1982: 257

²⁵ Schulte, 1982: 237-238

Figuur 10. De nog resterende gebouwen van de abdij van Saint-Valéry-sur-Somme (bron: <http://hatshepsout.over-blog.com/>).

4.2.3 Overasselt

Situering

Net als Nederasselt kwam Overasselt tot ontwikkeling op een rivierduin langs de Maas. Vermoedelijk vormt Overasselt, meer dan Nederasselt, een oud bewoond gebied waar ook sporen van bewoning in de Romeinse tijd zijn aangetroffen. Nederasselt kan vanuit dat licht als een satellietnederzetting van Overasselt gezien worden, al was de kerkelijke filiatie anders georganiseerd. Schulte vermoedt dat veel van de omliggende gehuchten, zoals Schonenburg, zijn ontstaan tijdens de ontginningsgolf in de 12e eeuw, alhoewel bewijs daarvoor lijkt te ontbreken.²⁶

Kerkelijke ontwikkeling

Overasselt is het enige dorp in de gemeente langs de Maas dat van oorsprong een zelfstandige, niet-onderhorige kerk kende. In 855 schonk een monnik uit de Benedictijner abdij van Keizersweerd bij Düsseldorf een stuk grond aan het klooster waar hij verbleef, dat was gelegen in *Andassele*. Men ging er vanuit dat hiermee Overasselt bedoeld werd, maar vermoedelijk gaat het om Andelst in de Betuwe. De abdij te Saint-Valéry-sur-Somme kreeg vóór 876 gronden in Overasselt in handen (figuur 10). Deze plaats ligt in noordwestelijk Frankrijk, aan de monding van de Somme in Het Kanaal. De kerk van Overasselt werd vóór 1130 gesticht vanuit deze abdij en gewijd was aan de abdijheilige, Sint-Walrick of *Valéry* (figuur 11).²⁷ Van deze kerk is alleen het koor bewaard gebleven. De toren werd in 1710 gesloopt nadat de Fransen in 1672 de klokken hadden geroofd (figuur 12). Het schip was lager dan het koor, zo zien we op een tekening uit 1732 die sporen op de westmuur van het koor laat zien.²⁸ Daarnaast had de genoemde abdij in Overasselt nog een gebedshuis voor eigen gebruik, gebouwd in de 15e eeuw. Volgens Joosten vormde de priorij

Figuur 11. Beeltenis van de heilige Walaricus. Dit beeld werd omstreeks 1800 vervaardigd en staat in de Sint-Martinuskerk te St.-Valéry-sur-Somme (bron: <http://www.heiligen.net>).

²⁶ Schulte, 1982: 247

²⁷ De heilige Walaricus was een vroege monnik in het Frankische Rijk. Hij leefde tussen ongeveer 560 en 620 en stamde uit de Auvergne. Hij was de stichter van de abdij van Leuconay, de plaats die later naar hem werd genoemd en werd omgedoopt in Saint-Valery-sur-Somme.

²⁸ Schulte, 1982: 269-270

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 12. Het schip van de Sint-Walrickkerk van Overasselt.

Figuur 13. De Walrickkapel te Overasselt, mogelijk eertijds een Silvesterkapel.

zoals die uit schriftelijke bronnen bekend is een onderdeel van het kapelgebouw.²⁹ In 1581 werd al gesproken over de *st Walrix capel*, maar de historicus Schutjes wijst op een wijding aan de heilige Silvester.³⁰ De kapel ligt in het rivierduinenlandschap van de Overasseltse Vennen. De kapel verviel al vóór de 18e eeuw tot een ruïne (figuur 13).³¹ Zowel bij de kerk in het dorp als bij de kapel op de heide bezat de priorij een hoeve.³² Die hoeve in het dorp was De Poel.³³ Evenals Nederasselt kreeg Overasselt in 1891 een nieuwe rooms-katholieke kerk, gewijd aan de heilige Antonius Abt. De kerk werd gebouwd aan de Hoogstraat, schuin tegenover de oude kerk.³⁴

Grootgrondbezit

De goederen van de Franse abdij werden vanaf een zeker moment beheerd door het klooster Graefenthal (bij Asperden, aan de Niers), die ook eigen bezit had in Overasselt. Dit geheel van onroerend goed zou later de basis vormen voor het grootgrondbezit van landjonkers in het gebied, waartoe ook meerdere omgrachte herengoederen hoorden.³⁵ Het Huis te Overasselt (met zijn hoeven Duyfhuys, Bakelaar en Meulenberg), Sleeburg en Schoonenburg zijn hier voorbeelden van. Het waren allen leengoederen van Gelderland.³⁶ Ook de Munnikhof op Worsum was eigendom van Graefenthal.³⁷

4.2.4 Heumen

Situering

Heumen ligt op een hooggelegen pleistoceen rivierterras tussen het holocene rivierenlandschap in het westen en het fluvioglaciale landschap van de stuwwal en spoelzandwaaiers in het oosten. Daarmee neemt het aardkundig een heel eigen positie in ten opzichte van de omgeving.³⁸

Kerkelijke ontwikkeling

Op het rivierterras ontwikkelde zich langs de Dorpsstraat een bewoningskern rond de Georgiuskerk. Deze kerk werd aanvankelijk gesticht als kapel die ressorteerde onder de kerk van Overasselt. De stichting heeft zeer waarschijnlijk plaatsgevonden in de 13e eeuw door de heren van Heumen. Dat blijkt niet alleen uit het feit dat het de status van kapel had, maar ook omdat Georgius een typisch laat-middeleeuwse ridderheilige was.³⁹ De heren van Heumen hadden het patronaatsrecht. In de vroege 15e eeuw werd de kapel tot kerk verheven en ontstond de parochie Heumen.⁴⁰ Rond deze kerk ontwikkelde zich een nederzetting van ambachtslieden en 'kleine luiden'.

²⁹ H. Joosten, Overasselt

³⁰ Kuijpers & Coppens-Baeten, 1991: 14

³¹ Schulte, 1982: 269

³² Schulte, 1982: 269-270

³³ H. Joosten, Overasselt

³⁴ Schulte, 1982: 257

³⁵ Schulte, 1982: 271

³⁶ Schulte, 1982: 272

³⁷ H. Joosten, Overasselt

³⁸ Willemse, 2006

³⁹ Vgl. de sage rond ridder Joris en de draak

⁴⁰ Schulte, 1982

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 14. De afgedekte resten van het kasteel van Heumen.

Figuur 15. Heide met vennen op de rivierduinen van de Overasseltse en Hatertse Vennen.

Ook Heumen kreeg in de 19e eeuw zijn eigen katholieke kerk. Het neogotische gebouw brandde in 1944 af; de huidige kerk werd in 1952 in gebruik genomen en is een ontwerp van Edmond Nijsten uit Vught.⁴¹

Heumen kende een lokale elite, die in de 13e eeuw in schriftelijke bronnen worden aangeduid als 'ridder'. Schulte vermoedt dat zij ministerialen van de abdij Saint-Valéry-sur-Somme kunnen zijn geweest. Meer weten we over de heren van Groesbeek, die tussen 1343 en 1348 de heerlijkheid Heumen verwierven. Zij lieten tevens het kasteel te Heumen bouwen en droegen dat op aan hertog Willem van Gelre, die hen er vervolgens in 1402 mee beleende. Heumen, Malden en Groesbeek waren toen verenigd in een personele unie. Vermoedelijk is het kasteel in 1809 en 1880 in twee fasen gesloopt. In 1939 verdween het laatste bijgebouw (figuur 14).

4.3 De rivierduinen

De rivierduinen van de Overasseltse en Hatertse Vennen vormen een bijzonder landschap te midden van een verder overwegend open rivierenlandschap. Anders dan de Wijchense Boskant was dit gebied in de loop van de Nieuwe tijd vrijwel volledig ontbost geraakt. In het tweede kwart van de 19e eeuw was het een vrij open heidelandschap met veel natte laagten en vennen (figuur 15). Alleen bij Heumen en aan de zuidwestrand van het gebied kwam opgaand bos voor.⁴² Tussen 1909 en 1931 raakte het gebied bedekt met naaldbos.⁴³ Er was sprake van actieve ontwatering en grootschalige bebossing met grove den. Delen van het gebied werden in landbouwgrond omgezet.⁴⁴

4.4 Stuwwal en stuwwalflank

4.4.1 Malden

Ontginning en verkaveling

Het cultuurlandschap rond Malden heeft een duidelijke noord-zuid oriëntatie door het natuurlijke landschap. De smeltwaterwaaier, de overgang naar het moerassige gebied van het Maldens Broek naar de stuwwal van Nijmegen, is al geruime tijd een belangrijke concentratiezone van bewoning. De hoeven die langs de weg tussen Hatert en Mook – op de overgang van spoelzandvlakte naar lage broeklanden - werden gesticht, kenden een zekere vorm van opstrek: het akkerland strekte zich achter de boerderijen in lange, smalle percelen op.⁴⁵ Van noord naar zuid lagen meerdere grote boerderijen, zoals de Gulden Camer, Munnikenhof, Takkenhof, Bothalenshof, Benthemerhof, Nonnenhof en Herenhof.⁴⁶ Een verspringing in de verkaveling door twee wegen die parallel aan het ontginningslint lopen toont echter aan dat de genese van het cultuurlandschap meer is dan een zui-vere, eendimensionale opstreckende ontginning vanuit de hoeven. Mogelijk hebben we te maken

⁴¹ Schulte, 1982

⁴² Topografisch-Militaire Kaart 1830-1850; <http://watwaswaar.nl>

⁴³ Chromotopografische Kaart des Rijks, blad 554, verkend 1909 en 1931

⁴⁴ <http://www.staatsbosbeheer.nl/Natuurgebieden/Rijk%20van%20Nijmegen/Beheer.aspx>

⁴⁵ Jochem Kroes heeft in zijn dissertatie uit 1991 de genese van de Maldense opstrek uitgebreid beschreven (Kroes, 1991). We kunnen hier slechts enkele facetten uit deze studie belichten.

⁴⁶ Kroes, 1991: 139

Figuur 16. De Malderburcht lag ter plaatse van het bos links op de foto, aan de Looistraat.

met een ontginning die in meerdere fases plaatsvond, waarbij men steeds verder in oostelijke richting vorderde en tweemaal de sprong over een reeds bestaande weg moest maken. Het Maldense Broek werd gebruikt als hooiland. Het moerassige, niet-verkavelde gebied bleef nog tot in de 20e eeuw gemeenschappelijk bezit. In het kader van de werkverschaffing heeft men het ontgonnen.

De Malderburcht en de heerlijkheid

In het Maldense Broek lag de Malderburcht, een motteburcht die volgens Schulte uit het derde kwart van de 13e eeuw dateert (figuur 16). De burcht was van tufsteen gebouwd. Al in de vroege 14e eeuw werd de burcht verwoest of afgebroken. De burchtheuvel, met een doorsnee van 29 m, een voorburcht en een buiten- en binnengracht, werd in het kader van de werkverschaffing in 1930-1931 afgegraven.⁴⁷ De burcht was door het vroegere Burchtstraatje met de kerk verbonden.

De burcht moet het middelpunt van de heerlijkheid Malden zijn geweest. Deze hoge heerlijkheid was een leengoed van de graven van Kleef.⁴⁸ Driessen meent dat het kasteel werd gesticht onder auspiciën van de graven van Kleef teneinde zich te kunnen weren tegen aanvallen vanuit Brabant. Hij haalt een belening uit 1301 aan waaruit blijkt dat de graaf van Kleve een zekere Diederik Korteloef met een hofstad in Malden beleende. Waarschijnlijk ging het bij deze hofstad om de domaniale hof te Malden, waarvan uit 1247 de meier (zaakwaarnemer) bekend is.⁴⁹ Tevens kreeg Diederik het gerecht van Malden, de smalle tiende en een zeker areaal grond in het Broek, als bijdrage aan de kosten voor de bouw van een huis. Dat zou dus betekenen dat de Malderburcht kort na 1300

⁴⁷ Schulte, 1982

⁴⁸ Driessen, 1943

⁴⁹ Kroes, 1991: 140

Figuur 17. Het ronde perceel linksonder was de locatie waar zich de resten van de burcht bevonden op het moment dat deze kaart werd vervaardigd. De Looistraat bestond toen nog niet, evenmin als het Maas-Waalkanaal dat het pad van het dorp naar de burcht zou doorsnijden (bron: Chromotopografische Kaart des Rijks, blad 554, 1920).

werd gebouwd.⁵⁰ De destijds oude domanialiteit (de hof) en jonge feodaliteit (de burcht) kwamen hier dus bij elkaar.

Het lot van de Malderburcht is nauw verbonden met de heren van Malden. De genoemde Diederik Korteloef was een telg uit een bastaardtak van de graven van Kleve. Zijn familie verkocht de heerlijkheid met de Malderburcht aan een schoonzoon van de graaf van Kleve. In 1348 gingen heerlijkheid en burcht door verkoop over naar de heer van Groesbeek.⁵¹ Die bouwde in Heumen een nieuwe burcht, waarna de Malderburcht vermoedelijk verviel. Eeuwen later was de herinnering aan de oude burcht al deels vervaagd.⁵² De laatste resten van de Malderburcht verdwenen in de eerste helft van de 20e eeuw. Op historische kaarten is het ronde perceel rond de burcht nog goed waarneembaar (figuur 17). In het huidige reliëf is de ronde gracht nog te herkennen.⁵³

Malden, Heumen en Groesbeek bleven vervolgens in een personele unie bestaan, tot in de Franse tijd de drie heerlijkheid weer gescheiden werden door een fusie tussen Malden en Heumen enerzijds en de onafhankelijkheid van Groesbeek anderzijds.

⁵⁰ Driessen, 1943

⁵¹ Driessen, 1943; Nillesen, 1975

⁵² Driessen, 1943

⁵³ Van der Zee e.a., 2009

Figuur 18. De Antonius-Abtkerk van Malden, met in de bestrating de contouren van schip en toren van de kerk die in 1960 werd gesloopt. Zoals gebruikelijk bevond de toren van die kerk zich aan de westzijde van het gebouw, waardoor de kerk met zijn koor naar de Rijksweg gekeerd stond.

De Antonius-Abtkerk

Malden zou niet of in een heel andere vorm hebben bestaan als daar niet op een zeker moment een kerk gebouwd zou zijn, vermoedelijk bij de hiervoor genoemde *curtis* of hof. Archeologisch onderzoek na de sloop van de vorige kerk in 1960 heeft duidelijk gemaakt dat de oudste fase van de kerk bestond uit een houten gebouw, die na ongeveer 75 jaar werd vervangen door een tweede houten fase. Aan die tweede houten fase werd een tufstenen koor(eind) gebouwd. Het is dit gebouw dat in 1247 wordt genoemd in relatie tot de aartsdiaken van Xanten. Mogelijk direct na voltooiing van het tufstenen koor heeft men het schip van de tweede houtbouw vervangen door een stenen exemplaar. Daarna werd tegen de westzijde een toren gebouwd. In de 15e eeuw werd het tufstenen koor vervangen door een gotisch koor. Na een fase van verval en tijdelijk herstel is het oude schip in 1836 gesloopt en vervangen. De toren en het laat-middeleeuwse, gotische koor bleven gespaard. In 1883 werden de zijbeuken van het schip vergroot. In deze vorm verkeerde de kerk nog toen zij in 1960 werd gesloopt. Ten westen van de oude kerk werd de huidige gebouwd (figuur 18).⁵⁴ De kerk was gewijd aan de heilige Antonius Abt. Verering van deze heilige is een typisch laat-middeleeuws verschijnsel uit de periode 1200-1400, verbonden met de opkomst van de adel.⁵⁵ Het is niet onmogelijk dat de kerk of kapel voorheen aan een andere heilige was toegewijd, en is 'omgedoopt' toen de kerk in handen van de adel kwam.

⁵⁴ Schulte, 1982

⁵⁵ Kok, 1958: 201

Zowel de kerk als de curtis waar zij bij gebouwd werd, waren vóór de 14e eeuw in handen van de graven van Kleef en hoorden dus nauw bij elkaar. In 1301 beleende hij de heren van Malden met de curtis, in 1348 met het patronaatsrecht, het recht om een priester ter benoeming aan de bisschop voor te dragen.⁵⁶ Na de afbraak van de curtis zijn op ditzelfde stuk grond vermoedelijk op een zeker moment het Groot en Klein Jachthuis gebouwd. Ook verrezen hier de pastorie en het richtershuis. Mogelijk is men de opstreckende verkaveling vanuit hier naar het noorden en zuiden gaan uitbreiden.⁵⁷

Malden en de welgestelden

Meer dan de andere dorpen in de gemeente werd Malden als dorp onder de rook van Nijmegen 'een vluchtoord op het platteland', waar rijke stedelingen buiten de drukte en de viezigheid van de stad konden wonen. Alhoewel de aanleg van de Rijksweg daar zeker een bijdrage aan zal hebben geleverd, kwam de ontwikkeling al eerder op gang. Al vóór 1832 stond op de Elshof vermoedelijk al een buitenhuis of een boerderij met buitenhuisfunctie en er lag een siervijver.⁵⁸ Roeland Scheers, een arts uit Nijmegen, was op dat moment de eigenaar. Hij werd als eigenaar voorafgegaan door Christoffel van den Berg, ontvanger-generaal te Nijmegen, en Stephanus Grevelaar, sinds het ontstaan als buitengoed, vermoedelijk in de late 18e eeuw.⁵⁹

Andere buitenhuizen in Malden waren De Heeg en De Pol. Opmerkelijk was daarnaast het jachthuis van de heren van Heumen, dat in 1609 was gebouwd en in 1660 de functie van jachthuis kreeg en de naam Grote Jachthuis droeg. Een nabijgelegen hoeve, die nooit de functie van jachthuis vervulde, droeg de naam Klein Jachthuis. De bekende windhoos van 10 augustus 1925, vooral bekend van de schade die deze aanrichtte in Borculo, verwoestte beide boerderijen.⁶⁰

Na de aanleg van de Rijksweg werden langs deze 'as van de rijkdom' vele landhuizen gebouwd en werd Malden meer en meer een voorstad van Nijmegen. Sinds de jaren zestig van de 20e eeuw is de kern nog nadrukkelijker een forensendorp voor Nijmegen geworden.

4.4.2 Molenhoek

Het dorp Molenhoek, niet te verwarren met de buurtschap Molenhoek bij Nederasselt, ligt slechts voor een heel klein gedeelte in de gemeente Heumen. Toch is de geschiedenis van het dorp onlosmakelijk met Heumen en Malden verbonden. Het ontleent zijn naam namelijk aan de dwangmolen van de heren van Heumen en Malden, die aan de Molenstraat in Molenhoek heeft gestaan.⁶¹ De *Heumensche Molen*, een standerdmolen, brandde in 1928 af.⁶²

⁵⁶ Kroes, 1991: 142

⁵⁷ Kroes, 1991: 142

⁵⁸ Kadastraal minuutplan 1832, Heumen, sectie A blad 01

⁵⁹ Schulte, 1982

⁶⁰ Schulte, 1982

⁶¹ Schulte, 1982: 203

⁶² <http://www.molendatabase.org>

Het Heumense deel van Molenhoek sluit qua ontginning het meest aan bij Malden; het middel-eeuwse boerderijenlint strekte zich tot aan de Molenstraat uit. De Bagijnenhof (Rijksweg 208) is één van die boerderijen die gekenmerkt worden door een *Waldhufen*-achtige strokenverkaveling in de richting van het Nederrijkswald. Villa Bergzicht is de opvolger van een andere boerderij uit het lint.⁶³

Het daadwerkelijke dorp Molenhoek ligt feitelijk in de gemeente Mook en Middelaar (provincie Limburg).

4.4.3 Het Nederrijkswald

Ligging

Het Nederrijkswald is een oud bosgebied dat zich, samen met het Reichswald, uitstrekt over de stuwwal tussen Nijmegen en Kleve. Dit bos droeg in de Middeleeuwen de benaming Ketelwoud.

Ontwikkeling van het bos in de Middeleeuwen

Het Ketelwoud vormde in de Middeleeuwen een koninklijk jachtdomein, waar onder meer een zekere Sindicho in 1040 als waldvorster taken namens de koning vervulde. Hij kreeg in dat jaar van de Duitse koning een hoeve te Groesbeek. We staan in deze periode aan de vooravond van een toenemend gezag van regionale machthebbers in het Ketelwoud. De stamvader van de graven van Kleve kreeg kort na 1020 al een deel van het woud ter beschikking gesteld.⁶⁴ In de 12e eeuw bleek ook Gelre een stevige vinger in de pap te hebben in het Rijkswoud: hij moest een beslissing van de koning bekrachtigen.⁶⁵ In de eeuwen erna bleef het Ketelwoud een strijdtoneel tussen de graven van Gelre en die van Kleve, met name als het ging om het bosgebruik en de begrenzing ervan.⁶⁶ De heren van Groesbeek werden daarnaast in eerste instantie door de Duitse koning als waldgraaf aangesteld.⁶⁷ De invloed van de regionale graven nam echter steeds meer toe. In de 14e eeuw mocht de graaf/hertog van Gelre voortaan waldvorsters aanstellen, en rond 1400 ook de waldgraaf.⁶⁸ De waldgraaf en zijn waldvorsters, geassisteerd door knechten en schrijvers, hadden als taak een goed bosbeheer te organiseren (kap en aanplant, verkoop van hout en houtskool organiseren), de veiligheid waarborgen en de gebruiksrechten van derden regelen.⁶⁹ Bewoners uit het bos en de omliggende gebieden mochten bijvoorbeeld hun varkens en runderen in het bos drijven, plaggen en strooisel uit het bos halen, hout sprokkelen en bosvruchten verzamelen.⁷⁰

Volgens Bower was het Ketelwoud vóór 1000 nog vrijwel onaangetast. Het besloeg 8000 hectare tussen Nijmegen, Goch en Xanten. Er kwamen herten, wilde zwijnen, wolven en wilde paarden voor. De beuk was een dominerende boomsoort in het bos op de stuwwal; in de lagere gebieden,

⁶³ Schulte, 1982: 205-207

⁶⁴ Bower, 2003: 34

⁶⁵ Bower, 2003: 36

⁶⁶ Bower, 2003: 37

⁶⁷ Bower, 2003: 43

⁶⁸ Bower, 2003: 44

⁶⁹ Bower, 2003: 45

⁷⁰ Bower, 2003: 55

zoals ten oosten van Groesbeek, kwam broekbos voor.⁷¹ Vanaf de 12e eeuw degradeerde de bosvegetatie steeds verder. Tussen 1420 en 1450 en in de vroege 16e eeuw werd er op grote schaal brand- en timmerhout geoogst. De hertogen acteerden nogal roekeloos, ondanks pogingen tot herstel van de vegetatie. Daardoor bleven er uiteindelijk vooral heidevelden en struikvegetaties over. Ook zorgden ontginningen, zoals we hiervoor al zagen, in de Middeleeuwen al voor een afname van de hoeveelheid bos. Een derde oorzaak van de bosdegradatie was de toenemende beweiding door het vee dat gehouden werd door de boeren op het omringende cultuurland. Varkens, schapen en runderen moeten forse schade toegebracht hebben aan het bos.⁷²

Het bos in de Nieuwe tijd

Het opgaan van het hertogdom Gelre in het Bourgondisch rijk en de oprichting van de Gelderse Rekenkamer als organisatie in 1543 hebben grote invloed gehad op de ontwikkeling van het bos. De Rekenkamer was namelijk verantwoordelijk gesteld voor het beheer van de domeinen, waar bijvoorbeeld ook de hertogelijke bossen De Moft (tussen Wageningen en Renkum) en Zieuwent (ten zuiden van Ruurlo) onder vielen. Thomas Witteroos kreeg in 1569 de opdracht de Rekenkamerbossen in kaart te brengen, een reden waarom we nu nog beschikken over zeer vroege, gedetailleerde kaarten van De Moft en het Nederrijkswald. Zijn inspectie levert ons bovendien informatie over de staat van het bos, kort na het einde van het hertogelijke beheer. Van het bos bestond in 1570 40% uit goed en middelbaar hout, en de rest was struikgewas of heide. Hoe verder naar het oosten, hoe beter de kwaliteit van het bos over het algemeen was. De beste delen lagen tussen Groesbeek en Wyler.⁷³

Op basis van latere karteringen weten we, dat het Nederrijkswald tussen 1570 en 1640 met een kwart werd verkleind. Onder meer het gedeelte in de huidige gemeente Heumen werd ervan afgesplitst. Vanaf deze periode lopen de geschiedenis van het Heumense deel en het Groesbeekse deel dus uiteen. De huidige gemeentegrens tussen Heumen en Groesbeek ligt op de scheidingsgrens uit de periode 1570-1640, reden waarom deze gemeentegrens ook lange tijd een landschappelijke grens is geweest. Doordat verschillende eigenaren verantwoordelijk raakten voor het Heumense deel en Groesbeekse deel, bleef het uiterlijk van het gebied tot in de 19e eeuw verschillen. Het lijkt erop dat men in Heumen veel minder dan in Groesbeek gepoogd heeft tot herbebossing over te gaan. Dit landschap is daarmee lange tijd veel opener geweest dan aan de andere zijde van de grens. Alleen bij Malden, tegen het open akkercomplex, bleef een loofbos bestaan.

De staat van het bos in 1570

Op basis van de opname door Thomas Witteroos uit 1570 (zie bijlage 5⁷⁴) hebben we een vrij goed beeld van hoe het bos op de stuwwal bij Malden en Heumen er in dat jaar aan toe was. Het gebied was van noord naar zuid in drie delen te verdelen, achtereenvolgens Beneden den Drogen Marwick, Den Mundtberch en Slach andt Craijendael. Deze blokken liepen door tot aan de Nijmeegse-

⁷¹ Bouwer, 2003: 49-50

⁷² Bouwer, 2003: 50

⁷³ Bouwer, 2003: 100

⁷⁴ Gelders Archief, archief Gelderse Rekenkamer, inventarisnr. 919 [K 112]

Figuur 19. Eikenhakhout in het noordelijk deel van Heumensoord.

baan. Het noordelijke blok bestond in 1570 uit laag bos, dat vrij dicht bezet was. Het middelste blok bestond eveneens uit laag bos, maar dat was dun bezet. Het zuidelijke blok kende geen of vrijwel geen bos; dit gebied vormde de overgangszone naar de kale Mookerheide, die geen deel uitmaakte van het Nederrijkswald. Het bos bij Malden en Heumen was, zo kunnen we constateren, in verregaande staat van degradatie.⁷⁵

Bebossing met naaldbos in de 19e eeuw

Op kaarten uit de eerste decennia van de 19e eeuw zien we een rationele bosvakverdeling verschijnen op de stuwwal bij Malden in de twee delen met de namen Heumensoord en Maldense Vlak. Alleen het militair was en bleef uitgespaard. Dat zou de blauwdruk gaan vormen voor de aanplant van naaldbos en deels ook eikenhakhout. Met uitzondering van een deel in het noorden, dat nog lang in gebruik zou blijven als militair terrein, was de stuwwal in 1842 grotendeels bebost.⁷⁶ De stad Nijmegen, eigenaar van het gebied in 1832 en tot voor kort nog steeds eigenaar, was hiervoor waarschijnlijk verantwoordelijk (figuur 19).

4.5 Heumen en de moderniteit: grootschalige infrastructuur

Het Maas-Waalkanaal

In de 19e en 20e eeuw veranderde er veel op waterstaatkundig vlak, meer dan we hier in dit beknopte verhaal kunnen weergeven. Om de aanleg van het Maas-Waalkanaal kunnen we uiter-

⁷⁵ Bouwer, 2003: 100

⁷⁶ <http://watwaswaar.nl>

Figuur 20. Het Maas-Waalkanaal, gezien vanaf de brug in de Blankenbergseweg.

aard niet heen (figuur 20). Dat waterstaatkundig werk drukt een belangrijk stempel op het landschap in de omgeving van Heumen en Malden en heeft ook de stedenbouwkundige ontwikkeling van Malden mede bepaald. Het kanaal werd aangelegd in de periode 1920-1927 en had tot doel de vaarverbinding vanaf de Maas naar het Duitse Achterland via Nijmegen te verkorten. De aanleg vond plaats in de periode van de grote Maasverbeteringswerken en stond dus niet op zich.⁷⁷ In dezelfde periode, tussen 1927 en 1929, werd ook de John Thompsonbrug tussen Nederasselt en Grave gebouwd, inclusief een sluis- en stuwcomplex eronder, als onderdeel van een verbeterde hoofdverkeersroute.⁷⁸

Gevolg van de aanleg van het Maas-Waalkanaal was de doorsnijding van diverse lokale verbindingen, waardoor bijvoorbeeld Heumen ineens in de punt van twee waterwegen kwam te liggen. Bij Heumen werd een sluis aangelegd, die tegenwoordig vrijwel altijd open kan staan door de aanwezigheid van een stuw bij Grave. In februari 2013 werd naast de oude sluis bij Heumen een keer-sluis aangelegd.

Het kanaal werd vanaf het einde van de jaren zestig van de 20e eeuw in twee fasen verbreed. Daarbij verdwenen onder meer de kazematten die tijdens de mobilisatie in de jaren dertig waren aangelegd. De oude sluis bij Heumen verloor tijdens de modernisering zijn hefbrug en voetgangersbrug. Bij die verbreding werden ook alle oude bruggen vervangen. De nieuwe bruggen zijn in een nieuwe modernisering overigens tussen 2006 en 2008 opgevijseld.

⁷⁷ http://www.kanalenin nederland.nl/De_Kanalen/Maas-Waalkanaal/Maas-Waalkanaal.html

⁷⁸ http://nl.wikipedia.org/wiki/John_S._Thompson_Brug

Interessante relictten in relatie tot vroeger gebruik van het kanaal zijn de dijkkilometerpalen bij Malden en het gemaal bij Heumen dat gebruikt wordt om bij gesloten sluis het water naar de Maas af te voeren.⁷⁹ Ook worden wel de meerpalen of bolders bij Heumen genoemd, maar die lijken van recente datum te zijn.

Rijksweg 73: een tweede doorsnijding van de gemeente Heumen

Vrijwel parallel aan het Maas-Waalkanaal werd in de periode tot 1986 de autosnelweg A73 aangelegd tussen Nijmegen en Boxmeer. In fasen werd de weg vervolgens verlengd tot achtereenvolgens Venray (1993), Venlo (1996) en Echt (2009). De aanleg door het broekgebied ten westen van het Maas-Waalkanaal om de Overasseltse en Hatertse Vennen heen zorgde voor een verdere isolering van het dorp Heumen. Door de aanleg van viaducten en een aansluiting op de autosnelweg werd die isolering verzacht. Vanwege de geringe ouderdom van de autosnelweg en het ontbreken van een historische relatie met andere interlokale verbindingen kunnen we over een cultuurhistorische waarde (nog) niet spreken.

⁷⁹ http://www.kanalenin nederland.nl/De_Kanalen/Maas-Waalkanaal/Maas-Waalkanaal.html

5 Toelichting op de inventarisatie en waardering

5.1 Cultuurlandschappen

5.1.1 Inleiding

In § 2.2.2 zijn we al dieper ingegaan op de methodologie van het karteren van de cultuurlandschappen. In dit hoofdstuk komen de karakteristieken van de onderscheiden landschapstypen (zie kaartbijlage 2) nader aan de orde. We zullen bij elk landschapstype stilstaan en aangeven welk karakter het landschapstype in het referentiejaar 1850 had, welke dynamiek het daarna doormaakte en tot welke kenmerken dit in het huidige landschap leidde (§ 5.1.2 t/m 5.1.8). In § 5.1.9 tot slot wordt de waardering van de cultuurlandschappen (zie kaartbijlage 3) toegelicht.

5.1.2 Rivierterrassen- en rivierduinenlandschap

Droge kamptonginning op rivierduin of dekzandrug (ktd1)

De droge kamptonginningen op rivierduinen, die in Wijchen een grote oppervlakte bestrijken en waar ook het dorp Wijchen zelf in zijn geheel op ligt, lopen door binnen de gemeente Heumen. Een groot deel van de rivierduinen binnen de gemeentegrenzen van Heumen bestaan tot op heden uit heide, bos en vennen, maar een gedeelte is ook hier tot akkerland ontgonnen (figuur 21). Het

Figuur 21. Het landschap van de droge kamptonginningen op rivierduinen, gezien richting de laagte. Op de overgang staan boerderijen.

Figuur 22. De rationele ontginningen nabij de Parksesteeg.

ging een eeuw geleden om een mozaïek van kleine kampjes, gescheiden door bosjes, bossen en kleine heidepercelen. De boerderijen lagen hier verspreid, de wegen waren bochtig. De belangrijkste verbindingsweg liep langs de zuidrand van het rivierduinencomplex, op de overgang naar het Overasseltse Broek. Langs deze landschappelijke overgang lagen ook verscheidene boerderijen aan een akkercomplex met een wat meer aaneengesloten en opener karakter dan wat noordelijker. Op basis van de landschapsstructuur kunnen we aangeven dat de ontginningen langs de Loksheuvelseweg-Vosseneindseweg veel oudere wortels zullen hebben dan de waarschijnlijk 18e-19e-eeuwse kleinschalige, rationele keuterontginningen rond de Heideweg en Parksesteeg (figuur 22).

In grote lijnen bestaat dit landschap nog altijd. De meeste kleine heideveldjes tussen het akkerland zijn verdwenen en ook de hoeveelheid houtsingels is afgenomen, maar de mozaïekstructuur is nog zeer goed herkenbaar door de vele 'bossnippers' die in het gebied te vinden zijn. Ook de versnippering van boerenerven bestaat nog, al lijken er enkele erven verdwenen te zijn. Deze versnippering en afwisseling maakt het gebied bijzonder. Overigens is het overwegende historische grondgebruik, akkerland, hier sterk teruggelopen ten gunste van grasland. Voor het landschappelijk beeld maakt dit een belangrijk verschil.

Een belangrijk tweede gebied met droge kampontingningen op rivierduinen is de omgeving van het dorp Overasselt en de zone ten westen daarvan. Op historische kaarten zien we direct de overeenkomst met de rivierduinen van de Valenberg en omgeving: kleine bouwlandkampjes, bossnippers, kleine heideveldjes en verspreide bebouwing. Langs de belangrijkste doorgangsweg, in de 19e eeuw reeds verhard, was aan het einde van die eeuw een nieuwe rooms-katholieke kerk gebouwd en ontstond een dorpskern in de vorm van een lint. Dat lint zou uitgroeien tot de dorpskern zoals

die nu bestaat, waarover we vanuit stedenbouwkundig perspectief hier geen nadere uitspraken zullen doen. Als we het niet-stedelijke deel van de droge kamptonginning bekijken, valt direct het contrast met het gebied nabij de Overasseltse Vennen op. De bebouwing is veel dichter geworden, de beplanting fragmentarisch en de oorspronkelijke erflocaties vallen alleen op na een betere bestudering van de kaart. Het gebied heeft te maken gekregen met een veel hogere bevolkingsdruk, en daardoor is van het historisch cultuurlandschap minder intact gebleven. In reliëf bestaan er nog wel verschillen met de omgeving, maar het grondgebruik is nu overwegend grasland (net zoals in de uiterwaarden) en bos vinden we er niet meer terug. De historische wegenstructuur bestaat nog, maar is op een aantal onderdelen gewijzigd. Restanten van de vroegere verkaveling in kampen vinden we er ten dele nog terug.

Nat-droge kamptonginning op rivierduin of dekzandrug (ktn1)

Kleine deelgebieden van de kamptonginningen op rivierduinen vallen onder de nat-droge variant. Het gaat specifiek om één deelgebied in de smalle bewoonde zone tussen de Overasseltse Vennen aan de ene kant en het Overasseltse Broek aan de andere kant. De droge kamptonginning van de Schatkuil werd en wordt omgeven door een areaal loofbos. Het bijzondere wat dit loofbos doet is dat het heel scherp de contouren van de oude ontginning van de Schatkuil laat zien. Dit bos was hier bovendien vóór de beplanting met naaldhout rond de Overasseltse Vennen. Voor een begrip van de historische openheid en geslotenheid is dit bos dus van belang, al volgt aan de westzijde deze bossen niet meer de historische grenzen.

Regelmatig ingedeeld broek met grasland in het rivierterrassengebied (tb1a)

Ten noorden van de kern Malden ligt een gebied dat we cultuurlandschappelijk als een broekgebied moeten kenmerken.⁸⁰ Dit broekgebied bestond uit stroken grasland die vanuit de boerderijen langs de historische bewoningsas van Malden, de Hatertseweg, waren ontgonnen (figuur 23). Bijzonder aan dit broekgebied met zijn smalle percelen was de aanwezigheid van paden die vanuit de boerderijen langs de kavelgrenzen naar de achterzijde langs de wetering liepen. Langs deze paden stonden soms bomen die van natte condities hielden, zoals elzen of wilgen. Hiervan zijn nog enkele exemplaren bewaard gebleven. Binnen de verschillende stroken kwam ook opgaand bos voor. Door de wijze waarop die bosstructuur zich conformeerde aan de kavelgrenzen bleef het patroon herkenbaar.

Het gebied is in de eerste plaats sterk van karakter veranderd door de aanleg van het Maas-Waalkanaal, dat het gebied doorsnijdt. Beplanting langs dat kanaal haalt het zicht vanuit de boerderijen langs de Hatertseweg naar de achterste helft van de oorspronkelijke percelen weg. Daarnaast is door schaalvergroting en de bouw van boerderijen langs de Westerkanaaldijk de oorspronkelijke structuur aangetast. Toch is in het terrein de lengterichting van de percelen nog te beleven, onder meer vanaf de Burchtselaan.

Rivierterrasontginning op hogere plateaus (td1)

Op kleine schaal in het westelijk deel, maar vooral in het oostelijk gedeelte van de gemeente Heumen vinden we ontginningen op rivierterrassen, die hier vrij ondiep onder het maaiveld liggen

⁸⁰ Een broekgebied is een gebied waar water in natuurlijke omstandigheden stagneert en waar dus permanent natte condities bestaan.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 23. De strokenverkaveling met beplanting links en rechts is op deze foto nog te herkennen. De foto is gemaakt vanaf de Burchtselaan in oostelijke richting.

Figuur 24. Het landschap van Worsum.

(figuur 24). Deze ontginningen kenmerken zich door een relatief open structuur van aaneengesloten akkers met boerderijen langs de rand. Door de landschappelijke structuur lagen de akkercomplexen van bijvoorbeeld Worsum op langgerekte ruggen. Het akkercomplex van Heumen had een wat meer ronde vorm, al had het een uitloper richting Molenhoek en een uitloper naar Overasselt toe langs de Vosseneindseweg. In Worsum kwamen hier en daar kleine loofbosjes voor, vooral waar twee parallelle, langgerekte akkers lagen. Het bos vulde dan de laagte ertussen.

Alhoewel ook hier het reliëf nog gaaf is en er ook nog de nodige kavelgrenzen de tand des tijds hebben doorstaan, zoals de gebogen kavelgrens ten noorden van de Heegseveldweg die de noordrand van het akkercomplex van Worsum markeert, heeft dit landschapstype wel enkele aanpassingen te verduren gehad. Hier en daar zijn de kavels aangepast, en de bebouwing is door de bouw van moderne stallen toegenomen. Daar staat tegenover dat enkele van de kleine bosjes op voormalige heiderelicten bewaard zijn gebleven, zoals aan de Heegseveldweg. Vooral door de combinatie van fraaie bebouwing en een goed zichtbaar reliëf is het verhaal van dit landschap nog te vertellen.

Bij Heumen is de situatie was anders. Grote infrastructuur en de uitbreiding van het dorp, precies over het oude akkercomplex, hebben de grenzen van de landschappelijke eenheid doen vervagen of verdwijnen en ook de relatie tussen akkercomplex en oude dorpskern onzichtbaar gemaakt. Met name het gebied ten westen en oosten van de Looistraat geeft nog enig inzicht in hoe het oude akkercomplex er uit zag. Ook het landschap in het westelijk deel van Molenhoek is sterk gewijzigd; de verkaveling haaks op de voormalige rivierdijk is hier niet meer terug te zien. Herkenbaar zijn nog wel de oude erven, waar nog altijd bebouwing staat. Interessant is nog wel de rivierterrasontginning langs de Vosseneindseweg, met name door het landschappelijke contrast wat er nog beleefbaar is en de fraaie bebouwing.

Vermeldenswaardig is ook nog de kleine rivierterrasontginning rond de boerderij Gaasselt, midden in het Overasseltse Broek. Op historische kaarten zien we al dat de verkaveling van deze ontginning die van het broek volgt, namelijk een rationele blok- en strookvorm. Dat is niet veranderd. Vooral de veranderingen in het grondgebruik heeft deze (vanouds) akkerenclave in een groot areaal grasland minder zichtbaar gemaakt.

Oud bos op hogere plateaus (td2)

Rond de Overasseltse Vennen, een gebied dat in de 19e eeuw overwegend uit heide met vennen bestond, lagen ook enkele aaneengesloten bosgebieden, naast uiteraard de vele bossnippers die in sommige andere landschapstypen te vinden waren. Het gaat hier dan ook niet om aanplant van naaldbos ten behoeve van mijnhout in de Limburgse mijnen, maar om oudere aanplant van loofbos. Deze bossen zijn zo bijzonder, omdat ze zelfs nog relictten van zeer oude, middeleeuwse bossen kunnen bevatten. Genetisch bronmateriaal van bomen en struiken die eeuwen geleden in Nederland groeiden is tegenwoordig zeldzaam, omdat door de vele bosaanplant uitheems genetisch materiaal is aangevoerd. Zoals de huidige bevers in de Biesbosch ook geen oorspronkelijke Nederlandse populatie vormen, zo geldt dat ook voor ingevoerd zaadmateriaal van bijvoorbeeld bepaalde eikenvariëteiten. Om welke oude bossen gaat het nu precies? Op de cultuurhistorische

Figuur 25. De Overasseltse en Hatertse Vennen.

waardenkaart zien we deze weergegeven: het Heumense Bos, bos ten zuiden van de Walrickskapel en bos nabij de Schatkuil. Feitelijk zou ook de nat-droge kamponginning, zoals hiervoor aangeduid, hieronder geschaard kunnen worden, ware het niet dat dat bos een duidelijke relatie vertoont met de kamponginning die hij omringt.

Rivierterrasontginning op afwisselend plateaus en laagten (tn1)

De nattere variant van de kamponginningen zoals te Worsum en Heumen vinden we slechts in een heel klein deelgebied langs de grens met de gemeente Wijchen. Het betreft het meest zuidelijke deel van de bouwlandkamp van de Gasthuisbouwing, een boerderij op de oostoever van het Wijchens Ven. Door bebossing is van dit voormalige akkerland niets meer te herkennen.

Jong bos en/of heiderestant op rivierduinen en stuifzanden (hd6)

Misschien wel één van de bekendste landschappen in de gemeente Heumen is dat van de heidere-licten en vennen, dat de naam Overasseltse en Hatertse Vennen draagt (figuur 25). Het ligt net als de kamponginningen op de rivierduinen die zich van zuidoost naar noordwest over de gemeenten Heumen en Wijchen uitstrekken. Het gebied is in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd geleidelijk gedegrademd van een met bos en vennen bezaaid gebied naar een open heidelandschap, dat werd afgewisseld door genoemde vennen. Pas vanaf de late 19e eeuw is er weer actief bos aangeplant in het gebied, alhoewel vermoedelijk deels ook wel sprake is geweest van natuurlijke opslag. De vennen hebben echter altijd de belangstelling van natuurbeschermers gehad, en zijn mede daardoor behouden gebleven. Doordat ook delen van de omringende heidevelden open gehouden konden worden, is een zeer bijzonder cultuurlandschap (dat zijn openheid dankt aan overex-

Figuur 26. Het broeklandschap langs de Looistraat.

plouatie door veeweiding) herkenbaar gebleven ondanks een forse toename van de geslotenheid van het landschap in de afgelopen anderhalve eeuw. Binnen dit gebied bevinden zich ook enkele voormalige agrarische enclaves, zoals de voormalige bouwlandkamp die zich rond de kapel van St. Walrick bevond.

Jonge ontginning op hogere plateaus (fd1)

Ten zuidoosten van de Overasseltse en Hatertse Vennen bevindt zich een areaal cultuurland dat pas na 1850 van heide in agrarisch cultuurland is omgezet (zie kaartbijlage 2), en wel in akkerland. We hebben het daarom als jonge ontginning aangeduid. Het waren blokvormige percelen akkerland. Op de overgang naar het oudere cultuurland lagen enkele houtsingels, maar in karakter verschilden oude en jonge ontginningen hier niet veel van elkaar.

De sfeer is hier goed bewaard gebleven; de overgang naar het voormalige heideveld is nadrukkelijker aanwezig door het geplante naaldbos. De houtsingels langs de Parksesteeg vinden we nog altijd, en ook de contouren van de percelen zijn nog te beleven. Alleen het grondgebruik is veranderd, van akkerland in grasland.

Jonge ontginning op afwisselend plateaus en laagten (fn1)

De enige jonge ontginning die wat lager ligt in het terrassengebied is een hoek van het Heumens Bos die tussen 1850 en nu van bos in cultuurland is omgezet. Het is derhalve een jonge bosontginning. Aan de kavelgrenzen is de oorspronkelijke rand van het bos nog herkenbaar, al heeft het bos in deze hoek het nodige geleden door de aanleg van de A73 en vooral de afslagen.

Jong broek met grasland in het rivierterrassengebied (fn1a)

Een gedeelte van het broekgebied tussen de oude akkers van Malden en de rivierduinen van Overasselt was al vóór 1850 ontgonnen. We hebben deze ontginning hiervoor al beschreven (zie code tb1a). Het overige deel, zowel ten oosten als westen van de Nieuwe Wetering, was in 1850 nog onverkaveld (figuur 26). Hier lagen ook de resten van de oude Malderburcht. Kort daarna begon men met de verkaveling in kleine blokvormige percelen, met beplanting langs wegen en hoofdstructuurlijnen, sloten tussen de percelen en verspreid liggende bospercelen. Het geheel ademt het karakter van een zeer rationeel, gepland landschap.

Alhoewel een aantal structuurlijnen in het landschap ook tegenwoordig nog onmiskenbaar is, zoals de Broeksehofweg en de Nieuwe Wetering, is de herkenbaarheid fors afgenomen. Het gebied is sterk herverkaveld en wordt doorsneden door de A73 én het Maas-Waalkanaal. Het gedeelte ten oosten van het kanaal is bovendien grotendeels volgebouwd met de uitbreidingswijken van Malden. Het jongst verkavelde deel van het gebied, ten noorden van Heumen, is nog het gaafst bewaard te noemen. Hier bevindt zich ook interessante beplanting.

5.1.3 Stroomrugontginningen**Hoger gelegen stroomrugontginning met gevarieerde structuur (rds1)**

De stroomrugontginningen komen in het holocene rivierenlandschap nabij de Maas voor. De hoger gelegen delen daarvan liggen in alle gevallen direct aan de rivier. De belangrijkste kenmerken van dit landschapstype zijn het grondgebruik, de aanwezige beplanting, de spreiding van de bebouwing en de specifieke verkaveling. We vinden deze hoger gelegen stroomruggen direct ten oosten van Overasselt en rondom Nederasselt (figuur 27).

Het overheersende grondgebruik van de hoger gelegen stroomrugontginningen is akkerland. De samenstelling van de bodem maakte akkerbouw op deze gronden zeer geschikt. De ontwikkelingen in de landbouw, met name de verbeterde waterhuishouding, hebben de akkerbouw niet meer exclusief aan de stroomruggen gebonden. Daarmee is dit structurerende kenmerk voor het landschap verloren gegaan.

De stroomrugontginningen kenden wel perceelsrandbeplanting, maar niet tussen alle percelen. De percelen werden in een aantal gevallen van elkaar gescheiden door smalle singels. Dat gold ook zeker voor de overgangen naar de aangrenzende lager gelegen landschappen. Die omstandigheid gaf dit landschapstype een half gesloten karakter. Dit opgaand groen is vrijwel volledig verdwenen door de schaalvergroting in de landbouw. Hier en daar vinden we er nog resten van terug.

Bebouwing kwam op grote schaal voor in dit landschapstype, al varieerde het wel van gebied tot gebied. Zo zien we dat in Nederasselt de bebouwing vooral als een lint langs de Eindsestraat voorkwam, met een concentratie, het dorp, rond de huidige Graafseweg. Bebouwing ten oosten van Overasselt was veel schaarser, omdat het zich daar concentreerde in het kampenlandschap (ktd1). De stroomrugontginning vormt daar een opmerkelijk leeg gebied tussen Overasselt en Worsum. Dit is opmerkelijk omdat men vanouds meestal juist op stroomruggen woonde. De complexiteit van het fysisch landschap maakt dat het in Overasselt anders is. In grote lijnen is de tegenwoordige

Figuur 27. De stroomrugontginningen ten westen van Nederasselt.

spreiding van bebouwing een voortzetting van het oude patroon, waarbij opvalt dat beide gebieden met een beperkte mate van bebouwingstoename te maken hebben gehad. De belangrijkste toename ligt in het dorp Nederasselt.

De verkaveling, ten slotte, varieert, maar was overwegend blokvormig. De blokken waren echter niet overal even groot. Soms lag deze heel systematisch gerangschikt, zoals opstrekkend vanaf de Eindsestraat, soms varieerden de richtingen van de kavels door de natuurlijke omstandigheden, zoals ten noorden van Overasselt. De verkaveling is in grote lijnen bewaard gebleven, met name ten oosten van Overasselt.

Lager gelegen stroomrugontginning met gevarieerde structuur (rns1)

De hoger gelegen stroomrugontginningen worden afgewisseld door de lager gelegen. Het belangrijkste verschil bestaat erin dat het grondgebruik veel afwisselender was: grasland, akkerland en bos. Randbeplanting kwam vooral voor binnen de natste delen van dit landschapstype, waar grasland voorkwam. Net als bij de kampongginningen van Overasselt is de variatie hier grotendeels verdwenen. Ook de randbeplanting is vrijwel volledig verdwenen, en de verkaveling is deels aangepast. Ook de bebouwing langs de (verlegde) Rotsestraat is sterk toegenomen. Alles bij elkaar betekent dit een forse verandering en vooral een vervaging van de historische landschappelijke contrasten.

Regelmatige stroomrugontginning op de lagere delen van de stroomrug (rns2)

Regelmatige, laag gelegen stroomrugontginningen vinden we ten noorden van Nederasselt. De verkaveling was relatief regelmatig met blokken en stroken, en perceelsrandbeplanting kwam

langs vrijwel alle perceelsranden voor. In zekere zin week dit gebied nauwelijks af van het aangrenzende lage gebied. Bebouwing was vooral gesitueerd langs de doorgaande weg van Nederasselt naar Overasselt, van waaruit de percelen akker- en grasland zich in noordelijke richting opstrekten. Het landschap doorstond hier deels de tand des tijds. De verkaveling is in grote lijnen nog herkenbaar, ondanks gedeeltelijke wijziging van kavelgrenzen. Van de randbeplanting zijn ten zuiden van de Baron van Brakelstraat nog relictten aanwezig, die overigens niet in de gemeentelijke waardevolle-bomendatabase zijn opgenomen. Met name de boerderij ten noordwesten van de Baron van Brakelstraat heeft het bebouwingsbeeld sterk doen veranderen.

Oud bos op stroomruggen (rs5)

Het oude bos op de stroomruggen vinden we tussen Overasselt en Heumen, waar een groot bosgebied de omgeving van enkele kolken markeert. Het loofbos bestaat nog altijd en is in combinatie met de landschappelijke overgangen ten noorden ervan, de bochtige dijk en de aanwezige kolken een zeer fraaie eenheid. De doorsnijding door de Valkstraat-Overasseltseweg doet helaas afbreuk aan dit karakter.

5.1.4 Komontginningen

Komontginningen, regelmatig blok- tot strookvormig ingedeeld (rk1)

Komontginningen en -verkavelingen kwamen tot stand nadat de dijkkring gesloten was en men het water uit deze laagste delen van het rivierenlandschap kon weren. De natte condities noopten wel tot het gebruik als grasland; akkerbouw was door de altijd aanwezige hoge grondwaterstand niet mogelijk. De komontginningen met een regelmatige, blok- tot strookvormige verkaveling zijn te vinden ten noorden van Overasselt: het Overasseltse Broek (figuur 28). Kenmerkend is de openheid van de gebieden, waar behalve sloten slechts hier en daar randbeplanting te vinden was. De verkaveling, bestaande uit blokken, is hier en daar wel aangepast, maar merendeels nog intact. Alleen schaalvergroting heeft plaatsgevonden, waardoor meerdere vroegere percelen door het dempen van sloten nu één perceel vormen. Overgangen naar aangrenzende cultuurlandschappen zijn vaak nog relatief herkenbaar, bijvoorbeeld aan een overgang naar meer reliëf. Alleen door het veranderde grondgebruik van de hogere gronden (vroeger bouwland, nu grasland) of de aanleg van infrastructuur of bebouwing is de overgang vervaagd.

Komontginningen, strookvormig ingedeeld (rk2)

Strookvormig verkavelde komontginningen zijn vermoedelijk, net als de blokvormige, ontstaan na de sluitende bedijking in de Late Middeleeuwen. Deze ontginningsvorm beperkt zich tot het westelijk deel van de gemeente, ten noorden van Nederasselt: het Nederasseltse Broek. De kavels waren noord(oost)-zuid(west) georiënteerd. Randbeplanting kwam niet voor, de percelen werden door sloten van elkaar gescheiden.

Het hele gebied was in gebruik als grasland. De wetering langs de noordrand, de Zeedijkse Leigraaf, is ook de grens van de ontginning. Het gebied heeft de nodige veranderingen ondergaan in de afgelopen eeuw. De openheid is weliswaar bewaard gebleven, maar de kavels zijn vergroot, het grondgebruik is gevarieerder en er is bebouwing in het gebied geplaatst. Weliswaar is de strekkingsrichting van de verkaveling nog zoals het was, maar dat wordt door de perceelsbreedte

Figuur 28. De komontginningen van het Overasseltse Broek (bron: Google Earth).

minder ervaren. Dat de openheid bewaard is gebleven (met uitzondering van de aanwezige erfbeplanting) is veel relevanter.

Komontginningen, onregelmatig verkaveld (rk6)

De onregelmatige komontginningen in de gemeente Heumen zijn gesitueerd in een oude holocene restgeul, die langs de zuidrand van het rivierduin van de Overasseltse Vennen loopt. Deze geul loopt direct ook langs een oude terrasrand van het pleistocene rivierenlandschap.⁸¹ De landschapelijke overgang is hier dan ook erg prominent. Dat blijkt niet alleen uit het nog altijd aanwezige reliëf, maar ook het grondgebruik markeerde deze laagte. Aan de noordzijde lagen de akkers van boerderijen als Loksheuvel en Donderberg, aan de zuidzijde de akkers van Worsum. Het dal zelf sprong er als grasland dan ook direct uit. Het dal werd bovendien geaccentueerd door beplanting die hier en daar langs de zuidrand stond, maar vooral ook door een bomerij langs de waterloop.

⁸¹ Willemse, 2006

Figuur 29. De uiterwaarden bij Heumen, gezien vanuit de omgeving van het kasteel, met rechts op de achtergrond de stuwwal bij Mook en Middelaar.

De belangrijkste verandering is ook hier weer het grondgebruik. Het reliëf en de dalranden zijn nog redelijk goed herkenbaar, ook al is langs de zuidrand de oorspronkelijke verkaveling deels vervangen. De beplanting langs de waterloop is nog maar voor een zeer klein gedeelte aanwezig, evenals de beplanting langs de zuidelijke rand.

5.1.5 Uiterwaarden

Uiterwaarden en zomerbed (ru1)

De uiterwaarden bevinden zich, zo mag duidelijk zijn, buitendijks langs de Maas (figuur 29). Deze uiterwaarden danken hun bestaan aan het ontstaan van doorgaande bedijking. Het gebied tussen de dijken slibde daarna op met sediment. Door dijk- en rivierverlegging kunnen er ook delen van de vroegere oeverwal buitendijks komen te liggen. Zo is de dijk bij Nederasselt in 1699 over forse afstand terug gelegd om militaire redenen, namelijk de aanleg van het werk Coehoorn.⁸² Daardoor is de uiterwaard ter hoogte van de molen ongeveer 1.300 m breed. Kenmerkend voor de uiterwaarden van Nederasselt zijn de vele hagen, die nu (zij het niet altijd op de historische locatie) het karakter en de sfeer van het gebied nog altijd bepalen. Grasland is nog het belangrijkste grondgebruik, evenals vroeger. De historische wegenstructuur en de bandijk uit 1699 bestaat nog, en voor Coehoorn bestaan plannen om dit werk op enigerlei wijze weer zichtbaarder te maken. Daarmee zijn de uiterwaarden bij Nederasselt, zeker met de toenemende tendens tot verruiging en vergraving van Nederlandse uiterwaarden, cultuurhistorisch bijzonder waardevol.

⁸² Schulte, 1982

Alhoewel de verkaveling soms is veranderd en de A73 de uiterwaarden bij Heumen doorsnijdt is de combinatie van bandijk, kolken, Maasheggen, Maas met bakenbomen, en uiterwaarden die in gebruik zijn als grasland, de resten van Coehoorn en het kasteel van Heumen een zeer waardevol cultuurhistorisch geheel.

Historische uiterwaard, na 1850 binnengedijkt (ru4)

Op oudjaarsdag 1925 was er een bijzonder hoogwater in de Maas en Waal, die overal langs de rivieren voor leed zorgde bij een krachtige zuidwestenwind. De spoorbrug tussen Ravestein en Wijchen werd vernield en de dijk tussen Nederasselt en Overasselt brak door. Bij het herstel werd het wiel binnengedijkt. Het wiel werd niet veel later gedempt, maar de merkwaardig gevormde dijk uit 1926 bleef liggen.

5.1.6 Kampontginningen met plaatselijk essen

Droge kampontginning (kd1)

De droge kampontginningen in deze categorie onderscheiden zich van de eerder genoemde door hun ligging in het stuwwallandschap, in plaats van in het rivierenlandschap. Ook uiterlijk zagen en zien ze er heel anders uit. Het waren uitgestrekte aaneengesloten akkercomplexen op de smeltwaterwaaier van de stuwwal van Nijmegen. Het open landschap strekte zich vanaf de lange zone met boerderijen langs de huidige Hatertseweg-Rijksweg naar het oosten toe op, op de helling richting de stuwwal. Zeer kenmerkend waren de vele wegen die vanuit de boerderijen richting de voormalige heide (Heumensoord / Maldense Vlak) liepen en als schaapsdriften hebben gefunctioneerd. Deze schaapsdriften begonnen bij de boerderijen, waar ze soms als een soort trechter op de Hatertseweg-Rijksweg uitliepen. Deze driehoekige verwijdingen waren, net als de wegen, publieke ruimte en kunnen dus als een soort 'brink' beschouwd worden. Ze zijn niet bewaard gebleven, maar uit de situering van de panden Jufferstraat 1 (waar de Jufferstraat zich van oost naar west steeds verder verwijde), het transformatorhuisje (die doorgaans gebouwd werden op publieke grond) en Hatertseweg 2 (waar de rooilijn nog de verwijding van de Droogsestraat markeert) is nog af te leiden hoe groot deze brinken ooit waren (figuur 30, zie ook de figuren 32 en 33).

Nog in 1832 stond er buiten de westelijke rand geen bebouwing op de eng van Malden. Naarmate de 19e eeuw vorderde verschenen er huisjes (van arbeiders en keuterboertjes?) op het oostelijke deel, bijvoorbeeld langs de Droogsestraat en de Groesbeekseweg. Ook werd diagonaal over de eng de Rijksweg aangelegd, die ten noorden van de oude dorpskern voor een belangrijk deel een nieuw tracé volgde. Dat vormde de opmaat voor een geleidelijke transformatie van het eeuwenoude open akkerland. Restanten van die eerste transformatiefase met kleinschalige bebouwing langs en nabij de oude schaapsdriften, een ontwikkeling die nog lang doorliep, zien we bijvoorbeeld langs Veldweg en Heiweg.

In de loop van de 20e eeuw vormde de eng de ideale uitbreidingslocatie voor de nieuwbouwwijken van Malden. Daarmee groeide de eng tussen oude dorpskern en bos volledig vol. Noordgrens is de Heiweg, zuidgrens de Lierseweg. Ten zuiden van die Lierseweg en ten noorden van de Heiweg ervaren we nog iets van het cultuurlandschap van vóór de verstedelijking, waarbij met name het

Figuur 30. Zicht op de eng ten noorden van Malden, met in het midden één van de boerderijen. Tussen de foto-graaf en de boerderij lag de brink, waarop ook het transformatorhuisje is gebouwd.

gebied ten noorden van de Droogsestraat nog veel van zijn oude charme laat zien, ook al is het grondgebruik niet meer dat van een eeuw geleden, waardoor de landschappelijke contrasten aan de westzijde vervaagd zijn. De doorsnijding door de Rijksweg en de aanwezigheid van de nodige erfbeplanting en grote gebouwcomplexen, zoals de Intratuin Malden en het kassencomplex aan de Jufferstraat, maakt dat de eng als eenheid niet meer beleefbaar is.

Oud bos in het droge zandgebied (kd2a)

In 1850 was de stuwwal bij Malden nog nauwelijks bebost; men was net begonnen met het uitzetten van een wegenstructuur. Alleen ter hoogte van de Droogsestraat lag een oud bosgebied, waarvan we de voorgeschiedenis tot op heden niet hebben kunnen ophelderen. Dit bosgebied werd bij de bebossing van de stuwwal meegenomen, waardoor er in 1866 vrijwel alleen nog naaldbos stond. Het bosgebied onderscheidt zich nu voor zover bekend niet van de rest van Heumensoord en Maldens Vlak, al heeft een detailopname niet plaatsgevonden. Binnen deze eenheid is de Heemtuin aangelegd.

5.1.7 Jonge heide- en bosontginningen

Jong droog bos op voormalige heide (hd2a)

Een belangrijk deel van Heumensoord en Maldens Vlak wordt ingenomen door jong naaldbos, dat vanaf het midden van de 19e eeuw werd aangeplant op een vooraf uitgezet rationeel wegengrid, waarlangs beukenlanen werden aangeplant. Oost-west werd een basisstructuur aan wegen aangelegd, die vervolgens door een groter aantal noord-zuid gerichte wegen met elkaar werden verbonden.

den. De oude wegenstructuur werd hierbij volledig opgeheven. Plaatselijk zouden nog sporenbundels in de bossen te vinden kunnen zijn die de oude routes markeren.

Daarbij werd het noordelijke deel het eerst bebost, deels ook met eikenhakhout; nog rond de eeuwwisseling naar de 20e eeuw was het gebied ten zuiden van het verlengde van de Groesbeekseweg (Maldens Vlak) alleen met spontane opslag begroeid. In het noordelijke deel werd bovendien een schietbaan aangelegd, waarvan nog altijd de nodige sporen aan te treffen zijn. In de eerste decennia van de 20e eeuw werd het Maldens Vlak bebost. Op een heideterrein dat overbleef, werd na de Tweede Wereldoorlog het zweefvliegveld Malden gesticht.

Droge-heiderelict binnen jonge ontginningen (hd4)

In het bosgebied Heumens Oord bleven enkele deelgebieden vrij van bebossing, en tot op vandaag zijn dit dan ook relicten van de heide zoals die tot ongeveer 1850 op de hele stuwwal binnen de gemeente Heumen te vinden was. Binnen dit heiderelict is het hierboven genoemde militaire schietterrein, op de Chromotopografische Kaart des Rijks te vinden als *Schijfschietterrein*, te vinden. De aanwezigheid van die functie, al meer dan anderhalve eeuw, is dan ook de belangrijkste reden dat hier nooit bos is aangeplant. Daar moeten we meteen bij aanmerken dat de bodem hier vermoedelijk stevig geroerd is door de sanering van enkele jaren geleden. Het microreliëf zal daardoor deels zijn verdwenen.

Droge heide ontgonnen tot nieuwe functies (hd5)

Binnen deze categorie valt het zweefvliegveld, dat is aangelegd op een stuk heide dat om onbekende redenen nooit is bebost. Samen met het driehoekige terrein tussen de beide afbuigende spoorlijnen vormde dit terrein in 1937 een smalle zone langs de Beukenlaan die vrij was van naaldbos. Dit terrein vormde dat ook een goede basis om in 1954 het zweefvliegveld op aan te leggen. Alhoewel het landschappelijk nog fraai is, is het terrein wel geëgaliseerd en is het natuurlijk reliëf dus verdwenen.

5.1.8 Overig

Water (W)

De Maas is met afstand de belangrijkste waterloop van de gemeente Heumen. Het heeft in hoge mate de historie van Nederasselt, Overasselt en Heumen bepaald. Het karakter van de Maas is hier opvallend onveranderlijk in de laatste eeuwen. In tegenstelling tot de buurgemeente Wijchen hebben in het Heumense deel van de Maas nooit kribben gelegen die bedoeld waren om stroombedverlegging tegen te gaan. In het kader van de Maaswerken na 1925 zijn er binnen de gemeente Heumen geen grote werken uitgevoerd. De bakenbomen vormen een markant en wezenlijk onderdeel van het 20e-eeuwse Maaslandschap.⁸³

De tweede belangrijke waterweg die we als landschapstype hebben gekarakteriseerd is het Maas-Waalkanaal, dat we in § 4.5 al wat uitgebreider belicht hebben. Relevant aan dit kanaal is dat het

⁸³ De genoemde jaartallen zijn gebaseerd op topografische kaarten uit die jaren. Omdat onduidelijk is wanneer de opnames voor die kaarten zijn gemaakt, kan het goed mogelijk zijn dat de kribben al wat eerder verdwenen waren dan hier wordt gesuggereerd.

vanwege zijn infrastructurele betekenis mede de ontwikkeling van Malden heeft bepaald, waardoor het aangrenzende agrarisch cultuurlandschap deels bebouwd is geraakt.

5.1.9 Waardering

Waarderingszones

De waardering is gevisualiseerd op kaartbijlage 3 (zie § 2.2.3 voor beschrijving van de methode van waardering). De hoogste waarden (hoog en zeer hoog) zijn toegekend aan het gebied van de Hatertse en Overasseltse Vennen, de omgeving van de dorpen Nederasselt en Overasselt en de buurtschap Worsum, de uiterwaarden van de Maas met zijn Maasheggen, de stuwwalflank ten noorden van Malden en enkele terreinen in het bosgebied op de stuwwal. Met uitzondering van het eerste gebied is de belangrijkste verklaring dat de genoemde gebieden nog in belangrijke mate het historisch landschap uit de 19e eeuw representeren. Vooral in de uiterwaarden is het voorkomen van vele goed onderhouden hagen een bijzonderheid in de tijd dat uiterwaarden min of meer als vanzelfsprekend 'vernatuurlijkt' worden in het kielzog van 'Ruimte voor de Rivier'. De hoge waarde van het gebied van de Hatertse en Overasseltse Vennen behoeft enige toelichting. Door de sterke bebossingsgraad van het gebied is het landschap veel geslotener dan in de referentieperiode. Toch hebben we gemeend aan dit gebied een zeer hoge waarde toe te moeten kennen. Het karakter van het gebied, met zijn vele vennen, overvleugelt de omstandigheid dat het gebied niet meer zo open is als voorheen. Vanwege het belang van die vennen, waarvan het gecontinueerde bestaan in Nederland relatief zeldzaam is, hebben het gebied toch in de hoogste waardecategorie geplaatst.

De laagste waardering is toegekend aan de verstedelijkte kernen, omdat deze puur vanuit een cultuurlandschappelijk perspectief zijn bekeken. Bij een aanvullende beschouwing vanuit de historische stedenbouw zouden we vermoedelijk een ander beeld te zien krijgen. Dat aspect is in dit project niet meegenomen. Verder zijn er enkele kleine deelgebieden zo sterk veranderd dat ze de classificatie 'lage waarde' hebben gekregen.

Veel van het gemeentelijk grondgebied bevindt zich qua waardering in de middenmoot: de structuur van het landschap is op hoofdlijnen bewaard gebleven, maar de vaak geleidelijke veranderingen in de 20e eeuw hebben toch wel belangrijke consequenties gehad.⁸⁴ Uiteraard, dat zeiden we eerder ook al, komen uitschieters naar beide kanten, zowel individuele pareltjes als landschappelijke missers, in alle gebieden voor. Deze kaart geeft echter wel een goede indruk van hoe het op hoofdlijnen met het Heumense landschap staat.

Ook al kunnen we landschappen vanuit cultuurhistorisch perspectief als waardevol aanmerken, dat betekent echter geenszins dat er een stolp overheen moet en het een museum moet worden. Met de nodige randvoorwaarden kan zo'n gebied een levend landschap blijven. Bovendien betekenen veranderingen niet per definitie een waardeverlaging.

⁸⁴ Een inventarisatie en waardering van het ruilverkavelingserfgoed heeft binnen dit project niet plaatsgevonden.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

ID	objectbeschrijving
1	cultuurlandschap Kadans
2	oude dorpskern Schonenburg
3	gezicht Worsum
4	gezicht Heide
5	ensemble De Waaij
6	monumentale boerderij met iepen aan bocht Maasdijk
7	monumentale boerderij met bomen
8	monumentale boerderij en vm. Veerhuis met leilinden en veerstoep
9	ensemble Valkstraat 13
10	ensemble De Erpewaai
11	Maasuiteerwaarden gem. Heumen
12	ensemble Sluisweg
13	ensemble Heumens gemaal
14	ensemble NH Kerk Overasselt
15	ensemble Bergzicht
16	ensemble Rijksweg
17	ensemble Rijksweg
18	ensemble Heiweg
19	oude verkavelrichting
20	historische lintbebouwing
21	monumentaal huis met vm. Brouwerij

Tabel 11. Beknopt overzicht van de ensembles.

Daar komt bij dat ook een ernstig ontakeld landschap niet aan zijn lot hoeft te worden overgelaten, zeker niet bij voldoende draagvlak voor kwaliteitsverbeteringen. Zou je die gebieden wel aan hun lot overlaten, dan worden goede landschappen alleen maar beter en slechte alleen maar slechter (en wordt het verschil tussen 'goed' en 'slecht' dus steeds groter). Daarbij komt dat een kwaliteitsverslechtering van het ene landschap van invloed is op het naastgelegen andere landschap. Juist de historisch gegroeide contrasten *tussen* de landschappen zijn immers waardevol.

Kwaliteitsverbetering van landschappen is gelukkig mogelijk en zéér aanbevelenswaardig, daar waar bij archeologie een afgraving betekent dat het archeologisch erfgoed ook echt voor altijd weg is en niet gereconstrueerd kan worden. In het volgende hoofdstuk zullen we handvatten geven voor de omgang met de onderscheiden landschapstypen.

Ensembles

Door het Erfgoedplatform Gemeente Heumen is een aantal gebieden begrensd waar gebouwd en landschappelijk erfgoed als complex bij elkaar voorkomen. Het gaat om landelijke gebieden, maar ook om concentraties van bebouwing binnen een erf (tabel 11).

Figuur 31. De Vosseneindseweg als historische route langs de noordrand van een oude riviergeul.

5.2 Landschapselementen

5.2.1 Infrastructuur

Wegen

De inventarisatie van historische wegen en paden levert niet alleen inzichten over de mogelijkheden die de mens vroeger had om zijn route door het landschap te bepalen, maar ook hoe ingrijpend de landschappelijke veranderingen van de afgelopen eeuwen zijn. We zien een wegennet zoals dat in 1832 bestond, met als verfijning daarvan een stelsel van paden (figuur 31). Rondom de kernen Nederasselt en Overasselt is dit onregelmatig stelsel van paden goed waarneembaar. Rondom Malden lag een meer rationeel stelsel, dat nauw samenhangt met de natuurlijke ondergrond en de agrarische bedrijfsvoering. Op de overgang van het Maldense- en Heumensebroek naar de hoger gelegen eng in het oosten lag een lint van boerderijen. Vanaf deze boerderijen strekten zich min of meer parallel aan elkaar lopende schaapsdriften uit over de eng in de richting van de heide, het huidige Heumensoord en Maldensvlak. Oostelijk van de huidige Bosweg volgden deze paden het natuurlijk reliëf en ontstond een webachtig patroon van paden. Met de omzetting van heide naar bos zijn vrijwel al deze paden verdwenen of rechtgetrokken, waardoor ze niet of nauwelijks meer herkenbaar zijn. Bij de kartering voor het kadaster vóór 1832 was het broekgebied ten noorden van het Maldensebroek reeds verkaveld. Haaks op de huidige Hatertseweg lagen evenwijdige paden richting de Tochtsloot. Van deze paden zijn alleen de paden bij de boerderijen Vogelzang en Het Hoog en de weg Westerkanaaldijk nog bestaand.

In de periode tussen 1832 en 1900 werd de paden- en wegenstructuur verder verdicht of aangepast aan de eisen en mogelijkheden van de tijd. Naast de aanleg van paden en lanen bij de bos-

Figuur 32. De Droogsestraat (rechts) mondt uit in een trechter, die naar de Hatertseweg toe steeds breder werd. De oude kavelgrens (voor de boerderij links) geeft de verwijding treffend weer. Het grasland linksvoor was onderdeel van de brink.

aanplant ten oosten van Malden werd ook bij de heraanleg van het Heumense Bos een rationele padenstructuur aangelegd. In deze periode werden ook enkele bestaande wegen rechtgetrokken, zoals de huidige Rijksweg N844.

Met de aanleg van grote infrastructurele werken in de 20e eeuw, zoals de aanleg van het Maas-Waalkanaal en de autosnelweg A73, is een groot deel van de wegen en paden vervallen of deels omgelegd. In de bebouwde kom van Malden zijn weinig paden en wegen opgenomen in de stedenbouwkundige structuur van de naoorlogse uitbreidingswijken.

Brinkachtige ruimten en veedriften

Brinkachtige ruimten, die dienst deden als agrarische gebruiksruimten, en veedriften kwamen met name voor in Malden en Nederasselt. In de eerste helft van de 19e eeuw was de onbebouwde ruimte ten oosten van de huidige Hatertseweg breder en ging ter hoogte van de Jufferstraat en Droogsestraat over in een trechtersvorm, het begin van een veedrift waarover het vee (runderen en schapen) naar de heide konden worden geleid. Aan de Droogsestraat is deze open ruimte deels behouden en herkenbaar in de percelering (figuur 32). De brede veedriften zijn op de historische kaarten duidelijk als zodanig herkenbaar (figuur 33). Dit wil niet zeggen dat andere, smallere paden ook deze functie hadden. De meeste veedriften zijn als weg opgenomen in de stedenbouwkundige ontwikkeling van Malden. Ze zijn echter niet of nauwelijks als veedrift herkenbaar doordat de oorspronkelijke breedte sterk is versmald. In Nederasselt werd het centrum van het dorp gevormd door een brinkachtige ruimte rond de huidige Hollestraat. Deze is echter alleen nog herkenbaar in enkele perceelsgrenzen.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 33. De voormalige brink en veedriфт van de Drogsestraat op het kadastraal minuutplan uit 1832 (bron: <http://watwaswaar.nl>).

Figuur 34. De omgeving van de Scheidingsweg in 1929, naar het noorden gezien. Rechtsvoor het perron van Station 't Heilig Land langs de enkelsporige spoorweg Nijmegen-Kleef, linksachter de wachtpost net over de gemeentegrens in Nijmegen langs het enkelsporige traject Nijmegen-Blerick (bron: <http://www.stationsweb.nl>).

Figuur 35. Dezelfde locatie, nu in 2013. Wachtpost en seinhuisje zijn verdwenen, de spoorlijn naar Blerick is dubbelsporig geworden en de lijn naar Kleef is buiten gebruik.

Spoorwegen

De spoorwegen hebben vanaf de tweede helft van de 19e eeuw direct en indirect een belangrijke rol gespeeld in de landschapontwikkeling van grote delen van Nederland. Daarom mogen we de spoorweginfrastructuur met recht cultuurhistorisch waardevol noemen (figuren 34 en 35).

In Heumen lag het spoor letterlijk in de marge van de gemeente. Sterker nog, er liggen twee afzonderlijke, niet met elkaar verbonden spoorlijnen naast elkaar. De oudste lijn is die van Nijmegen via Groesbeek en Kranenburg naar Kleef. De lijn werd op 8 augustus 1865 geopend en had binnen de gemeente Heumen een station (zonder stationsgebouw) met de naam 't Heilig Land (1918-1925).

De tweede lijn, de Maaslijn ofwel Heilige Lijn van Nijmegen naar Blerick, werd geopend op 1 juni 1883. Aan deze lijn lagen binnen de gemeente Heumen geen stations. Het station met de naam Heumen lag in de huidige gemeente Mook en Middelaar tussen Mook en Molenhoek.

Het spoor is vooral als structuur waardevol, aangezien door talloze modernisering en het oorspronkelijke materiaal geheel verdwenen is. Op en rond het spoor zijn de kansen op originele elementen groter. Zo stonden binnen de gemeente Heumen enkele wachthuisjes, waarvan er één nog bestaat op de plaats waar beide spoorlijnen wijken.

Ook het tracé van de verdwenen stoomtram vanuit Nijmegen, langs de Rijksweg, is meegenomen.⁸⁵

5.2.2 Waterstaat

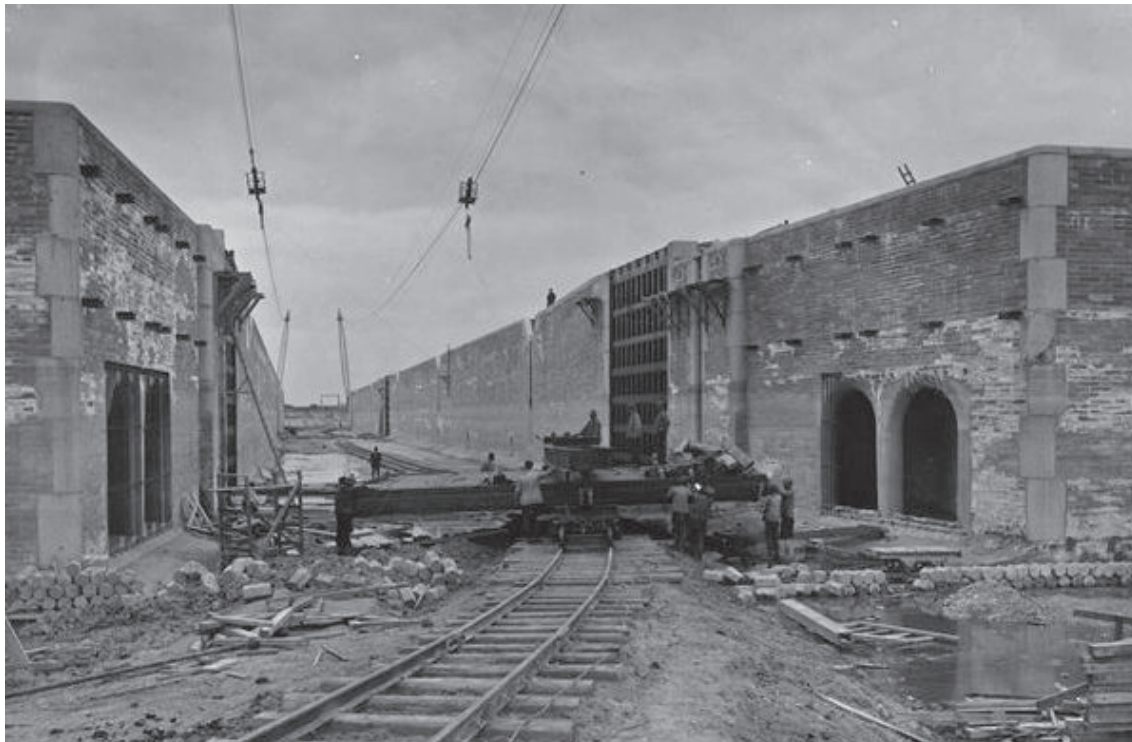
Objecten m.b.t. waterstaat

Om de waterlopen te kunnen passeren, lagen verspreid over het hele gebied bruggen en duikers. De materialisering daarvan is niet bestudeerd; de locaties op de kaarten geven aan waar vanouds een waterloop kon worden overgestoken, los van of hier nu nog een (historische) brug aanwezig is.

Dijkmagazijnen waren publieke schuren voor de opslag van dijkmaterialen, zoals bijvoorbeeld scheppen, emmers en kruiwagens. Deze lagen langs de dijk ter hoogte van Nederasselt, Overasselt en Heumen. Alleen het dijkmagazijn van Nederasselt bestaat nog.

Sluizen werden gebruikt om water te kunnen lozen op buitenwater, bijvoorbeeld in de rivier vanuit het binnendijkse land. Door het ontbreken van bevaarbaar water tot in de 19e eeuw (de Maas uitgezonderd) betrof het hier sluizen met uitsluitend een functie voor de waterhuishouding. Bij de aanleg van het Maas-Waalkanaal werd in de periode 1920-1927 het sluizencomplex Heumen aangelegd (figuur 36). Onderdeel van het complex was tevens een gemaal voor de regeling van de waterhuishouding. De oorspronkelijke waterstaatkundige eenheid van Malden werd met de aanleg van het kanaal doorsneden. Om de afwatering van het gebied ten oosten van het kanaal richting het westelijk deel in stand te houden, werd een duiker aangelegd onder het kanaal door.

⁸⁵ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Maas-Buurtspoorweg>

Figuur 36. *Bouw van de sluis bij Heumen (bron: <https://beeldbank.rws.nl/MediaObject/Details/440245>).*

Ter hoogte van Nederasselt en Overasselt was het mogelijk de Maas over te steken met behulp van een veer. Met de voltooiing van de brug bij Grave in 1929 werd het veer van Nederasselt overbodig. Aan het eind van de 19e eeuw werd tussen het Kasteel bij Heumen en Linden een voetveer ingesteld dat aanbleef tot het midden van de 20e eeuw. Op de kaart zijn de (al dan niet verdwenen) veerstoepen van de voormalige veerdiensten aangegeven.

Dijken, kaden en waterlopen

Dijken en kaden bepalen en bepalen in hoge mate de bewoonbaarheid van het rivierengebied. We vinden in de gemeente Heumen dijken en kaden uit verschillende fasen. Vanwege de ligging van de oude bewoning in de gemeente Heumen op relatief hooggelegen terreinen zijn er waarschijnlijk geen vroege grote kadestructuren aangelegd. Door lagere delen in de rivierduinzone kon het Maaswater afstromen, bijvoorbeeld door het Maldens Broek achter de Overasseltse Vennen door en via het Overasseltse Broek.⁸⁶ Kleinere voor- en achterkaden werden aangelegd bij Nederasselt, Overasselt en Heumen.⁸⁷ In de 14e eeuw werd een ringdijk aangelegd. Hier en daar zijn dijken verlegd of verdwenen; dit is door een gefaseerde studie in beeld gebracht. Op de kaart staan daarom de oudere dijken van vóór 1832, bestaand en verdwenen; idem voor de kades en de jongere dijken aangelegd na 1832.⁸⁸

⁸⁶ Driessen & Van de Ven, 2004

⁸⁷ De Koning e.a., 2009

⁸⁸ Voor de kartering van waterkeringen en -lopen is gebruik gemaakt van het rapport van De Koning e.a., 2009. De werking van het waterstaatkundige systeem staat hierin op een heldere en geïllustreerde manier uitgelegd. Voor een inhoudelijke toelichting op dit rapport verwijzen we dan ook naar De Koning e.a., 2009.

De grote weteringen en de wat kleinere leigraven speelden een belangrijke rol in de waterbeheersing van de komgebieden. In eerste instantie waterde men af op de kommen, die hun water op het buitenwater konden lozen via lager gelegen zones tussen de bewoonde gebieden. Na het sluiten van de bedijking bouwde men uitwateringssluizen in de dijken om op de rivier te kunnen afwateren. De afwateringskanalen die dit water buitendijks moesten brengen waren veelal vergraven natuurlijke stroompjes. Vanaf de 14e eeuw kon men de afwatering verbeteren door het aanleggen van de Oude Wetering en later de Nieuwe Wetering door de komgebieden van het Land van Maas en Waal. Alleen kleine polders zoals die van Balgoij en Niftrik behielden hun eigen afwatering op de Maas.⁸⁹

Waterstaatkundige zones

Onder de waterpartijen rekenen we met name de verschillende doorbraakkolken binnen de gemeente, maar ook de aanwezige kwelkommen waar water onder het dijklichaam door sijpelt. De kolken bij Nederasselt ontstonden als gevolg van doorbraken in 1760. Verder oostelijk, ten westen van Heumen, brak de dijk in 1820 door.⁹⁰

Ook hebben we in deze categorie (alhoewel feitelijk een aardkundig fenomeen) de Overasseltse Vennen opgenomen. Hun betekenis voor het cultuurlandschap is dusdanig, dat we opname gerechtvaardigd vonden.

Historische polderstructuur (niet op kaart)

Als enige 'element' hebben we de historische polderstructuren niet op kaartbijlage 2 weergegeven. De verdeling van het gebied in dorpspolders is afgebeeld in figuur 37. Deze indeling in bestuurlijke eenheden representeert de oude bestuurlijke structuur van de dorpsgebieden en heeft een directe relatie met de inrichting van het landschap, bijvoorbeeld waar het gaat om de aanleg van dwarskaden die het overstromingswater bij de burens moesten houden. De grenzen van de polders kwamen doorgaans namelijk overeen met de grenzen van de wereldlijk-bestuurlijke eenheden, zoals de verschillende heerlijkheden, en derhalve kunnen deze eenheden naast bestuurlijk ook waterstaatkundig van belang worden genoemd. De territoria Maas en Waal, Heumen en Malden vormden later ook de dijkstoelen, die het beheer over de dijken hadden.⁹¹

5.2.3 Verkaveling

Op basis van een vergelijking tussen de top10vector (het topografische vectorbestand van de Topografische Dienst), recente luchtfoto's en de kadastrale minuutplannen uit 1832 hebben we in kaart gebracht welke kavelgrenzen uit 1832 nu nog in het landschap te herkennen zijn. Wat daarbij opvalt is dat grote delen van de historische verkaveling in de gemeente Heumen nog in het terrein terug te vinden zijn. De sterkst veranderde gebieden die in 1832 reeds verkaveld waren zijn het Maldens Broek en de eng van Malden, ten noorden van het dorp. In de stroomrug- en komontginningen lijkt de verkaveling nog veel gaver, ook al gaat het niet om een onveranderd landschap.

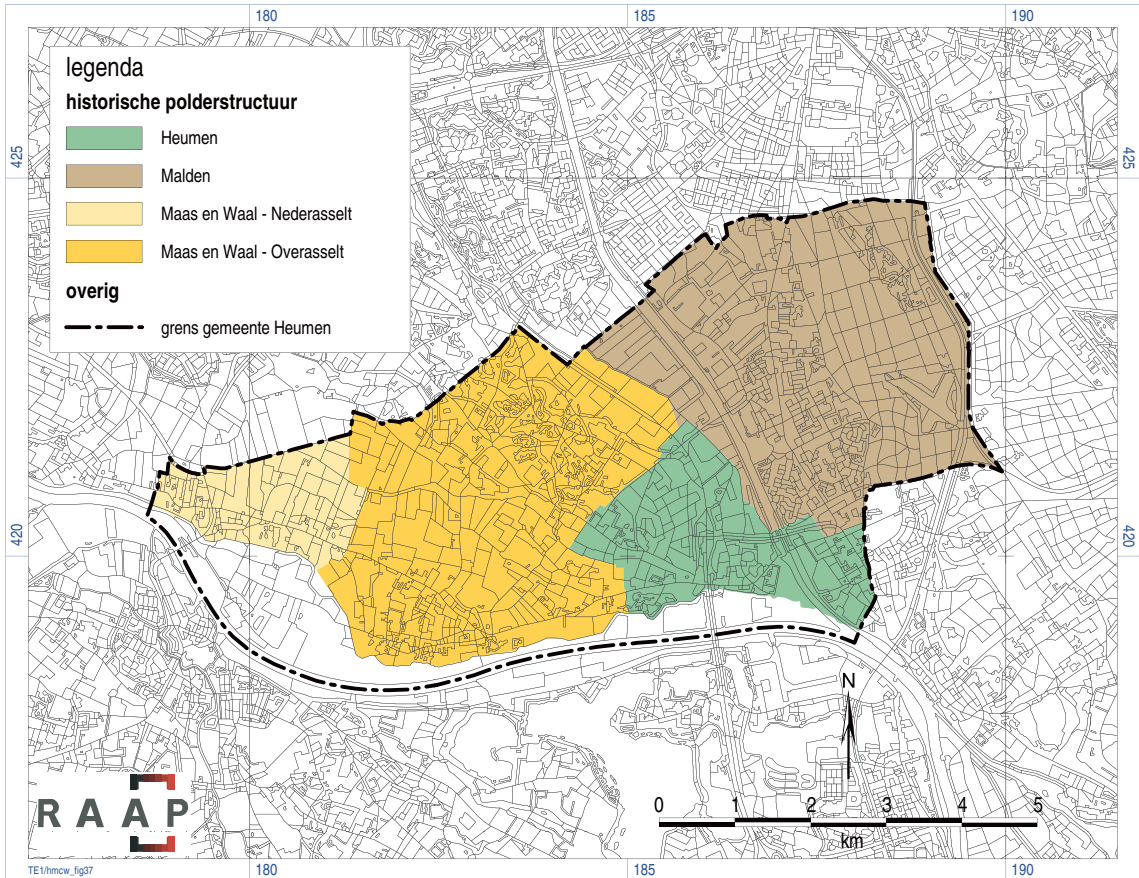
⁸⁹ Driessen & Van de Ven, 2004

⁹⁰ Driessen & van de Ven, 2004: 40

⁹¹ Driessen & Van de Ven, 2004: 21

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 37. Historische polderstructuur op het grondgebied van de gemeente Heumen.

Figuur 38. Waardevol landschappelijk groen rond de dorpskern van Nederasselt.

5.2.4 Opgaand groen

Het inventariseren van opgaand groen heeft plaatsgevonden in de vorm van het opnemen van diverse databases met betrekking tot landschappelijk groen in de gemeente (zie § 2.3.2). Het gaat om objecten, maar ook om lijnvormige structuren en kleine gebiedjes (figuur 38). In principe is de historische betekenis van de opgenomen objecten niet gecontroleerd. Wel is tijdens een kleine steekproef geconstateerd dat niet alle Maasheggen die door de Stichting Heg-en-Landschap in beeld zijn gebracht, ook historisch relevant zijn. Soms gaat het om relatief recent aangelegde structuren. Wanneer dit bleek, zijn deze objecten niet op de kaart geplaatst.

De databases van Landschapsbeheer Gelderland zijn niet gezuiverd. Ook daarin is beplanting aanwezig die landschappelijk fraai kan zijn, maar cultuurhistorisch zo zijn kanttekeningen kent. Dat geldt bijvoorbeeld voor de erfbepanting in het Nederasseltse Broek, die aan de ene kant het erf wat minder prominent maakt, maar aan de andere kant een onderbreking van het open landschap van het broek betekent.

Op basis van informatie van het Erfgoedplatform zijn onder meer lanen, heggen en broekbos toegevoegd.

5.2.5 Boselementen

In 2007 heeft RAAP op basis van bestudering van het Actueel Hoogtebestand Nederland een inventarisatie uitgevoerd van structuren op de stuwwal die in het reliëf nog zichtbaar zijn.⁹² Het betreft onder meer kuilen, heuvels en karrensporen. Deze karrensporen zijn mogelijk nog te relateren aan de weg die in de Romeinse tijd van Nijmegen naar Cuijk liep en de archeologisch bekende wachttorens passeerde. Het was een noord-zuid route en als zodanig de voorganger van de latere Rijksweg en de huidige A50/A73.

Alle boselementen zijn als slechts twee legenda-eenheden (puntvormige en vlakvormige elementen) op de kaart opgenomen. In de achterliggende databases is meer informatie over elk object opgenomen.

Overigens heeft het ADC in opdracht van de provincie Gelderland een soortgelijke studie voor de stuwwal van Groesbeek uitgevoerd. Het resultaat van deze studie is een presentatie van tijdslagen met daarmee verbonden reliëfelementen. Informatie uit deze studie is in diverse van de hier genoemde categorieën verwerkt.⁹³

5.2.6 Aarden wallen

Een aantal aarden wallen, die gebieden om bosbouwkundige, politieke of andere redenen van elkaar scheiden, hebben we opgenomen op basis van een inventarisatie door het Erfgoedplatform Gemeente Heumen. Het merendeel bevindt zich tegen de stuwwal, en verder is ook de Scheiwal

⁹² Willemse, 2009

⁹³ Van der Zee, 2009

over het gebied van de Overasseltse Vennen opgenomen. Hiervan is onduidelijk hoever deze in oostelijke richting doorloopt.

5.2.7 Bijzonder reliëf

Onder 'bijzonder reliëf' verstaan we in dit geval een tweetal kuilen die door het Erfgoedplatform zijn aangebracht: een vogelrinkkuil op de stuwwal (aangelegd om een insectenplaag te bestrijden⁹⁴) en een zandwinningskuil bij Blankenberg.

5.2.8 Oorlog en defensie

Met een belangrijk deel van de noordoever van de Maas langs de gemeentegrens vormde de gemeente Heumen een militair-strategisch punt. De rivier vormde niet alleen een gemakkelijk verdedigbare grens, maar was ook een belangrijke internationale verkeersader. Wie deze stroom beheerste controleerde de handel.

Om de context van de gekarteerde elementen goed te kunnen begrijpen, gaan we in op de relevante perioden waaruit sporen van oorlog en defensie bewaard zijn gebleven.

Romeinse tijd

Langs de stuwwal liep door Heumensoord een Romeinse weg die de strategische plaatsen Nijmegen en Cuijk met elkaar verbond. De weg is nog altijd herkenbaar in het reliëf (zie ook de laag 'boselementen'), en loopt langs een in het terrein zichtbaar gemaakte wachttoren. De Romeinse weg lijkt enkele honderden jaren geleden nog gefunctioneerd te hebben, zo is op te maken uit historisch kaartmateriaal.⁹⁵ Diverse karrensporen op het kadastraal minuutplan zouden de opvolger van deze weg kunnen zijn. De huidige Bosweg lijkt in elk geval het zuidelijke verlengde van de Romeinse route te zijn.

Late Middeleeuwen (1000-1500)

Verdediging in de Late Middeleeuwen vond primair plaats door de bouw van kastelen. De verdwenen Malderburcht en het Kasteel van Heumen hebben we derhalve op de kaart weergegeven. Beide objecten zijn in de eerste plaats archeologisch relevant, maar ook bovengronds zijn er structuren zoals bosjes en lanen die aan de kastelen herinneren.

Tachtigjarige Oorlog (1568-1648)

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog vervulde het grondgebied van Heumen door haar strategische ligging langs internationale land- en waterwegen vooral de rol van doorgangsroute. In de directe omgeving lagen de vestingsteden Nijmegen en Grave die meermalen werden belegerd. De eerste vorm van verdediging langs de Maas bij Grave, tegenover deze vestingplaats, werd omstreeks 1586 door de Spanjaarden aangelegd. Er werd een lunet (een klein verdedigingswerk met twee flanken) opgeworpen, waaraan de naam 'Verloren Cost' werd gegeven.

⁹⁴ Zie voor eerdere theorieën ook Van der Zee, 2009

⁹⁵ Van der Zee, 2009

Bij het Beleg van Grave tussen 18 juli en 20 september 1602 zijn delen van de Circumvallatielinie (linie van belegeringswerken) op Heumens grondgebied aangelegd.⁹⁶ Deze hebben tussen Keent en Overasselt gelegen en bestonden uit een serie redouten (aarden forten) verbonden met een wal met greppel. Tegenover Grave lag een bolwerk, een voorganger van het latere Kroonwerk Menno van Coehoorn. Ter hoogte van de Ewijkse hof lag een schipbrug over de Maas die aan de noordzijde werd verdedigd doormiddel van een halve schans. Ook hebben er vermoedelijk twee schansen gelegen op de noordoever van de Maas, mogelijk bij Nederasselt en Overasselt. Omdat de 17e-eeuwse kaarten van de belegering een zeer schematisch karakter hebben is het niet mogelijk de exacte locatie van de belegeringswerken te achterhalen. Op kaartbijlage 2 is de loop van de linie indicatief weergegeven. Vermoedelijk is er bovengronds weinig tot niets meer van waarneembaar. Mogelijk liggen enkele dijken en wegen op de plek van de linie.

Vesting Grave (tot 1874)

Een tweede belegering van Grave vond plaats in 1674 tijdens de herovering van de stad door stadhouder Willem III op het Franse leger van Lodewijk XIV. Ook hierbij werden zware belegeringswerken gebouwd op de noordoever van de Maas. Het ontbreken van betrouwbaar kaartmateriaal of geschreven bronnen maakt het lastig de ligging van de werken te reconstrueren. Aan de hand van prenten kan met enige zekerheid worden vastgesteld dat Nederasselt aan de noordzijde was versterkt door een hoge wal met gracht. Van hieruit liepen verschillende loopgraven richting het bastion tegenover Grave. Ter hoogte van Ewijk en Grave lagen schipbruggen.

Tussen 1699 en 1701 onderging het verdedigingswerk tegenover de stad Grave een ingrijpende veranderingen, naar een ontwerp van Menno van Coehoorn. Het lunet werd vervangen door een kroonwerk en had tot doel de stad Grave vanaf de rivierzijde beter te kunnen verdedigen. In de 18e eeuw werd het kroonwerk verschillende malen aangepast (onder meer met poternes en buskruitmagazijnen), terwijl de middeleeuwse bandijk in de jaren vijftig van de 18e eeuw, om een vrij schootsveld te verkrijgen, werd verlegd en hinderlijke bebouwing in de directe omgeving werd verwijderd. Hieronder hoorde ook de middeleeuwse kerk van Nederasselt. De bandijk bevindt zich tegenwoordig op ruime afstand van het voormalige verdedigingswerk. Nadat in 1874 de status van Grave als vestingstad werd opgeheven, verloor ook het kroonwerk zijn functie. Het bleef evenwel ongeschonden in de uiterwaarden bij Nederasselt liggen. In 1926 zou het kroonwerk in het kader van de Maaskanalisisatie worden afgebroken tot drie stenen onder maaiveld en afgedekt met zand. Bij de aanleg van het tweede stuwcomplex in 1972 aan de noordwestelijke zijde van het kroonwerk is een gedeelte intensief vergraven en zijn de funderingsresten door Rijkswaterstaat opgeblazen en verwijderd. Hierdoor is ongeveer 1/7 deel van het vestingwerk verdwenen.

In 1972 is met behulp van heggen (de kruin van) de stervormige buitenrand van het kroonwerk voor een deel weer zichtbaar gemaakt. Op de kaart is de bouwphase uit de tweede helft van de 18e eeuw weergegeven. Resten hiervan bevinden zich nog in de ondergrond en zijn waarneembaar in het reliëf.⁹⁷

⁹⁶ Atlas van Loon, via Wikimedia Commons; http://www.defensie.nl/landmacht/cultureel/geschiedenis/de_tachtigjarige_oorlog/beleg_van_grave

⁹⁷ Hesseling & Flokstra, 2012

Defensie van het Koninkrijk

Op Heumensoord lag een schietbaan met kogelvangsters die door het Nederlandse leger werd gebruikt voor oefeningen. Al omstreeks 1850 vinden we de baan terug op topografisch kaartmateriaal als *Artillerie-Polygoon*.⁹⁸ Mogelijk is de schietbaan kort daarvoor aangelegd. Anderhalve eeuw oefende Defensie hier zijn schietkunsten. De schietbaan is tussen 2007 en 2012 gesaneerd, waarbij de bovengrond tot een diepte van 0,5 m is afgegraven.⁹⁹

Tweede Wereldoorlog (1940-1945)

Binnen de gemeente Heumen is een beperkt aantal plaatsen waar de gevolgen van de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog nog duidelijk herkenbaar aanwezig zijn. Hoewel Heumen op een strategisch punt lag, tussen de grote rivieren en goed verbonden was met de rest van het land door bruggen, heeft de inval, de bezetting en de bevrijding maar weinig sporen achtergelaten in het landschap. Dat is deels een gevolg van het feit dat na de oorlog veel sporen zijn opgeruimd, zoals het verwijderen van de kazematten bij de verbreding van het Maas-Waalkanaal.

Op 10 mei 1940 vonden gevechten plaats bij de Maldense en Heumense brug. Met name bij de laatste brug was het aantal slachtoffers hoog. De Maldense brug werd opgeblazen, en bebouwing op het stuweiland bij Heumen vloog in brand. De Graafse brug over de Maas werd eveneens zwaar beschadigd.¹⁰⁰

Op 17 september 1944 begon de operatie Market Garden waarbij geallieerde troepen een doorgang wilden forceren over de Maas, Waal en Rijn richting het Ruhrgebied. Rondom de bruggen over deze rivieren vonden grootschalige luchtlandingen plaats, waarvan de luchtlandingen tussen Ede en Arnhem de grootste bekendheid hebben gekregen. Ook in de gemeente Heumen werd een zeer groot aantal troepen gedropt. De geallieerden kozen hiervoor een vlak en onbegroeid terrein uit aan de noordoever van de Maas: het Neder- en Overasseltse Broek. Op deze dropzone LZO Oubou landde op 17 september het 504e regiment. Van hieruit moesten, samen met de in de omgeving gedropte regimenten, de brug over de Maas bij Grave en de bruggen over het Maas-Waalkanaal worden ingenomen. Deze actie verliep zeer succesvol. De Graafse Brug werd ingenomen voor deze verwoest kon worden. Om de Heumense hefbrug werd zwaar gevochten. Een herdenkingsmonument herinnert hieraan. Over de ingenomen bruggen konden vervolgens de grondtroepen richting het noorden trekken.

Tussen Malden en Molenhoek werd aan de Hoogenhofseweg een tijdelijke militaire begraafplaats aangelegd voor de Amerikaanse US 82e Airborne divisie. Aan de Veldweg staat een monument dat hieraan herinnert.

De opmars richting Arnhem, en verder richting Duitsland, verliep echter niet zoals gepland. Zoals bekend stokte de opmars in de Betuwe en vormden de Rijn en Waal vanaf najaar 1944 de front-

⁹⁸ Topografisch-Militaire Kaart, nettekening ca. 1850; <http://watwaswaar.nl>

⁹⁹ <http://nieuws.nijmegenonline.nl/sanering-voormalige-schietbanen-heumensoord/>; http://www.heumen.nl/gemeente-heumen/nieuws_260/item/start-sanering-heumensoord_3505.html

¹⁰⁰ <http://www.zuidfront-holland1940.nl/index.php?page=maas-waalkanaal>

linie. In februari en maart 1945 werd een tweede poging ondernomen om Duitsland in te trekken, onder de naam *Operation Veritable*. Hierbij zou het gebied tussen Roer en Rijn worden veroverd. Om de opmars zo effectief mogelijk plaats te laten vinden werden vlak achter de frontlinie verschillende *temporary airfields* aangelegd. Ten noorden van Malden werd het tijdelijke vliegveld B-91 aangelegd. Hier werden *typhoon* en *tempest squadrons* gestationeerd die gespecialiseerd waren in het uitschakelen van vijandelijk luchtafweergeschut.¹⁰¹ Een airstrip in de uiterwaard van Overasselt werd gebruikt om gerepareerde gliders weer naar Engeland te vliegen.¹⁰²

Om logistieke redenen werd in 1945 een spoorlijn aangelegd die de route van Wijchen richting Duitsland moest verkorten door de bocht langs station Nijmegen af te snijden.¹⁰³ Wagenbakken, afkomstig van goederenwagens, werden voor bewakingsdoeleinden gebruikt bij de spoorwegovergang Rijksweg en de spoorwegovergang in Heumensoord.

Direct na de oorlog werden de meeste gebouwen gesloopt en in 1948/1949 werd de landingsbaan omgezet in landbouwgrond. Van het vliegveld is vrijwel niets meer over in het huidige landschap. In de bosrand zijn delen van de omheining en enkele rolbanen opgenomen in de structuur van bospaden. De spoorlijn werd in 1946 opgebroken.

5.2.9 Religie

Koortsbomen

Bij de St. Walrickkapel nabij de Overasseltse Vennen bevinden zich twee koortsbomen, die een belangrijke rol vervulden en vervullen in de plaatselijke (volks)geloofsbeleving. Door een lapje stof aan een boom te binden kon een ziekte worden afgewend (figuur 39).

Figuur 39. De 'oude' koortsbom bij de kapel, die qua hoeveelheid lapjes het tegenwoordig aflegt tegen zijn jongere buurman.

¹⁰¹ <http://home.kpn.nl/been0319/stories6.html>

¹⁰² H. Joosten, Overasselt

¹⁰³ <http://www.noviomagus.nl/Gastredactie/Kuiken/Diversion/DiversionCat.html>

Figuur 40. De oude begraafplaats van Malden, direct achter het vroegere kerkhof aangelegd. De begraafplaats heeft een opvallend hoog aantal oude grafmonumenten.

Kerkhoven

Rond de kerken werden in vroeger eeuwen de begraafplaatsen voor de 'gewone mens' aangelegd, daar waar de rijken tot 1829 ook wel in de kerken werden begraven. Ook bij de bouw van vele nieuwe kerken in de 19e en vroege 20e eeuw richtte men het terrein rond de nieuwe kerk nog wel in als kerkhof, vaak voorzien van katholieke symbolen als Calvariebergen. Niet minder belangrijk zijn de gemetselde muren rond de kerkhoven, die wettelijk een minimale hoogte van 2 m moesten hebben en waarvan er nog vele aanwezig zijn.¹⁰⁴ Veel van zowel de middeleeuwse als de 19e-eeuwse kerkhoven zijn nog altijd in gebruik of zijn gesloten, maar met behoud van de graven. Met name op de jongere kerkhoven zijn doorgaans nog oude lijkhuisjes aanwezig, die van groot cultuurhistorisch belang zijn. Ook de verdwenen kerkhoven van Malden, Heumen, Overasselt, Schoonenburg en twee verdwenen kerkhoven van Nederasselt zijn opgenomen.¹⁰⁵

Begraafplaatsen

Vanaf 1828 werden buiten de grotere dorpskernen nieuwe begraafplaatsen aangelegd als gevolg van de wettelijke bepaling dat men binnen kernen met meer dan 1.000 inwoners niet meer mocht begraven vanaf 1 januari 1829. De enige jongere, maar vooroorlogse begraafplaats in deze gemeente ligt in Malden (figuur 40).

¹⁰⁴ www.kerksite-beu.nl/lambertus/actueel/torenhaan/memorialen/Hekwerk/hekwerk.htm

¹⁰⁵ Het betreft hier het middeleeuwse kerkhof van de oude kerk van Malden op het plein tussen de huidige kerk en de Rijksweg, de deels nog herkenbare oude kerkhoven rond de NH kerken te Heumen en Overasselt, het kerkhof aan het Klokstraatje te Nederasselt, bij de verdwenen kerk nabij de brug te Nederasselt en het verdwenen kerkhof op Schoonenburg.

Figuur 41. Boerderij Vosseneind, een historische nederzettingslocatie.

5.2.10 Gedenktekens en openbare kunst

Op basis van bestaande databases zijn openbare kunst en gedenktekens opgenomen. Het gaat om elf objecten, waaronder drie beelden en sculpturen, een gedenksteen, een kruisbeeld, vijf oorlogsmonumenten en een plaquette. Het is zeer goed mogelijk dat de inventarisatie niet compleet is. Het verdient aanbeveling om deze inventariseren alsnog te completeren.

5.2.11 Landgoederen en buitenplaatsen

Vooral aan de oostzijde van de gemeente, het dichtst bij Nijmegen, liggen enkele kleine landgoederen of buitenplaatsen. We hebben de Elshof, Grootstal en Bergzicht op de kaart opgenomen op basis van een inventarisatie van het Erfgoedplatform. De Elshof wordt ook gekenmerkt door een waardevolle tuinaanleg.

5.3 Historische stedenbouw en bouwkunst

5.3.1 Historische nederzettingslocaties (1832)

Op de cultuurhistorische waardenkaart zijn de historische nederzettingslocaties opgenomen zoals deze in 1832 bestonden. Het totaal aan nederzettingslocaties geeft een goed beeld van de nederzettingsstructuur die typerend is voor het betreffende landschapstype. Daarnaast is, omdat van deze erven bekend is dat er vóór 1832 bebouwing moet hebben bestaan, een bouwhistorische verwachting aan de gebouwen op deze erven toe te kennen. Immers: als er in 1832 een gebouw stond en dat nu nog altijd het geval is, is het mogelijk dat zich in het huidige gebouw bouwkundige resten van vóór 1832 bevinden (figuur 41).

De nederzettingslocaties zijn uitgesplitst naar het type van het hoofdgebouw op het betreffende erf:

- omvangrijke boerderij;
- boerderij of woonhuis;
- bijgebouw of schuur;
- kasteel of buitenplaats;
- bijgebouw kasteel of buitenplaats;
- kerk;
- kapel;
- veerhuis;
- pastorie;
- school;
- windmolen.

Het kadastraal minuutplan van 1832 is maatgevend geweest bij het besluit een locatie wel of niet op te nemen. Bijgebouwen zijn alleen opgenomen indien zij volledig vrij stonden en in die zin dus het hoofdgebouw op het erf waren. Een grote boerderij met drie of meer bijgebouwen is weergegeven als groot erf. Als coördinaat is gekozen voor het middelpunt van het hoofdgebouw.

In totaal zijn er binnen de gemeente Heumen voor het jaar 1832 304 woningen of boerderijen geteld en 28 omvangrijkere boerderijen. Samen kenden zij 234 bijgebouwen. Er waren destijds vijf kerken met vijf pastorieën, een kapel (die van St. Walrick), twee kastelen of buitenplaatsen met vijf bijgebouwen, twee scholen, een veerhuis en twee windmolens.¹⁰⁶ Samen geven deze objecten een beeld van de bebouwingskarakteristiek uit de 19e eeuw.

Daarnaast hebben we op basis van het kadastraal minuutplan uit 1832 ook alle grachten opgenomen (incl. weergegeven vijverpartijen), en daarvan weergegeven of zij al dan niet nog bestaan. Ook zijn hier kasteelterreinen nog eens aanvullend opgenomen.

5.3.2 Beschermde en beeldbepalende bouwkunst

Rijksmonumenten

Heumen kent 34 rijksbeschermden monumenten, die tussen 1967 en 2002 zijn aangewezen. Alle objecten zijn met een stip op de kaart weergegeven (figuur 42).

Gemeentelijke monumenten

Heumen kent zeven gemeentelijke monumenten. Alle objecten zijn met een stip op de kaart weergegeven.

Beeldbepalende panden

Op basis van de inventarisaties door de werkgroep Rood van het Erfgoedplatform Gemeente Heumen zijn in totaal 393 beeldbepalende panden opgenomen (figuur 43). Hieronder bevinden

¹⁰⁶ Indien nog bestaand zijn de overige molens opgenomen in de rijksmonumentendatabase. Molens die ná 1832 werden gesticht en alweer verdwenen zijn, zijn niet opgenomen.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Figuur 42. Een rijksmonument: boerderij 'De Munninkhof' te Overasselt (bron: Wikimedia Commons).

Figuur 43. De kerk van Malden.

zich ook de nog bestaande, niet-beschermd MIP-objecten die enige decennia geleden in opdracht van rijk en provincie zijn geïventariseerd.

5.3.3 Stedenbouwkundige zones

Molenbiotopen

Maalvaardigheid is een cruciale vereiste voor molens om technisch in goede staat te kunnen blijven, tenzij duurzaam voor een andere oplossing is gekozen, zoals een dieselaandrijving zonder herstel van origineel binnenwerk. In principe wordt er door de schrijvers van dit rapport er vanuit gegaan dat voor elke molen, wil deze behouden kunnen blijven of wil herstel van de oorspronkelijke aandrijving in de toekomst mogelijk blijven, windvang een vereiste is. Per geval zal aan de hand van het molenbiotoop, dat vooral ter signalering op de kaart staat, een afweging moeten worden gemaakt welke belangen zwaarder wegen.

Op de kaart hebben wij een molenbiotoop met een straal van 400 m getekend. Deze zone is indicatief; de werkelijke implicaties hangen af van de hoogte van de ingreep en afstand tot de molen.

5.4 Immaterieel erfgoed

5.4.1 Toponiemen

Met name op basis van een studie die is opgenomen in de bodemkartering door L.J. Pons uit de vijftiger jaren hebben we ruim honderd toponiemen op de kaart opgenomen. Deze kartering is zeker niet uitputtend, maar geeft een eerste inzicht in de naamkundige rijkdom van de gemeente Heumen. Het Erfgoedplatform Gemeente Heumen heeft daarnaast nog enkele toponiemen aangedragen (zie ook onder § 6.3), waardoor de totale database op ruim 350 toponiemen uit is gekomen.

5.4.2 Volksverhalen

Volksverhalen spelen een belangrijke rol in de lokale beleving van de cultuurhistorie. Op basis van een inventarisatie van het Erfgoedplatform hebben we één volksverhaal over een moord aan de Rijksweg in Malden opgenomen. Naar aanleiding van de bijeenkomst met het Erfgoedplatform hebben we enkele volksverhalen en opmerkelijke of bijzondere gebeurtenissen daaraan toegevoegd, zoals de windhoos uit 1925, de overstroming uit 1925-1926 en de aanleg van Maas-Waalkanaal en Graafse Brug. In totaal zijn er nu 16 verhalen opgenomen; deze database kan ongetwijfeld verder worden uitgebreid.

6 Wenken voor ontwerp en inrichting

6.1 Algemene aanbevelingen

Behoud of versterk contrasten in het landschap

Elk landschapstype heeft zijn specifieke kenmerken, samenhangend met de context en periode waarin het is ontstaan. Het rivierduinlandschap met bouwland heeft nog altijd zijn kenmerkende reliëf en het contrast tussen oud akkerland en voormalige heide in dit landschapstype is nog fraai zichtbaar. De komontginningen waren vaak juist open en relatief vlak. In de moderne agrarische bedrijfsvoering zijn deze contrasten soms vervaagd en zijn de grenzen tussen de historische landschapstypen onduidelijk geworden. Stimuleren van specifieke ingrepen, zoals het aanplanten van inheems groen in de vorm van singels waar dat eigen is aan het landschap, is een manier van het geven van positieve stimulansen aan het landschap.

Benut cultuurhistorische waarden bij ontwikkelingen

Nieuwe ruimtelijke projecten worden veel aantrekkelijker als de kenmerken van het plaatselijke landschap worden gebruikt dan wanneer het wordt ingericht als 'neutraal' project dat feitelijk overal in Nederland te vinden kan zijn. Let op de karakterisering van de omliggende landschapstypen. Maak gebruik van (het verloop van) wal- en houtsingelstructuren, bestaande wegenstructuren, etc. Nieuwe ruimtelijke opgaven kunnen op die manier beter worden ingepast in hun (kwetsbare) omgeving.

Kijk of je vanuit de kenmerkende nederzettingsstructuur kunt komen tot een nieuwe vorm van nederzettingen, in plaats van opnieuw een woonwijk tegen een bestaande kom te plakken en daarmee het dorp verder te vervreemden van zijn omgeving. Het plannen van een 'nieuw dorp' kan tot de mogelijkheden behoren, zoals ook honderd jaar geleden nieuwe dorpen ontstonden rondom belangrijke infrastructuur, mengvoedercoöperaties en nieuwe kerken. Historische processen worden dan getransformeerd naar de huidige situatie en in een modern jasje gegoten.

Breng cultuurhistorie in bij planprocessen

Cultuurhistorie kan een discipline zijn om de kwaliteit en identiteit van een gebied bij gebiedsontwikkeling te versterken. Niet alleen voor de intrinsieke cultuurhistorische kwaliteiten is een vroege inbreng van cultuurhistorici waardevol, maar ook voor de toeristische en zelfs economische potenties. Het is raadzaam een cultuurhistoricus met affiniteit voor planvorming mee te laten lopen in het verdere planningsproces.

Daartoe kan aan een cultuurhistoricus bijvoorbeeld gevraagd worden om voorafgaand aan de specifieke invulling van een ruimtelijk voornemen (woningbouw, landinrichtingsprojecten) een document met een verdieping van de inventarisatie met daarbij 'handreikingen voor ontwerp en inrichting' op te stellen. Hiervan kan de landschapsarchitect of stedenbouwkundige vervolgens dankbaar

gebruik maken. Op deze manier kan de ontwerpende partij 'bouwen' met zorgvuldige aandacht voor cultuurhistorie en landschap. Ook kan een dergelijk document nuttig zijn voor de gemeente bij het opstellen van randvoorwaarden van ruimtelijke ingrepen in structuurvisies. Hiermee kan de gemeente vooraf eisen stellen aan een commerciële partij die een plan wil gaan ontwikkelen en wordt op een kwalitatief hoogwaardige manier invulling gegeven aan de wettelijke eis in het Besluit ruimtelijke ordening. In deze rapportage is dit op een gemeentelijke schaal al uitgewerkt, maar het kan nodig zijn om dit voor detailgebieden verder te detailleren.

Dynamiek van de cultuurhistorische waardenkaart als bron

De cultuurhistorische waardenkaart is bedoeld als dynamisch product. De resultaten van nieuw onderzoek en nieuwe inzichten over 'wat cultuurhistorie is'¹⁰⁷ zouden bij een periodieke actualisatie een plek moeten krijgen in de achterliggende database en op de kaart. Op die manier wordt telkens van de meest recente en op dat moment zo volledig en gedetailleerd mogelijke gegevens uitgegaan.

6.2 Ruimtelijke inrichting

Wegen- en padenstructuur

Op de cultuurhistorische waardenkaart is goed te zien dat de wegenstructuur die in de loop van de voorgaande eeuwen is ontstaan, nog voor een belangrijk deel intact is. Hier en daar zien we verlegde of opgeheven wegen, zoals op enkele plaatsen in de uiterwaarden van Nederasselt en in Worsum. Het meest grootschalige voorbeeld vinden we in het oostelijk gedeelte van Malden, waar de nieuwbouw na de Tweede Wereldoorlog de karakteristieke schaaps- of veedriften heeft doen verdwijnen. Zonder direct te stellen dat wat er stedenbouwkundig voor in de plaats gekomen is een lage waarde heeft, is het aanbevelenswaardig om bij grootschalige herstructurering na te denken over een heraanleg van deze wegen en paden.

Doorsnijding en verbinding

Met name in het oostelijk deel van de gemeente, maar ook bij Nederasselt, heeft grootschalige infrastructuur in de afgelopen ongeveer 160 jaar verschillende landschappen gefragmenteerd. Door de aanleg van de Rijksweg verdween de eenheid binnen de eng van Malden, de aanleg van het Maas-Waalkanaal maakte de beleving van het broekgebied in het noorden er niet eenvoudiger op en de autosnelweg doorsnijdt onder meer het Heumens Bos, waardoor een gedeelte moest wijken. Als ontwerpogave is het interessant om na te gaan in hoeverre er door ruimtelijke ingrepen weer meer visueel verband kan worden aangebracht tussen de beide helften van de doorsneden landschappen.

¹⁰⁷ Het idee van wat 'erfgoed' is, verschuift met de tijd. Zo'n veertig jaar geleden werd neogotiek maatschappelijk breed veracht en werden talloze kerken gesloopt. Op dit moment staan architecten uit die periode, zoals Pierre Cuypers, op een voetstuk. Sinds enkele jaren is er bovendien aandacht voor wederopbouw en ruilverkavelingen als erfgoed uit de naoorlogse periode. In Zeeland (gem. Landerd) is het gemeentehuis uit 1980 al een gemeentelijk monument, en in Hengelo is in 2008 de procedure opgestart om de Kasbah, een voorbeeld van een structuralistisch wooncomplex van architect Piet Blom uit 1973, op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

De eng van Malden

Ooit strekte de eng van Malden zich uit van de grens met Nijmegen tot de grens met Mook. Door het uitgroeien van de bebouwde kom van Malden werden de resterende delen van de eng van elkaar gescheiden. Beide gedeelten vragen om een goede aanpak om de aanwezige cultuur-landschappelijke kwaliteiten te behouden. Openheid van de eng, zorg voor bestaande en nieuwe bebouwing langs de Rijksweg en Hatertseweg, beperking van de hoeveelheid extra bebouwing aan de buitenrand van Malden en een zorgvuldige positionering van groen zouden onderdeel moeten zijn van een visie op dit gebied, dat ook onderdeel is van de ecologische hoofdstructuur.

Uiterwaarden

In vergelijking met andere gemeenten langs de grotere rivieren zijn de uiterwaarden van Heumen bijzonder gaaf bewaard gebleven. Hier bestaat gelukkig al de nodige aandacht voor, bijvoorbeeld in relatie tot de Maasheggen. We willen dan ook benadrukken dat hier bij ingrepen in verband met hoogwaterafvoer bijzondere waarden in het geding zouden zijn.

Onverharde wegen en eenvoudige openbare ruimte

Het buitengebied ontleent zijn charme vaak mede aan de inrichting van de openbare ruimte. De omgeving van Heide oogt mede zo landelijk door het voorkomen van on- of halfverharde wegen en weinig 'opgepoetste' stukjes. De kruising Parksesteeg-Hofsteeg is een perfect voorbeeld van het eenvoudige landelijke beeld dat het gebied zo bijzonder maakt. Actief behoud of zelfs herstel van deze simpele landelijke inrichting is aanbevelenswaardig.

Visie op de Rijksweg

De Rijksweg is een bijzondere 19e-eeuwse verbindingroute die een eigen identiteit draagt, onder meer door de vele landhuizen erlangs. Een ander belangrijk kenmerk is de laanbeplanting die dergelijke Rijkswegen kenden. Het lijkt erop alsof de laanbeplanting langs de Rijksweg in Malden vrijwel geheel verloren is gegaan bij herinrichtingen. Dat maakt ook dat de passage van de Rijksweg ter hoogte van de kerk en het gemeentehuis een 'kale ruimte' oplevert die geen prettig verblijfsgebied vormt. Het is dan ook raadzaam om op termijn de Rijksweg weer te voorzien van laanbeplanting van bijvoorbeeld eik, en daarmee dit historisch lint weer herkenbaar te maken.

Oud en nieuw

Typerend voor de gemeente Heumen is de wijze waarop oud en nieuw soms 'botsen'. In Nederasselt eindigt een historische route tegen het talud van de oprit naar de brug, en in Malden is de historische situatie van het oude dorp ter hoogte van het gemeentehuis verloren gegaan. De historische bebouwing aan het Kerkplein levert daardoor een merkwaardig contrast op met de moderne bebouwing eromheen. Dat is nog versterkt door het bebouwen van de voorheen open ruimte tussen Kerkplein en Broeksingel. Het is raadzaam om in de toekomst na te gaan of historische en moderne situaties wat beter met elkaar vervlochten kunnen worden c.q. dat het oude dorp op de één of andere wijze herkenbaarder kan worden. Malden mist nu immers een echt historisch hart.

6.3 Vervolgonderzoek

Alhoewel met deze studie een stevige basis is gelegd voor het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorisch erfgoed in de gemeente Heumen, is het vrijwel onmogelijk om op basis van één project alle mogelijke cultuurhistorische facetten te inventariseren en beschrijven. Daarvoor is de thematiek gewoon te breed. Er zijn dan ook voldoende thema's denkbaar die op detailniveau verder uitgewerkt zouden kunnen worden.

Verdiepingsagenda

In deze paragraaf worden enkele opties genoemd voor aanvulling van de cultuurhistorische inventarisatie. Om echter te komen tot een samenhangend idee over de verdere ontwikkeling van de cultuurhistorische waardenkaart en de toepassing daarvan binnen de gemeentelijke organisatie (en als middel voor publieksvoorlichting) zal allereerst een plan van aanpak moeten worden opgesteld, zodat de aanvullingen ook gericht op een specifiek doel worden uitgevoerd. Uiteraard kunnen er nog vele elementen worden toegevoegd, maar als niet duidelijk is waartoe dat zal dienen, is het weinig efficiënt.

Deze verdiepingsslag hoeft niet altijd in één keer voor het hele gemeentelijk grondgebied plaats te vinden. Bij concrete herinrichtingsprojecten, bijvoorbeeld ten behoeve van een toeristische ontsluiting of een nieuw bedrijventerrein, kan er behoefte zijn aan aanvullende cultuurlandschappelijke data op een lager schaalniveau. Het is verstandig deze aanvullende inventarisatie vergezeld te laten gaan van een veldverkenning (indien niet al uitgevoerd) en een advies m.b.t. 'handreikingen voor ontwerp en inrichting'. Op die manier is het mogelijk de cultuurhistorische inhoud en de praktische uitvoering op een gedegen manier met elkaar te verbinden.

Opgaand groen

In het kader van het opstellen van deze cultuurhistorische waardenkaart is beperkte aandacht besteed aan het opgaand groen. We hebben met name bestaande inventarisaties van landschappelijk waardevol groen overgenomen en enkele inventarisaties van het Erfgoedplatform meegenomen. Een analyse van de cultuurhistorische betekenis van dit groen heeft niet plaatsgevonden; er is nu vooral met een landschappelijk-esthetische bril naar gekeken. Tijdens een vervolgonderzoek zou een beredeneerde selectie van dit groen gemaakt kunnen worden en het hier en daar ook kunnen worden aangevuld.

Straatmeubilair en andere kleine elementen

Nog meer dan opgaand groen laten de 'kleine landschapselementen' zich lastig inventariseren op basis van een bureaustudie. Alleen wanneer het veldwerk door anderen is gedaan, kunnen de resultaten van de inventarisatie al in een vroeg stadium op de kaart worden geplaatst. Andere zaken, zoals de eerder genoemde trottoirbanden, straatlantaarns of abri's, om maar eens een selectie uit een brede variatie aan potentieel cultuurhistorisch waardevol straatmeubilair te noemen, dienen op basis van veldwerk in kaart te worden gebracht. Het loont de moeite om dit in het kader van reconstructies van de openbare ruimte (herbestratingen, vervanging van rioolsystemen, etc.) inzichtelijk te maken.

Jonge landschappen

Voor de kartering van het historisch cultuurlandschap hebben we voornamelijk aandacht besteed aan de historische situatie van de periode vóór 1940 en wat daar nu nog van te vinden is. Voor wat betreft bouwkunst is door het Erfgoedplatform aandacht geschonken aan wederopbouwarchitectuur. Wat nog ontbreekt is een goede analyse van de rol die ruilverkavelingen in de ontwikkeling van het Heumense landschap hebben gespeeld. Vooral het gebied ten noorden van de lijn Nederasselt-Overasselt, het komgebied, lijkt hierdoor beïnvloed te zijn. Een zorgvuldige analyse van de kwaliteiten van deze ontwikkeling is op zijn plaats.

Toponiemen

In het verleden is een gedetailleerde veldnamenkaart voor (grote delen van) het grondgebied van de gemeente Heumen samengesteld. Hiervan zijn kopieën van drie gedeelten bekend.¹⁰⁸ Deze deelgebieden in de omgeving van Overasselt en Worsum zijn verwerkt. Voor de toekomst is het wenselijk dat de volledige kaart wordt getraceerd en vervolgens de toponiemen worden toegevoegd aan en vergeleken met de database zoals deze nu bestaat. Ook dienen de toponiemen uit het kadastraal minuutplan nog verder te worden toegevoegd, want vanuit die bron zijn nu alleen de omgeving van Nederasselt en Malden in aanvulling op de overige databases verwerkt.

Tweede Wereldoorlog

De omgeving van Nijmegen ligt bezaaid met sporen van de Tweede Wereldoorlog. Op de kaart hebben we enkele deelgebieden nabij de Scheidingsweg aangegeven waar zich nog sporen van schuttersputjes bevinden, deels gerelateerd aan de ligging van een Amerikaans hoofdkwartier. Het resterende bosgebied van Heumensoord en Maldens Vlak is nog nooit onderzocht.¹⁰⁹ Het verdient aanbeveling om in samenwerking met de terreineigenaar(s) hier een aanvullende veldinventarisatie van bovengronds zichtbare en vermoedelijke sporen van oorlogshandelingen uit te voeren, ten einde de sporen beter te kunnen beschermen tegen illegale graafwerkzaamheden en tevens om de informatie, die bij ondeskundig 'onderzoek' verloren gaat, vast te leggen.

Actualisatie

Het is raadzaam om de cultuurhistorische waardenkaart, net als de archeologische waarden- en verwachtingskaart, eens in de paar jaar te laten actualiseren. Daarbij dient aandacht te worden besteed aan de al dan niet in de tussentijd verdwenen zaken en de veranderde topografie, het verwerken van nieuwe gegevens die beschikbaar zijn gekomen (bijvoorbeeld via het werk van het Erfgoedplatform) en het verwerken van nieuwe inzichten in de kartering van bijvoorbeeld de historische landschapstypen. Net als de kartering van fysisch-geografische landschappen door de totstandkoming van het AHN kan ook het karteren van historisch-geografische landschappen aan veranderende inzichten onderhevig zijn. Het karteren van cultuurlandschappen onder bebouwde kommen om daarmee historische patronen (wegen, verkaveling) beter te kunnen duiden is bijvoorbeeld pas sinds kort gebruikelijk.

¹⁰⁸ Het gaat om twee deelgebieden rond Worsum en de omgeving van Schoonenburg (met dank aan H. Joosten).

¹⁰⁹ Vriendelijke mededeling R. de Jong

6.4 Toerisme en recreatie

Thema's

Een beperkt aantal recreanten of toeristen zal de behoefte voelen om zich uitgebreid te gaan verdiepen in de lokale geschiedenis en daarmee zelf de interessante aandachtspunten boven water krijgen. Een veel groter deel wil meegezogen worden in interessant aanbod. Om de veelheid aan keuzes enigszins te stroomlijnen, is het van belang dat een aantal thema's centraal wordt gesteld onder de noemer 'erfgoedtoerisme'. Belangrijk daarbij is te kiezen voor zowel 'grotere' thema's die men bij wijze van spreken in het hele buitengebied kan beleven en kleinere thema's voor specifieke locaties. Mogelijke opties zijn:

- de bijzondere combinatie van rivierenland en heuvelland;
- het water als vijand en bondgenoot; de geschiedenis van bedijking, ontwatering en nuttig gebruik van het water;
- rivierenlandschap als kastelenlandschap: de verdediging van het riviereengebied (met o.a. de kastelen Heumen en Malderburcht);
- dwarsverbanden met andere regio's in Nederland en daarbuiten, bijvoorbeeld de historische relaties met Saint-Valéry-sur-Somme (en andere kloosterdorpen) en wat (wellicht in een moderne vorm) de patroonheiligen van Heumen zouden kunnen zijn: Walrick en Antonius Abt.

Verborgene geschiedenis

Vaak rouleren thema's in de plaatselijke geschiedenis al enkele tientallen jaren. Om routes interessant te maken is het zaak om het 'verborgen verleden' te vinden. Wat is nu nog nooit eerder belicht, maar wel interessant in de geschiedenis van Heumen? Zo kunnen er allerlei creatieve activiteiten rond deze nieuwe thema's worden ontplooid.

6.5 Beleid: thematische ambities

Profilering van je gemeente op een specifiek kenmerk kan uiteraard op het vlak van toerisme en recreatie gebeuren door daarin voor een bepaald thema te kiezen, maar het is evengoed mogelijk om dit thema door te voeren in een breder ruimtelijk beleid. Een voorbeeld daarvan is Groenlo, dat niet alleen toeristisch-recreatief zich wil profileren als vestingstad, maar dat ook door concrete inrichtingsprojecten uitdraagt. In de regio hebben de gemeenten Wageningen, Renkum, Arnhem, Rozendaal en Rheden op 7 oktober 2011 een convenant ondertekend, waarmee zij een bovengemeentelijke samenwerking zijn aangegaan voor de versterking en ontwikkeling van buitenplaatsen en landgoederen in hun gemeenten. Deze ondertekening maakte deel uit van een breed gedragen project om 'Nieuw Gelders Arcadië', de landgoederenzone langs de Veluwezoom, onder de aandacht te brengen. Een dergelijke samenwerking zou Heumen ook kunnen aangaan, bijvoorbeeld waar het gaat om de landgoederen en buitenplaatsen rond Nijmegen (met o.a. Beuningen, Wijchen, Ubbergen, Nijmegen, Groesbeek en Mook) of om thema's die bijvoorbeeld met de instandhouding en ontwikkeling van het landschap van relatief gaaf bewaard gebleven kleine kerkdorpen te maken hebben. Samen kunnen de gemeenten sterk staan in hun beleid om in te zetten op behoud én ontwikkeling van een waardevol cultuurlandschap.

Literatuur

- Baas, H. & N. Brand**, 2011. 'We zijn als wetenschappelijke discipline onvolwassen gebleven': een interview met Jelle Vervloet naar aanleiding van zijn afscheid als hoogleraar historische geografie van het Nederlandse landschap aan de Wageningen Universiteit. *Historisch-geografisch tijdschrift* 29 (2).
- Bouwer, K.**, 2003. *Een notabel domein: de geschiedenis van het Nederrijkswald*. Matrijs, Utrecht.
- Driessen, A.M.A.J. & G.P. van de Ven**, 2004. *In de ban van Maas en Waal: waterschapszorg in verleden, heden en toekomst*. Waterschap Rivierenland, Tiel.
- Driessen, H.L.**, 1943. De Malderburcht. *Bijdragen en Mededeelingen Vereniging Gelre* XLVI: 49-56.
- Gelders Genootschap**, 2004. *Welstandsnota gemeente Heumen*. Arnhem.
- Groot, T. de, J.W. de Kort & A. Müller**, 2010. Kruiwagens: waarderend onderzoek van een Romeinse tumulus aan de Schatkuilsestraat in Overasselt (ge. Heumen). *Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 181. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- Hesseling, I. & L. Flokstra**, 2012. Onderzoeksgebied Kroonwerk Menno van Coehoorn bij Grave, gemeente Heumen: archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefsleuven). *RAAP-rapport* 2627. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Kok, H.J.**, 1958. *Proeve van een onderzoek van de patrocinia in het middeleeuwse bisdom Utrecht*. Van Gorcum, Assen.
- Koning, R. de, F. van Hemmen & J. Mulder**, 2009. *Aan de wieg van het waterschap: inventarisatie van dijken, kaden en watergangen in het Gelders riviereengebied: ontwerp handreikingen voor wateropgaven*. Waterschap Rivierenland, Tiel.
- Kroes, J.**, 1991. Onvolledige opstrek op de Nederlandse zandgronden. *Netherlands Geographical Studies* 122. Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap/Geografisch Instituut Rijksuniversiteit Utrecht, Amsterdam/Utrecht.
- Kuijpers, W. & A. Coppens-Baeten**, 1991. *Een eeuwfeest rond Sint Antonius Abt: Overasselt, Nederasselt 1891-1991*. Historische Werkgroep Overasselt/Nederasselt, Overasselt.
- Nillesen, J.A.**, 1975. *Geschiedenis der oude hoge heerlijkheid Malden*. Arnhem.
- Pons, L.J.**, 1957. De geologie, de bodemvorming en de waterstaatkundige ontwikkeling van het Land van Maas en Waal en een gedeelte van het Rijk van Nijmegen. *Mededelingen van de Stichting voor Bodemkartering Bodemkundige Studies* 3. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Pons, L.J.**, 1966. De bodemkartering van het Land van Maas en Waal en een gedeelte van het Rijk van Nijmegen. *Verslagen van Landbouwkundige Onderzoekingen* 646. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Schulte, A.G.**, 1982. *Monumenten van geschiedenis en kunst: het Rijk van Nijmegen, westelijk gedeelte*. Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist.
- Schulte, A.G.**, 1986. *Monumenten van geschiedenis en kunst: Het Land van Maas en Waal*. Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist.
- Vuijsje, H. & J. Banning**, 2004. *De prijs van het paradijs: een voettocht over het nieuwe Europese platteland*. Inmerc.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

- Waldus, W. & H. van der Velde (red.),** 2006. Archeologie in vogelvlucht: een onderzoek naar de toepassingsmogelijkheden van het AHN voor de archeologie. *Geoarchaeological and bioarchaeological studies* 6.
- Willemse, N.W.,** 2006. Gemeente Heumen: een archeologische verwachtingskaart met AMZ-adviezen. *RAAP-rapport* 1216. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Willemse, N.W.,** 2009. Ketelwald: het verleden in het heden. Fase 1: screening en inventarisatie van cultuurhistorische landschapselementen in het AHN: een bureauonderzoek. *RAAP-rapport* 1770. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Zee, R.M. van der, F.S. Zuidhoff & A.G. de Boer,** 2009. Gelderland in Reliëf. *ADC-rapport* 2059. ADC Archeoprojecten, Amersfoort.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Alle foto's, tenzij anders vermeld, zijn vervaardigd door Luuk Keunen op 6 mei 2013.

- Figuur 1.** Ligging van de gemeente Heumen; inzet: locatie in Nederland.
- Figuur 2.** Nieuwe waarnemingslocaties binnen de gemeenten Heumen en Groesbeek.
- Figuur 3.** Waarderend archeologisch onderzoek van een Romeinse tumulus aan de Schatkuilsestraat in Overasselt (bron: De Groot e.a., 2010).
- Figuur 4.** Vestingwerken rondom Grave met het Fort Coehoorn. De bovenkant is naar het zuidwesten gericht (bron: bommeltje.nl).
- Figuur 5.** Een Heumens cultuurlandschap: het Worssumse Broek.
- Figuur 6.** De Nieuwe Wetering langs de Looistraat in Heumen.
- Figuur 7.** De bocht in de dijk bij Nederasselt die ontstond na de binnendijking van de doorbraakkolk uit 1925.
- Figuur 8.** De uiterwaarden bij Nederasselt, met aan de horizon de kerk van Grave aan de overzijde van de Maas.
- Figuur 9.** De Antonius-Abtkerk van Nederasselt, gebouwd in de late 19e eeuw.
- Figuur 10.** De nog resterende gebouwen van de abdij van Saint-Valery-sur-Somme (bron: <http://hatshepsout.over-blog.com/>).
- Figuur 11.** Beeltenis van de heilige Walaricus. Dit beeld werd omstreeks 1800 vervaardigd en staat in de Sint-Martinuskerk te St.-Valéry-sur-Somme (bron: <http://www.heiligen.net>).
- Figuur 12.** Het schip van de Sint-Walrickkerk van Overasselt.
- Figuur 13.** De Walrickkapel te Overasselt, mogelijk eertijds een Silvesterkapel.
- Figuur 14.** De afgedekte resten van het kasteel van Heumen.
- Figuur 15.** Heide met vennen op de rivierduinen van de Overasseltse en Hatertse Vennen.
- Figuur 16.** De Malderburcht lag ter plaatse van het bos links op de foto, aan de Looistraat.
- Figuur 17.** Het ronde perceel linksonder was de locatie waar zich de resten van de burcht bevonden op het moment dat deze kaart werd vervaardigd. De Looistraat bestond toen nog niet, evenmin als het Maas-Waalkanaal dat het pad van het dorp naar de burcht zou doorsnijden (bron: Chromotopografische Kaart des Rijks, blad 554, 1920).
- Figuur 18.** De Antonius-Abtkerk van Malden, met in de bestrating de contouren van schip en toren van de kerk die in 1960 werd gesloopt. Zoals gebruikelijk bevond de toren van die kerk zich aan de westzijde van het gebouw, waardoor de kerk met zijn koor naar de Rijksweg gekeerd stond.
- Figuur 19.** Eikenhakhout in het noordelijk deel van Heumensoord.
- Figuur 20.** Het Maas-Waalkanaal, gezien vanaf de brug in de Blankenbergseweg.
- Figuur 21.** Het landschap van de droge kamptonginningen op rivierduinen, gezien richting de laagte. Op de overgang staan boerderijen.
- Figuur 22.** De rationele ontginningen nabij de Parksesteeg.
- Figuur 23.** De strokenverkaveling met beplanting links en rechts is op deze foto nog te herkennen. De foto is gemaakt vanaf de Burchtselaan in oostelijke richting.
- Figuur 24.** Het landschap van Worsum.

- Figuur 25.** De Overasseltse en Hatertse Vennen.
- Figuur 26.** Het broeklandschap langs de Looistraat.
- Figuur 27.** De stroomrugontginningen ten westen van Nederasselt.
- Figuur 28.** De komontginningen van het Overasseltse Broek (bron: Google Earth).
- Figuur 29.** De uiterwaarden bij Heumen, gezien vanuit de omgeving van het kasteel, met rechts op de achtergrond de stuwwal bij Mook en Middelaar.
- Figuur 30.** Zicht op de eng ten noorden van Malden, met in het midden één van de boerderijen. Tussen de fotograaf en de boerderij lag de brink, waarop ook het transformatorhuisje is gebouwd.
- Figuur 31.** De Vosseneindseweg als historische route langs de noordrand van een oude riviergeul.
- Figuur 32.** De Droogsestraat (rechts) mondde uit in een trechter, die naar de Hatertseweg toe steeds breder werd. De oude kavelgrens (voor de boerderij links) geeft de verwijding treffend weer. Het grasland linksvoor was onderdeel van de brink.
- Figuur 33.** De voormalige brink en veedrift van de Droogsestraat op het kadastraal minuutplan uit 1832 (bron: <http://watwaswaar.nl>).
- Figuur 34.** De omgeving van de Scheidingsweg in 1929, naar het noorden gezien. Rechtsvoor het perron van Station 't Heilig Land langs de enkelsporige spoorweg Nijmegen-Kleef, links-achter de wachtpost net over de gemeentegrens in Nijmegen langs het enkelsporige traject Nijmegen-Blerick (bron: <http://www.stationsweb.nl>).
- Figuur 35.** Dezelfde locatie, nu in 2013. Wachtpost en seinhuisje zijn verdwenen, de spoorlijn naar Blerick is dubbelsporig geworden en de lijn naar Kleef is buiten gebruik.
- Figuur 36.** Bouw van de sluis bij Heumen (bron: <https://beeldbank.rws.nl/MediaObject/Details/440245>).
- Figuur 37.** Historische polderstructuur op het grondgebied van de gemeente Heumen.
- Figuur 38.** Waardevol landschappelijk groen rond de dorpskern van Nederasselt.
- Figuur 39.** De 'oude' koortsboom bij de kapel, die qua hoeveelheid lapjes het tegenwoordig aflegt tegen zijn jongere buurman.
- Figuur 40.** De oude begraafplaats van Malden, direct achter het vroegere kerkhof aangelegd. De begraafplaats heeft een opvallend hoog aantal oude grafmonumenten.
- Figuur 41.** Boerderij Vosseneind, een historische nederzettinglocatie.
- Figuur 42.** Een rijksmonument: boerderij 'De Munninkhof' te Overasselt (bron: Wikimedia Commons).
- Figuur 43.** De kerk van Malden.
- Tabel 1.** Geologische en archeologische tijdschaal.
- Tabel 2.** Tabelstructuur van het fysisch-geografisch basisbestand Hmcw2_vw.
- Tabel 3.** Profieltypen voor de archeologische verwachtingswaarden (verwachting en dikte van een eventuele conserverende laag naar klassen: 0-30; 30-50; > 50 cm).
- Tabel 4.** De onderscheiden landschapstypen en de hoofdlandschappen waarbinnen ze vallen.
- Tabel 5.** Waarderings tabel voor gaafheid van de topografie.
- Tabel 6.** Waarderings tabel voor gaafheid van de fysiognomie.
- Tabel 7.** Scores en klassen van de totaalwaardering.
- Tabel 8.** Beschrijvende velden van het vindplaatsenbestand Hmcw2_vp.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Tabel 9. Beschrijvende velden in de GIS-tabel Hmcw2_amk0912.

Tabel 10. Beschrijvende velden bijlage 3 en het GIS-bestand Hmcw2_ozk_140513.

Tabel 11. Beknopt overzicht van de ensembles.

Bijlage 1. Catalogus van archeologische vindplaatsen (Excel file op cd-rom en als tekstbijlage).

Bijlage 2. Catalogus van AMK-terreinen (op cd-rom).

Bijlage 3. Catalogus van archeologische onderzoeksgebieden (Excel file op cd-rom en als tekstbijlage).

Bijlage 4. Karteringseenheden en omschrijvingen bij het bestand Hmcw2_vw (op cd-rom).

Bijlage 5. Manuscriptkaart van het Rijkswald van Thomas Witteroos uit 1570.

Kaartbijlage 1. Archeologische waarden- en verwachtingskaart.

Kaartbijlage 2. Cultuurhistorische waardenkaart.

Kaartbijlage 3. Cultuurhistorische waarderingskaart.

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Bijlage 1: Catalogus van archeologische vindplaatsen

In de catalogus zijn de resultaten van de archeologische inventarisatie opgenomen (peildatum februari 2013). De catalogus is tevens als Excel file opgenomen op de cd-rom die bij dit rapport is gevoegd.

De 148 vindplaatsen zijn met de bijbehorende RAAP-catalogusnummers (nummers 1 t/m 148) op de archeologische kaarten opgenomen. De catalogus bevat de volgende rubrieken:

Catalogusnummer: Dit betreft een voor de gemeente Heumen uniek volgnummer dat verwijst naar archeologische vindplaatsen op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart (kaartbijlage 1) voor de gemeente Heumen.

- 1. RCE-code(s) en ARCHIS-waarnemings- of vondstmeldingsnummer(s):** De codes betreffen de unieke codes uit het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE (kaartbladnummer met lettercode N = noord of Z = zuid en volgnummer) en/of een ARCHIS-waarnemingsnummer en/of een ARCHIS-vondstmeldingsnummer (indien van toepassing).
- 2. Centrumcoördinaten, precisie en kaartblad:** Dit betreft de RD-coördinaten van ongeveer het centrum van de vindplaats. Met precisie wordt de nauwkeurigheid van deze coördinaten uitgedrukt. Het getal geeft het aantal cijfers achter de komma aan en daarmee de nauwkeurigheid. Bij een precisie van 0 is deze tot op één kilometer nauwkeurig, bij een 1 is deze tot op 100 meter nauwkeurig, bij een 2 tot op tientallen meters nauwkeurig en bij een precisie van 3 tot op één of enkele meters nauwkeurig. Het kaartblad is het blad van de topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000, waarop het terrein is aangegeven.
- 3. Gemeente, plaats en toponiem:** betreft de gemeente en de plaats/buurtschap waarin het terrein ligt. Een toponiem is vermeld indien bekend of relevant.
- 4. Categorie en datering:** betreft de (vermoedelijke) aard van de onderhavige vindplaats indien bekend en de datering van de desbetreffende vindplaats indien bekend.
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** geeft een beschrijving van de vindplaats, vondsten en eventueel van de vondstomstandigheden.
- 6. Bron/literatuur:** betreft een verwijzing naar de bron van waaruit de gegevens betreffende de vindplaats zijn overgenomen dan wel de literatuur waarin de onderhavige vindplaats wordt vermeld of besproken.
- 7. Projectcode:** RAAP-code van het inventarisatieproject (HEAB en HMCW2).

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 1

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.294/421.118; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** De Schatkuil
4. **Categorie:** Hoeve; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m heden
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: pag. 279
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 2

1. **RCE-code(s):** 45FN-1; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 27070
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 179.730/420.250; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 45F
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Dorp
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late IJzertijd t/m Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Terra Sigillata bord (type Dragendorff-31), handgevormd aardewerk, ruwwandig gedraaid aardewerk, enkele vroeg- en laat-middeleeuwse scherven
6. **Bron/literatuur:** Modderman, 1951; Willems, 1981: cat.nr. 342
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 3

1. **RCE-code(s):** 45FN-111; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36471
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 179.830/419.380; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 45F
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Kroonwerk Coehoorn; Maas
4. **Categorie:** Schans; **Datering:** Nieuwe tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** gracht en omwalling van het Kroonwerk Coehoorn (verdedigingswerk naar ontwerp van Menno van Coehoorn aan de overzijde van de Maas tegenover Grave) uit circa 1680 (na het beleg van Grave uit 1674)
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 4

1. **RCE-code(s):** 46AN-196; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 47997
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180.030/420.290; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Hollestraat
4. **Categorie:** Nederzettingsresten; **Datering:** Mesolithicum t/m Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** handgevormd aardewerk en vuursteen artefacten
6. **Bron/literatuur:** Bosch, J.E & J. Ras, 2000. Aanvullende archeologische inventarisatie bestemmingsplan Hollestraat, Nederasselt, Gemeente Heumen. SOB Research-rapport 2000
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 5

1. **RCE-code(s):** 46AN-188; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 44736
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180.040/420.210; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Molenhoek
4. **Categorie:** Nederzettingsresten; **Datering:** Romeinse tijd t/m Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Grofwandig, inheems handgevormd aardewerk (Late IJzertijd en/of Romeinse tijd). In april en mei 2000 heeft ROB Research een AAI-1 en AAI-2 uitgevoerd op het terrein van het te bebouwen plangebied Hollestraat. Het onderzoek bestond uit een veldverkenning en het zetten van boringen. Op deze locatie zijn diverse scherven uit de Late IJzertijd gevonden, mogelijk de resten van een nederzetting. Daarnaast leverde het terrein scherven uit de Middeleeuwen en een scherf uit de Romeinse tijd op (beide 'ruis' volgens de SOB). Omdat op dezelfde diepte materiaal uit de Nieuwe tijd is gevonden, is duidelijk dat het maaiveld tot op 50 cm -Mv is verstoord.
6. **Bron/literatuur:** Bosch, J.E. & J. Ras, 2000. Aanvullende archeologische inventarisatie bestemmingsplan Hollestraat, Nederasselt, Gemeente Heumen. SOB Research-rapport (zonder nummer of rapportvorm)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 6

1. **RCE-code(s):** 46AN-107; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32026
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180.120/420.350; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Molenwiel
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst aardewerk (mogelijk grafveld), o.a. slingerkogel en een Romeins olielampje; **Datering:** Vroege Bronstijd t/m Late Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Deze vondstmelding is op Loeb-fiche aanwezig. De vondsten zijn gedaan in Nederasselt, Molenwiel, 'bij egalisatie voor tuinaanleg'. Grauwbruin glad gepolijst aardewerk.
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 343; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 7

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s):** 2144
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180.220/419.500; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** -
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Kleefse Veerstraat
4. **Categorie:** Onbekend, mogelijk periferie nederzetting; **Datering:** Prehistorie t/m Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Voornamelijk handgevormd prehistorisch aardewerk, 1 fragment lijkt eerder gedateerd te kunnen worden in de periode Romeinse tijd-Late Middeleeuwen. Vondsten aangetroffen in meest noordelijke gedeelte van het plangebied (vondsten uit molshopen), in zone met pleistocene terrasopduiking.
6. **Bron/literatuur:** Heunks, 2005. Natuurontwikkeling/landschapsversterking Maasuitwaarden De Coehoorn te Nederasselt, gemeente Heumen. RAAP-notitie 1057. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 8

1. **RCE-code(s):** 46AN-174; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 22921
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180.580/420.020; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Molenhoek
4. **Categorie:** Pottenbakkerij; **Datering:** Vroege IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** ovenresten, handgevormd aardewerk, een spinklos en een weefgewicht gevonden in een diepgeploegde akker
6. **Bron/literatuur:** Westerheem, 1993
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 9

1. **RCE-code(s):** 46AN-145; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 16315
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180.600/420.300; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Molenhoek
4. **Categorie:** Graf, onbepaald; **Datering:** Midden Romeinse tijd A t/m Midden Romeinse tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** een kruikamfoor, een Terra Sigillata bord en schotel (type Dragendorff 18/31) en een Terra Nigra pot (type Holwerda 58: bolvormig), gevonden bij zandafgraving in een graf
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981; JRMK, 1966; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 10

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.260/421.760; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Zandberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Bronstijd t/m IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** ter locatie van de tumulus aangetroffen prehistorisch aardewerk
6. **Bron/literatuur:** L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 11

1. **RCE-code(s):** 46AN-13; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36302
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 181.950/419.600; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Overasseltsche en Worssemse Zanden/Duifhuis
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late IJzertijd t/m Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** cultuurlaag met handgevormd aardewerk (Romeins tijd en Late Middeleeuwen). Oppervlaktevondsten op zandkoppen te Overasselt.
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 12

1. **RCE-code(s):** 46AN-30; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31896

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.120/421.740; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Zandberg/Schatkuilse Weg
4. **Categorie:** Grafveld, onbepaald; **Datering:** Laat Neolithicum t/m Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 8 fragmenten van een kurkurn (Belgisch aardewerk no. 1295 en 1325), een ruwwandige kookpot (type Stuart 205/Hofheim 83: gezichtsurn), 160 fragmenten handgevormd aardewerk (golfrand met nagelindrukken en meanderende groeflijnen), fragmenten van een kookpot en kogelpotaardewerk
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 345; Modderman, 1951; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 13

1. **RCE-code(s):** 46AN-28; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32200
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.160/421.600; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Zandberg
4. **Categorie:** Crematiegraf; **Datering:** Bronstijd t/m Late IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** een zgn. Eierbecher, veel crematieresten (botmateriaal), verbrand handgevormd aardewerk, een bijna geheel gesmolten bronzen armband, drie bronzen stripjes (mogelijk riembeslag), grafsporen en met grove kiezel gemagerd handgevormd aardewerk. Het graf werd zichtbaar in het talud van de ontzanding van de zandberg. Een deel van het graf werd door de graafmachine weggegraven.
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 14

1. **RCE-code(s):** 46AN-29; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32204
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.200/421.700; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Zandberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** paalspoor en handgevormd Bronstijd-aardewerk uit 2 woonlagen
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 15

1. **RCE-code(s):** 46AN-194; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 47990
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.300/419.480; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Kruisberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; grafveld? **Datering:** Midden Bronstijd, Late Bronstijd, IJzertijd, Vroeg Romeinse tijd A t/m Midden Romeinse tijd A, Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Aardewerk uit zeer verschillende periodes: Midden Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd (verbrande Terra Nigra, gladwandig aardewerk, fragment van een 1e-eeuwse wrijfschaal), Late middeleeuwen, paalsporen. Eveneens werd op het terrein een 60 cm ingegraven en circa 1,5 m brede kuil met zeer veel aardewerkfragmenten behorende tot circa 30 verschillende potten. Dit bestaat grotendeels uit gladwandige, met potgruis

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

verschraalde 3-ledig gesloten potten, met een korte hals. Van de 30 potten of delen ervan zijn er vijf ruwwandig, niet besmeten. Niet meer dan vijf potten zijn op wand of hals versierd: drie stuks met losse nagel- en vingertopindrukken, één maal met stafband. Schalen en geoorde fragmenten ontbreken. Datering 9e- 10e eeuw voor Chr. (Late Bronstijd). Het AWN meldt verder 'Ten behoeve van dorpsuitbreiding aan de westzijde van Overasselt aangelegde zandwinningsput in de stuifzandrug. Naast grondsporen een wandscherf van een Veluwe klok-beker met getand kammetje, kruislings ingestoken versiering (Laat Neolithicum), fragmenten Midden Bronstijd aardwerk (o.a. randfragmenten Drakenstein-aardewerk en Laren-aardewerk), slijpsteentje van gelaagde kwartsiet, enkele fragmenten IJzertijd-aardewerk, Romeinse aardwerk o.a. Terra sigillata (2% (6 fragmenten) van het vondstmateriaal), Terra nigra (6%), een ruwwandige, geelgrijze, met rode verfcirkels versierde pot (cirkelpot, ca. 250-300 na Chr.), fragmenten van een vroeg-romeinse kurkurn, vroeg-romeinse kruikhalzen, een kruikhals van witgelige pijpaaarde, een gladwandig, grijs bekertje, ruwwandige aardewerk behorend tot borden, kommen, kookpotten met dekselgeul en wrijfschalen, vele fragmenten van dolia (voorraadvaten) en amfoor, Tegulae (dakpan) en brokken basaltlava (tefrietten maalsteen). Het lijkt erop dat de nederzetting aan het eind van de derde eeuw is verlaten. Vroeg Middeleeuws aardewerk: Badorf en Mayen-aardewerk (9e-eeuws), laatmiddeleeuws aardewerk Pingsdorf, Paf-frath, blauwgrijs, Maaslands- en protosteengoed. Nieuwe tijd B (16- en 17e eeuw) steengoed (Westerwald), roodbakend aardewerk met loodglazuur en een paar kleipijpjes'

6. **Bron/literatuur:** De Groot, M. 1998. Een kuil uit de late bronstijd in Overasselt . Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, afd. 16 Nijmegen e.a., jaarverslag 1998.
Tuijn, W. 1998. De Kruisberg te Overasselt. Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, afd. 16 Nijmegen e.a., jaarverslag 1998.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 16

1. **RCE-code(s):** 46AN-115; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 12578, 12580, 12585 en 12642
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.400/421.500; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Valenberg; **Toponiem:** Schatkuil
4. **Categorie:** Grafveld, onbepaald; **Datering:** Midden Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** complete Romeinse grafgiften (olielampjes, kookpotten, kommen, schalen, o.a. Terra Sigillata; een lanspunt, etc.).
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 17

1. **RCE-code(s):** 46AN-198; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 48364
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.490/419.535; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schoonenburgseweg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m Vroege IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** fragment van een vuurstenen sikkels en handgevormd aardewerk gevonden in een bouwput (waarschijnlijk Late Bronstijd)
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 18

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 25189 en 307302
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.540/422.040; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** -
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** De Schatkuil
4. **Categorie:** Romeins(e) villa(complex); **Datering:** Midden Romeinse tijd A t/m Late Romeinse tijd A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Terra Sigillata aardewerk, geveerd aardewerk, glad- en grofwandig aardewerk, lanspunt
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 357
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 19

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.700/421.725; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Zandberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** 0
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** vuursteen artefacten en handgevormd prehistorisch aardewerk
6. **Bron/literatuur:** RAAP/GEAB2
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 20

1. **RCE-code(s):** 46AN-186; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 44728
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.600/419.280; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hoogstraat
4. **Categorie:** Losse vondst, onbekend; **Datering:** Mesolithicum t/m Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** losse laat-middeleeuwse aardewerk fragmenten (o.a. Pingsdorf) en een mesolithische (vuurstenen) A-spits; SOB Research Aanvullende Archeologische Inventarisatie-1 en Aanvullende Archeologische Inventarisatie-2 (2001). Vondsten uitsluitend uit boringen. Bodem reeds van 40 tot 70 cm -Mv verstoord
6. **Bron/literatuur:** Ras, J., 2001. Aanvullende Archeologische Inventarisatie bestemmingsplan Hoogstraat Overasselt. SOB Research (geen volgnummer)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 21

1. **RCE-code(s):** 46AN-25; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31885
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.700/421.760; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Valenberg/Hatertsche Vennen
4. **Categorie:** Nederzetting/villa; **Datering:** Late IJzertijd t/m Laat Romeinse tijd A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Terras Sigillata aardewerk, geveerd aardewerk, Gallo-Belgisch aardewerk, gladwandig, grofwandig, bouwpuin (kalksteen, kwartsitische zandsteen), inheems handgevormd aardewerk (Romeinse tijd), glazen 'La Tène' armband/armring (type

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Haevernick 3a en 3b)

6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 358; Peddemors, 1975 en 1978.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 22

1. **RCE-code(s):** 46AN-25; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11368
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.700/421.800; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Valenberg
4. **Categorie:** Losse vondst, onbekend; **Datering:** Late IJzertijd t/m Vroeg Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 2 glazen La Tène armbanden (type Haevernick 3a en 3b)
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 355; Braat, 1934; Modderman, 1951; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 23

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.675/421.825; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Zandberg
4. **Categorie:** Nederzetting/villa; **Datering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Romeins aardewerk (geverfd aardewerk, gedraaid) en bouwpuin (Tegulaea)
6. **Bron/literatuur:** RAAP/GEAB2
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 24

1. **RCE-code(s):** 46AN-13; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36303
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.750/419.200; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** (bij N.H. kerk)
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Late Middeleeuwen B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Laat kogelpotaardewerk gevonden tijdens 'kartering' gebied rond Overasselt (N.H. kerk)
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 25

1. **RCE-code(s):** 46AN-172; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 34180
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.850/418.850; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Oude Kleefsebaan (o.a. 21)
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Neolithicum t/m Nieuwe tijd A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** dierlijk bot, gedraaid Romeins aardewerk, kamversierd handgevormd aardewerk (Midden IJzertijd) en een vuurstenen knoopschabber (1.10 –1.50 m -Mv) van een gepolijst bijlfragment en (mogelijk) een tonput gevonden in bouwputten en op de daarnaast gelegen stort. Tevens fragmenten blauwgrijze kogelpot, vroeg steengoed en een stukje ribbeker (17e eeuw), een slijpsteen. De vondsten uit de periode Neolithicum t/m

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Romeinse tijd liggen in een overstoven laag op 1.10 – 1.50 m -Mv. Vondsten uit 6 putten.

6. **Bron/literatuur:** Jaarverslag AWN-16, 1986: p. 24-26; Jaarverslag AWN-16, 1988: p. 11-13; Jaarverslag AWN-16, 1996: p. 28-29; Jaarverslag AWN-16, 1998: p. 11-13

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 26

1. **RCE-code(s):** 46AN-136; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36308

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.980/419.080; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** N.H. kerk; Valkstraat

4. **Categorie:** Kerk; **Datering:** Vroege Middeleeuwen D t/m Late Middeleeuwen A

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** funderingsresten van tufsteen en kolenzandsteen aangetroffen t.g.v. herstelwerkzaamheden in 1984/1985

6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 250

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 27

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.370/421.960; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** De Bullenkamp

4. **Categorie:** grafveld; **Datering:** Midden Romeinse tijd

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Terra Sigillata, geverfd aardewerk, Gallo-Belgisch aardewerk, gladwandig, grofwandig, munten: sestertius Vespasianus en Marcus Aurelius, bronzen inktpotje, bronzen lepel, bronzen mesfibulae

6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 353; Peddemors, 1978

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 28

1. **RCE-code(s):** 46AN-141; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 7670 en 7710

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.020/418.940; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Kraaijenberg

4. **Categorie:** Industrie/nijverheid; **Datering:** Vroege Middeleeuwen t/m Late Middeleeuwen B

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** vuurstenen afslag, 'Karolingisch' aardewerk een smeedslak en laat-middeleeuws aardewerk (o.a. Vroeg Steengoed, Steengoed, Andenne-, Paffrath-, Pingsdorf-, Siegburgs, grijsbakkend en blauwgrijs aardewerk)

6. **Bron/literatuur:** Jaarverslag AWN-16, 1986: p. 24-26

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 29

1. **RCE-code(s):** 46AN-142; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 7671 en 7709

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.040/418.920; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Kraaijenberg

4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Midden Neolithicum t/m Midden Romeinse tijd B

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 5 fragmenten handgevormd aardewerk (wandfragmenten) en een vuurstenen afslag

6. **Bron/literatuur:** geen vermelding

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

7. Projectcode: RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 30

1. **RCE-code(s):** 46AN-81; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32361
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.100/421.200; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Valenberg
4. **Categorie:** Onbekend, mogelijk nederzettingsresten; **Datering:** Vroege IJzertijd t/m Late IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** glazen 'La Tène' armband/armring (type Haev 7a)
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 359; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 31

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.770/422.010; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Heumenseweg IV
4. **Categorie:** grafveld; **Datering:** Midden Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geverfd aardewerk, grofwandig aardewerk.
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 354
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 32

1. **RCE-code(s):** 46AN-5; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 30906
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.200/421.650; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Walrickskapel
4. **Categorie:** Kapel; **Datering:** Late Middeleeuwen B t/m Nieuwe tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 15e-eeuwse kapelruïne van het bedehuis van de benedictijner priorij van de abdij St. Valery-sur-Somme.
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 269
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 33

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.260/419.570; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Dorpsstraat
4. **Categorie:** Grafveld; **Datering:** Vroege Middeleeuwen A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** gedraaid Merovingisch aardewerk (type Bohner B Ib)
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 366; JRMK 1958
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 34

1. **RCE-code(s):** 46AN-6; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31029, 31033 en 31037
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.320/422.110; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** St. Walrick/Eendenven
4. **Categorie:** Grafheuvel, inhumatie; **Datering:** Laat Neolithicum B t/m Vroege IJzertijd

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** drie-perioden-heuvel met grafkuil, 2 lijksilhouetten, 1 hoofdsilhouet met emailkapsels van de kiezen, bronzen sieraad. Houtskool, datering 1704 ± 80 koolstof-14 jaren voor 1950 (GrN-2996). In voet van de heuvel een bijzetting (Late Bronstijd t/m IJzertijd), waarschijnlijk behorend bij urnenveld.
- 6. Bron/literatuur:** Groenman-van Waateringe, W., 1961. Palynologisch onderzoek van drie laat-neolithische tumuli bij St. Walrick te Overasselt. In: Glasbergen, W. & W. Groenman-van Waateringe (red.); In het voetspoor van A.E. van Giffen
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 35

- 1. RCE-code(s):** 46AN-6; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 34404
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 183.350/422.150; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** St.-Walrick-Tumulus 3
- 4. Categorie:** Grafheuvel, inhumatie; **Datering:** Laat Neolithicum B
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** drie lijksilhouetten
- 6. Bron/literatuur:** Hulst, R.S., 1970. Archeologische Kroniek van Overijssel 1966-1967, 65, Overasselt, St. Walrick. Bijdragen en Mededelingen van de Vereniging Gelre 64. Addink-Samplonius, M., 1967. Archeologisch Nieuws, St. Walrick, gemeente Overasselt. Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandsche Oudheidkundige Bond 66.
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 36

- 1. RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s):** 2955
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 185.470/422.050; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Teersche Sluispolder
- 4. Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m IJzertijd
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** fragmenten handgevormd prehistorisch aardewerk (oppervlaktevondsten tijdens veldtoets)
- 6. Bron/literatuur:** RAAP/HEAB/vindplaats 1
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 37

- 1. RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s):** 2957
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 185.824/421.009; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Heumensche bos/Blakenberg
- 4. Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m IJzertijd
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** fragmenten handgevormd prehistorisch aardewerk (oppervlaktevondsten tijdens veldtoets)
- 6. Bron/literatuur:** RAAP/HEAB/vindplaats 2
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 38

- 1. RCE-code(s):** 46AN-23; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32192
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 183.570/422.860; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Alverna; **Toponiem:** Meiberg

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** IJzertijd t/m Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Terra Sigillata aardewerk, Gallo-Belgisch aardewerk, glad- en grofwandig aardewerk, baksteen, handgevormd aardewerk uit de Midden IJzertijd t/m Romeinse tijd en een gewichtje
6. **Bron/literatuur:** AN, 1957; Peddemors, 1978; Willems, 1981: cat.nr. 524
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 39

1. **RCE-code(s):** 46AN-34; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11467
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.610/421.360; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Meeuwenven
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Late Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** bronzen kokermes
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 40

1. **RCE-code(s):** 46AN-144; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 16352
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.930/419.800; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Worsum; **Toponiem:** Worssem
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Midden Romeinse tijd A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Gallo-Belgisch aardewerk, glad- en grofwandig aardewerk, inheems handgevormd aardewerk (Romeinse tijd)
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 363
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 41

1. **RCE-code(s):** 46AN-26; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32510
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.960/420.190; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Worssemse Blok
4. **Categorie:** Nederzetting/villa; **Datering:** IJzertijd t/m Midden Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geveerd aardewerk, Gallo-Belgisch aardewerk, glad- en grofwandig aardewerk, bouwpuin, inheems handgevormd aardewerk
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 362; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 42

1. **RCE-code(s):** 46AN-126; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 4188
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.020/420.070; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Heumen
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Laat Neolithicum
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** vuurstenen spits, mogelijk ouder
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

7. Projectcode: RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 43

1. **RCE-code(s):** 46AN-113; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 12327 en 12328
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.100/419.300; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Worsum; **Toponiem:** Worssem
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Vroege IJzertijd t/m Vroege Middeleeuwen C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** randfragment handgevormd aardewerk (schraegrand (trechterhals met 3-ledig profiel en rand 'bollepot'; Vroege IJzertijd t/m Midden IJzertijd) en 1 fragment van vroeg- middeleeuws (8e-9e eeuw) wolbwand-/tonvormig aardewerk (blauwgrijs, Dorestad W-V, a, b) gesmoorde waar met radstempelversiering (blauwgrijs, type Dorestad W-V, a, b)
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 44

1. **RCE-code(s):** 46AN-191; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 46712
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.340/421.775; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Hatert; **Toponiem:** Hatertsche Vennen
4. **Categorie:** Grafveld, crematies; **Datering:** Bronstijd t/m IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** verbrand menselijk bot en handgevormd aardewerk in een grafspoor
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 45

1. **RCE-code(s):** 46AN-9; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32184
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.350/420.870; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Donderberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Vroege IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** handgevormd aardewerk, o.a. een bolvormige urn en besmeten aardewerk aangetroffen op een zandkop op circa 25 cm -Mv
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 46

1. **RCE-code(s):** 46AN-148; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 21365
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.360/420.930; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Donderbergweg, zandpad
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Midden Mesolithicum t/m Neolithicum
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** fragment van een vuurstenen mes
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 47

1. **RCE-code(s):** 46AN-128; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 4192
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.670/420.450; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Akkermolen Heumen
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Midden Neolithicum t/m Laat Neolithicum
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** vuurstenen spits
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 48

1. **RCE-code(s):** 46AN-39; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 7697, 7706 en 32211
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.700/421.770; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Broekberg
4. **Categorie:** Graf, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m Late IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Terra Sigillata aardewerk, inheems handgevormd aardewerk (Late IJzertijd), glazen 'La Tène' armband/armring (type Haev 3b), ijzeren messen
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 360; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 49

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s):** 2958
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.990/421.390; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hessenberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** fragmenten handgevormd prehistorisch aardewerk (oppervlaktevondsten tijdens veldtoets)
6. **Bron/literatuur:** RAAP/HEAB/vindplaats 3
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 50

1. **RCE-code(s):** 46AN-91 (en mogelijk 46AN-92); **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31103
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.950/422.350; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Bruinswaard
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Vroeg Neolithicum B t/m Laat Neolithicum B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 5 à 6 bijlen waarvan er slechts 1 bewaard is gebleven. De vondsten zijn gedaan op 'middelhoge rivierterrasgronden' (volgens Pons, 1966). Waaruit de bijlen zijn vervaardigd wordt niet nader genoemd. Van 1 bijl is bekend: bijl van grijze, bruin gepatineerde vuursteen, ovaal op doorsnede met scherp gefaceteerde smalle zijden (LxB 157 mm x 22 mm)
6. **Bron/literatuur:** Pons, 1957 en 1966
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 51

1. **RCE-code(s):** 46AN-10; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31857

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.000/419.650; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Vosseneind I
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late IJzertijd t/m Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** grofwandig, inheems handgevoemd aardewerk (Late IJzertijd en/of Romeinse tijd)
6. **Bron/literatuur:** Modderman, 1951; Willems, 1981: cat.nr. 364; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 52

1. **RCE-code(s):** 46AN-55; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31073
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.100/423.200; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Vogelzang
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Vroeg Neolithicum B t/m Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** fragment van een circa 10 cm lange en 4,5 cm brede vuurstenen bijl. 'Oppervlaktevondst op akker circa 300 m ten zuiden van Maas-Waal kanaal'.
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 53

1. **RCE-code(s):** 46AN-92; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31104 en 31103 (?)
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.125/422.500; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Bruinwaard
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Vroeg Neolithicum B t/m Laat Neolithicum B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** zie eveneens catalogusnummer 50
6. **Bron/literatuur:** Pons, 1957 en 1966
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 54

1. **RCE-code(s):** 46AN-170; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 23910
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.150/419.720; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Heegtse Veldweg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Vroeg Romeinse tijd A t/m Midden Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** gedraaid vroeg-Romeins aardewerk
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 55

1. **RCE-code(s):** 46AN-32; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11411
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.220/421.400; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Kleine en Grote Park/Blankenberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late IJzertijd t/m Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** handgevoemd aardewerk met nagelindrukken aan buitenzijde rand, glad- en ruwwandig

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 361; Peddemors, 1978

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 56

1. **RCE-code(s):** 46AN-14; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11409

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.400/419.800; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Vosseneind II-Oost

4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late IJzertijd t/m Volle Middeleeuwen

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geverfd aardewerk, grofwandige waar, handgevormd aardewerk (mogelijk Late IJzertijd/Romeinse tijd)

6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981: cat.nr. 365; Peddemors, 1978

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 57

1. **RCE-code(s):** 46AN-143; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11553

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.560/421.450; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Malden

4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Vroeg Neolithicum B t/m Bronstijd

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** fragment (sneedehelft) kwartsieten 'fels-oval' bijl (L: 7,8 cm, B: 6,4 cm en D: 3,2 cm)

6. **Bron/literatuur:** geen vermelding

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 58

1. **RCE-code(s):** 46AN-122; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 3767

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.050/420.450; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Hoek Looistraat Jachtlaan

4. **Categorie:** Nederzetting/villa/grafveld?; **Datering:** Vroeg Romeinse tijd B t/m Midden Romeinse tijd B

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Romeinse munten en Romeins gebruiksaardewerk

6. **Bron/literatuur:** geen vermelding

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 59

1. **RCE-code(s):** 46AN-121; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 7184 en 7185

2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.100/420.450; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Rijksweg

4. **Categorie:** Nederzetting/villa; **Datering:** Vroege IJzertijd t/m Midden Romeinse tijd

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** handgevormd aardewerk en een maalsteen van tefriet. Aangetroffen in uitgespitte sporen in wegcunet op 20 cm -Mv en Romeins aardewerk (gedraaid en Terra Sigillata) en een dakpan (Tegulae)

6. **Bron/literatuur:** geen vermelding

7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 60

1. **RCE-code(s):** 46AN-15; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 30762
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.170/419.110; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** (Vml.) Kasteel Heumen
4. **Categorie:** Kasteel; **Datering:** Late Middeleeuwen B t/m Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** bouwresten
6. **Bron/literatuur:** Renaud, 1941; Schulte, 1982: p. 171; Halbertsma, 1982, e.v.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 61

1. **RCE-code(s):** 46AN-36; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36305 en 139602
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.450/421.200; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Malderburcht; De Burcht
4. **Categorie:** Kasteel/motte; **Datering:** Late Middeleeuwen A t/m Late Middeleeuwen B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** terrein waarin vermoedelijk de resten van de voorburcht en grachten
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 222; Besteman, 1981 (Mottes in the Netherlands) Hoekstra, T.J., H.L. Janssen & I.W.L. Moerman (red.), 1981. Liber Castellorum. 40 variaties op het thema Kasteel.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 62

1. **RCE-code(s):** 46AN-84; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 27073
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.480/419.560; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Nederlands Hervormde kerk
4. **Categorie:** Kapel; **Datering:** Late Middeleeuwen A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** complete Pingsdorfpot gebruikt als klankpot
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 151; Halbertsma, 1977 (NKNOB); Schulte, 1975 (BKNOB 74: p. 144-152)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 63

1. **RCE-code(s):** 46AN-199; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 50730
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.600/420.000; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Noord
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Neolithicum t/m Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** aardewerkfragmenten (o.a. van gladwandige kruikamfoor, aardewerk met touwversiering (Neolithicum?), gedraaid vroeg-middeleeuws aardewerk (vermoedelijk met mest op akker terechtgekomen) een maalsteen, bronzen voorwerpen en sporen van voorraad- en waterkuilen.
6. **Bron/literatuur:** Velde, H.M. van der, L. van Beurden & S. Wijns, 2003. Archeologisch onderzoek in Heumen-Noord. ADC-rapport 208.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 64

1. **RCE-code(s):** 46AN-185; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 44645
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.600/420.025; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Heumen-Noord
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** handgevormd aardewerk en enkele grondsporen
6. **Bron/literatuur:** Lohof, E., 2001. Aanvullend Archeologisch Onderzoek Heumen-Noord, gemeente Heumen. ADC-rapport 94.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 65

1. **RCE-code(s):** 46AN-187; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 44735
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.650/420.050; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** -
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Laat Neolithicum t/m Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** vuurstenen pijlpunt, handgevormd aardewerk, 11e- tot 13e-eeuws kogelpotaardewerk, aardewerkfragmenten van laat-middeleeuwse drinkkannetjes en kruiken
6. **Bron/literatuur:** Bosch, J.E. van den & J. Ras, 2000. Aanvullende Archeologische Inventarisatie bestemmingsplan Heumen-Noord. SOB research (geen rapportvorm of volgnummer vermeld)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 66

1. **RCE-code(s):** 46AN-11; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36301
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.700/419.800; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** De Hosterd
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late IJzertijd t/m Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Terra Sigillata aardewerk, glad- en grofwandig aardewerk, handgevormd aardewerk Late IJzertijd en inheems-Romeins
6. **Bron/literatuur:** Modderman, 1951; Willems, 1981: cat.nr. 367; Peddemors, 1978
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 67

1. **RCE-code(s):** 46AN-15; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11410
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186.840/419.180; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Kasteel Heumen
4. **Categorie:** Kasteel; **Datering:** Late Middeleeuwen B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 68

1. **RCE-code(s):** 46AN-189; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 45485

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 186.877/421.497; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Zorgcentrum Malderburch
- 4. Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m Late Middeleeuwen A
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** 1 fragment Paffrath-aardewerk (Late Middeleeuwen A) en 9 fragmenten met kwarts en potgruis gemagerd handgevormd aardewerk (1 fragment met vingerafdruk; Late Bronstijd t/m Vroege IJzertijd). Gevonden tijdens booronderzoek (zorgcentrum Malderburch) op 95-100 cm -Mv in (deels tot max. 130 cm -Mv) verstoorde bodem.
- 6. Bron/literatuur:** Wilgen, L.R., 2001. Aanvullende archeologische inventarisatie zorgcentrum Malderburch. SOB Research (zonder volgnummer)
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 69

- 1. RCE-code(s):** 46AN-195; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 47994
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 186.900/421.520; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Malderburch
- 4. Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Vroege IJzertijd t/m Middeleeuwen
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** waterput (bekisting), verbrande leem, grondsporen (o.a. Vroege IJzertijd en Middeleeuwen/spieker), kogelpotaardewerk, 1 greppel met handgevormd aardewerk (Vroege IJzertijd), alle aangetroffen op 80 tot 100 cm -Mv. Omvang onbepaald.
- 6. Bron/literatuur:** Wilgen, L.R. van, 2003. Archeologische begeleiding bestemmingsplan zorgcentrum Malden. SOB Research (zonder volgnummer of rapportvorm)
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 70

- 1. RCE-code(s):** 46AN-3; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 25188
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 187.050/421.530; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** (Vml.) R.K. kerk
- 4. Categorie:** Kerk/begraafplaats **Datering:** Late Middeleeuwen A t/m Nieuwe tijd B
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** funderingsresten van een Romaans kerkje en paalgaten van twee houten voorgangers gelegen over een oude begraafplaats .
- 6. Bron/literatuur:** Renaud, J.G.N., 1961. Malden, BKNOB 14; Schulte, 1982: p. 213
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 71

- 1. RCE-code(s):** 46AN-182; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36458
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 187.065/421.480; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Gemeentehuis
- 4. Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Vroege Middeleeuwen
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** fragment van de bovenligger van een maalsteen uit basaltlava
- 6. Bron/literatuur:** geen vermelding
- 7. Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 72

1. **RCE-code(s):** 46AN-169; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 26337
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187.080/421.340; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Hogenhof
4. **Categorie:** Crematiegraf; **Datering:** Midden Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** crematie(bot)resten (2770 gram), paalzettingen in 2x2 m vierkant, ingraving (dodenhuis?) en handgevormd aardewerk (Hilversum-Drakenstein-Laren-aardewerk). Aangetroffen in wegcunet.
6. **Bron/literatuur:** Jaarverslag AWN-16, 1994: p. 6-7; Jaarverslag AWN-16, 1995: p. 23
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 73

1. **RCE-code(s):** 46AN-197; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 47999
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187.200/421.600; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Winkelcentrum
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** gedraaid aardewerk (o.a. geelwit)
6. **Bron/literatuur:** Wilgen, L.R. van, 2003. Aanvullende Archeologische Inventarisatie bestemmingsplan Malden Winkelcentrum. SOB Research (zonder volgnummer of rapportvorm)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 74

1. **RCE-code(s):** 46AN-114; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 6977
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187.260/422.460; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Windvleugel 43
4. **Categorie:** Grafveld, onbepaald; **Datering:** Vroege Middeleeuwen B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** gedraaid Merovingisch aardewerk (type Bohner B Ib)
6. **Bron/literatuur:** Willems, 1981; cat.nr. 390
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 75

1. **RCE-code(s):** 46AN-135; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 7383
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187.400/421.150; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Winkelcentrum
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** met grove kiezel gemagerd handgevormd aardewerk met vingertopafdrukken
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 76

1. **RCE-code(s):** 46AN-192; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 47077
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187.460/420.730; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Vieracker-Plan Hoogenhof
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** handgevormd aardewerk (o.a. gladwandig en besmeten), greppel
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 77

1. **RCE-code(s):** 46AN-16; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 36304
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187.800/419.000; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Beersche Maas
4. **Categorie:** grafveld (?); **Datering:** Vroege Middeleeuwen B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 3 schalen, 1 flesvormige pot van 'roodgeel Frankisch' aardewerk, 1 potje van roodachtig aardewerk met Merovingische versieringen en 1 knikpot met ingedrukte versieringen ('grauw aardewerk')
6. **Bron/literatuur:** Hermans, C.R., 1865. Noord-Brabantse Oudheden, 's Hertogenbosch (p. 11). Holwerda, J.H. & J.W.P.A. Smit, 1917. Catalogus der archaeologische verzamelingen van het Provinciaal Genootschap der Kunsten Wetenschappen in Noord-Brabant, 's Hertogenbosch (p. 69)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 78

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s):** 2961
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.040/421.540; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hessenberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Late Bronstijd t/m IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** fragmenten handgevormd prehistorisch aardewerk (oppervlaktevondsten tijdens veldtoets)
6. **Bron/literatuur:** RAAP/HEAB/vindplaats 4
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 79

1. **RCE-code(s):** 46AN-120; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 15501
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 188.200/419.700; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Molenhoek; **Toponiem:** Molenhoek
4. **Categorie:** Graf, onbepaald/Urnenveld; **Datering:** Vroege IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Hoge cylinderhalsurn, waarschijnlijk deel van urnenveld
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 80

1. **RCE-code(s):** 46AN-2; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 25186 en 25187
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 188.320/422.740; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Heumensoord
4. **Categorie:** Legerplaats; **Datering:** Late IJzertijd t/m Laat Romeinse tijd B

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** opgraving RMO1931-32; Romeins gebruiksaardewerk, resten van een hoofdgebouw, dakpan, tegels, bewerkte steen, resten van een palissade
6. **Bron/literatuur:** Bogaers/Ruger, 1974; Schulte, 1982: p. 151
Daniels, M.P.M., 1955. Noviomagus 296-299
Holwerda, J.H., 1933. Romeinsch mini-castellum in Heumensoord. Oudheidkundige mededelingen uit het Rijksmuseum voor Oudheden te Leiden 14: p. 10-25
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 81

1. **RCE-code(s):** 46AN-35; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32206
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.100/421.420; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Valenberg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Datering:** Vroege IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** fragmenten besmeten aardewerk en gladwandig met scherfgruis gemagerd handgevormd aardewerk. Gevonden op akker aan de Valenberg in noordoosthoek
6. **Bron/literatuur:** geen vermelding
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 82

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 179.250/420.240; **Precisie:** 1; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** St. Salvatorkerk
4. **Categorie:** Kerk en begraafplaats; **Datering:** Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** locatie van een reeds in 1301 vermelde dorpskerk. Bij de aanleg van de Graafse brug in 1928 en in 1972 werden bij de noordelijke pijler van de brug oprijt fragmenten van twee hardstenen kruiswegstaties, grafstenen, en bouwresten gevonden
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 231-234.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 83

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180.160/420.690; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** -
4. **Categorie:** Onbekend, losse vondst; **Datering:** Late Middeleeuwen A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** opgeploegde fragmenten middeleeuws aardewerk (Pingsdorf, grijsbakkend)
6. **Bron/literatuur:** L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 84

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.260/421.760; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Zandberg
4. **Categorie:** Grafheuvel; **Datering:** Romeinse tijd

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Met tufsteen en Grauwacke ommuurde Romeinse tumulus
6. **Bron/literatuur:** L. M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 85

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.420/421.790; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Zandberg
4. **Categorie:** Nederzetting/villa; **Datering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Romeins aardewerk (Terra Nigra, ruwwandig) en bouwpuin (Tegulaea)
6. **Bron/literatuur:** L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 86

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.640/421.820; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** -
4. **Categorie:** Nederzetting/villa; **Datering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** veel Romeins aardewerk (gedraaid en handgevormd), bouwpuin (dakpan [tegulaea]) en een maalsteen
6. **Bron/literatuur:** L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 87

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.730/422.260; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hessenberg
4. **Categorie:** Nederzetting/villa; **Datering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Romeins bouwpuin (o.a. Tegulae-fragmenten), geveerd aardewerk, ruwwandig aardewerk, handgevormd aardewerk, fragment Terra sigillata, Terra nigra
6. **Bron/literatuur:** L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 88

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.430/419.920; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** herengoed Sleeburg
4. **Categorie:** kasteel; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982; p. 273
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 89

1. **RCE-code(s)**: niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 182.870/419.850; **Precisie**: 3; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Heumen; **Plaats**: Overasselt; **Toponiem**: Huis Slimsijp/Klein Schoonenburg
4. **Categorie**: Moated site; **Datering**: Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: geen
6. **Bron/literatuur**: Schulte, 1982: p. 273
7. **Projectcode**: RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 90

1. **RCE-code(s)**: niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 182.756/419.700; **Precisie**: 2; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Heumen; **Plaats**: Overasselt; **Toponiem**: Huis de Nagelhorst
4. **Categorie**: Moated site; **Datering**: Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: geen
6. **Bron/literatuur**: Schulte, 1982: p. 275
7. **Projectcode**: RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 91

1. **RCE-code(s)**: niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 185.920/420.750; **Precisie**: 2; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Heumen; **Plaats**: -; **Toponiem**: -
4. **Categorie**: Nederzetting, onbepaald; **Datering**: Bronstijd t/m IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: veel fragmenten handgevormd aardewerk (Bronstijd en/of IJzertijd) aangetroffen op akker
6. **Bron/literatuur**: L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode**: RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 92

1. **RCE-code(s)**: niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 183.090/420.890; **Precisie**: 2; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Heumen; **Plaats**: Overasselt; **Toponiem**: Heidse hof
4. **Categorie**: Nederzetting, onbepaald; **Datering**: Late Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: veel fragmenten handgevormd aardewerk (IJzertijd) met duidelijke vondstconcentratie
6. **Bron/literatuur**: L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode**: RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 93

1. **RCE-code(s)**: niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 183.110/421.060; **Precisie**: 2; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Heumen; **Plaats**: Overasselt; **Toponiem**: Heidse hof
4. **Categorie**: Nederzetting, onbepaald; **Datering**: Vroege IJzertijd t/m Midden IJzertijd

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** enkele fragmenten handgevormd aardewerk (oppervlaktevondst)
6. **Bron/literatuur:** L.M. Flokstra (AWN, afd. 16)
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 94

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 188.180/419.660; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Molenhoek; **Toponiem:** Standerdmolen
4. **Categorie:** Windmolen; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 205
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 95

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185.490/423.490; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Berckenbosch
4. **Categorie:** boerderij; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd D
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982, p. 224
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 96

1. **RCE-code(s):** 46AN-22; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11461
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182.730/419.830; **Precisie:** onbekend; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hibma Hoeve
4. **Categorie:** onbekend; **Datering:** onbekend
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** CHW-Gelderland3
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 97

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.017/419.079; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Huis te Overasselt
4. **Categorie:** adellijk huis/kasteel; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 272
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 98

1. **RCE-code(s):** 46AN-88; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11466
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.400/422.720; **Precisie:** onbekend; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Myrica Ven

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

4. **Categorie:** pollendiagram; **Datering:** niet van toepassing
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** locatie waar een bodemprofiel palynologisch is onderzocht
6. **Bron/literatuur:** Pons, 1966
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 99

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.816/419.955; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Munnikhof
4. **Categorie:** kloosterboerderij; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m heden
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 276
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 100

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184.260/419.720; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Worsum; **Toponiem:** Hofstede de Heegt
4. **Categorie:** hofstede; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m heden
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 278
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 101

1. **RCE-code(s):** niet van toepassing; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** niet van toepassing
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.006/418.666; **Precisie:** 2; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** De Molenberg
4. **Categorie:** hoeve; **Datering:** Late Middeleeuwen t/m heden
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** geen
6. **Bron/literatuur:** Schulte, 1982: p. 279
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 102

1. **RCE-code(s):** 46AN-87; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11468
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.290/422.380; **Precisie:** onbekend; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Talingven
4. **Categorie:** pollendiagram; **Datering:** niet van toepassing
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** locatie waar een bodemprofiel palynologisch is onderzocht
6. **Bron/literatuur:** Pons, 1966
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 103

1. **RCE-code(s):** 46AN-33; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11469
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.470/421.960; **Precisie:** onbekend; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Eendenven
4. **Categorie:** pollendiagram; **Datering:** niet van toepassing
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** locatie waar een bodemprofiel palynologisch is onderzocht
6. **Bron/literatuur:** Pons, 1966
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 104

1. **RCE-code(s):** 46AN-86; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11470
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.150/422.400; **Precisie:** onbekend; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Uivernest/Veenplaat
4. **Categorie:** pollendiagram; **Datering:** niet van toepassing
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** locatie waar een bodemprofiel palynologisch is onderzocht
6. **Bron/literatuur:** Pons, 1966
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 105

1. **RCE-code(s):** nvt; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** nvt
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183.567/421.436; **Precisie:** 3; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Meeuwenven
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald (extractiekampje?); **Datering:** Mesolithicum
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** vier kleine afslagen (o.a. kernfragment) van de vuursteenbewerking. Aangetroffen op duin 12 m ten noordwesten van uitkijkpunt/informatiebord (6 juni 1999). Drie artefacten lagen op één vierkante meter. Kernstukje werd enkele meters oostelijker aangetroffen.
6. **Bron/literatuur:** H.F.A. Haarhuis/RAAP.
7. **Projectcode:** RAAP-HEAB (2006)

Catalogusnummer: 106a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 11441
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 181550 / 420520; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Gaasselt
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Late IJzertijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 107a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 13595
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183000 / 419000; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Overasselt
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Vroege Bronstijd; **Einddatering:** Midden Bronstijd A

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Speerpunt (ZIE CAA VOOR BESCHRIJVING);L:10,6,L
STEEL:3,5,B:4,4 CM
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 108a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32028
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 188000 / 419000; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** 0
4. **Categorie:** Weg; **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 109a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 32211
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184700 / 421780; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Broekberg
4. **Categorie:** Urnenveld; **Begindatering:** Late Bronstijd; **Einddatering:** IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 110a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 40736
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 179500 / 420500; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** 0
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Midden Bronstijd B; **Einddatering:** Late Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 111a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 57066
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182642 / 419240; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hoogstraat
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Laat Paleolithicum; **Einddatering:** Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Het betreft 2 fragmenten natuursteen (dioriet, kwartsiet), verhit
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 112a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 400007
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182286 / 421775; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schatkuilsestraat
4. **Categorie:** Grafheuvel, onbepaald; **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Dun fragment gecorrodeerd ijzer; met fragment handgevoemd aardewerk en houtskooldeeltjes.
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 113a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 400660
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182607 / 419293; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hoogstraat
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Neolithicum; **Einddatering:** Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 114a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 401537
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180046 / 420278; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Hollestraat
4. **Categorie:** Kleiwinning; **Begindatering:** Midden IJzertijd; **Einddatering:** Midden IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 3 wandscherven, die deels besmeten waren.
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 115a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 401615
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 184473 / 420995; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Donderbergweg
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** IJzertijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Het aardewerk is zeer gefragmenteerd. oxiderend/reducerend baksel; plantaardige en aardewerkmagering.
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 116a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 401617
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 183610 / 422850; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Meiberg

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Neolithicum; **Einddatering:** Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Scherf met grove kwarts-aardewerk-organische magering
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 117a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 409499
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187271 / 421205; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Rijksweg En Boterdijk
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Vroege IJzertijd; **Einddatering:** Vroege Middeleeuwen
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 118a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 409546
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 187500 / 420825; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Rijksweg
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Neolithicum; **Einddatering:** IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Houtskool in boring 3 en 4.
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 119a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 411400
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180040 / 420140; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** 0
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Laat Paleolithicum; **Einddatering:** IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 120a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 411402
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 179740 / 420180; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** 0
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Laat Paleolithicum; **Einddatering:** Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 121a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 411813
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 179612 / 420500; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Het Kerkklaantje
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** IJzertijd; **Einddatering:** Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** De kuil is niet dateerbaar, vanwege gebrek aan vondstmateriaal
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 122a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 412058
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182220 / 421824; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Bosperceel Schatkuilsestraat
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Late Bronstijd; **Einddatering:** Midden IJzertijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 123a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 412066
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182664 / 422200; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Heide Scheiwal
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 124a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 412512
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180050 / 420207; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Hollestraat
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Late IJzertijd; **Einddatering:** Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 125a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 413389
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185510 / 424010; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nijmegen; **Toponiem:** Malderburchtstraat, Circusterrein

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 126a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 421010
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182286 / 421785; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schatkuilse Weg
4. **Categorie:** Grafheuvel, onbepaald; **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Fragmenten keermuur grafheuvel
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 127a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 421253
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180700 / 419400; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Menno Van Coehoorn Veld
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Late Middeleeuwen B; **Einddatering:** Nieuwe tijd C
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** kanonskogels
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 128a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 421993
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 186977 / 421398; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broeksingel
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Vroege IJzertijd; **Einddatering:** Laat Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** roodbakkend vrij dun met organische magering
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 129a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 425295
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 188185 / 419605; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Molenhoek; **Toponiem:** Rijksweg 262
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Vroeg Romeinse tijd; **Einddatering:** Laat Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Aardewerk is vermoedelijk gedraaid, maar het is niet volledig uitgesloten dat is vormgegeven met behulp van een vormschotel
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

7. Projectcode: RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 130a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 427398
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182604 / 421922; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Scheiwal - Bullenkamp (Heurkensveld)
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Neolithicum; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 131a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 430015
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 180200 / 419520; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** De Coehoorn/Kleefse Veerstraat
4. **Categorie:** Percelering/verkaveling; **Begindatering:** Nieuwe tijd A; **Einddatering:** Nieuwe tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** oost-west georiënteerde greppels.
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 132a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 431326
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182731 / 419311; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Plangebied Lijsterstraat Te Overasselt
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Laat Paleolithicum; **Einddatering:** Nieuwe tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Niet dateerbare botfragmenten, meest waarschijnlijk bot van een dier
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 133a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 433665
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182650 / 421850; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Heurkensveld-Scheiwal
4. **Categorie:** Romeins villa(complex); **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** enkele paalsporen; grote kuil en vuile laag vermoedelijk van huisplaats
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 134a

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** V418820
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 179791 / 420370; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Heumen; **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** 0
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Midden Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5002x

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 12579
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182280 / 422000; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Wijchen, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Alverna; **Toponiem:** Bullenkamp
4. **Categorie:** Grafveld, onbepaald; **Begindatering:** Midden Romeinse tijd; **Einddatering:** Midden Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Reliefversiering 'Holwerda 521 Inv Lijst li Nr 2'
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5003x

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 12644
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182600 / 422200; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Wijchen, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Sint Isidorushoeve; **Toponiem:** Heumenseweg
4. **Categorie:** Grafveld, onbepaald; **Begindatering:** Vroeg Romeinse Tijd B; **Einddatering:** Midden Romeinse Tijd A
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Stuart 323 En 325 Invent Lijst Xiii Nr 3'
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5004x

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 15854
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 189750 / 421050; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Mook en Middelaar, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Mook; **Toponiem:** Mookerheide
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Laat Neolithicum; **Einddatering:** Vroege Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** SVU Spits Grijs Doorzichtig 2 Zijdige Totale Retourche'; 'Neol Bronsv' (E.D.)
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 5005x

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 15862
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 188730 / 420860; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Mook en Middelaar, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Molenhoek; **Toponiem:** Klein Lier
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Midden Paleolithicum; **Einddatering:** Midden Paleolithicum
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Uit Maasei vervaardigd vuurstenen artefact
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5006x

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31859
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185450 / 423880; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Nijmegen, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Malderburchtstraat
4. **Categorie:** Crematiegraf; **Begindatering:** Midden Romeinse Tijd A; **Einddatering:** Midden Romeinse Tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** Van Titus onder Vespasianus, geslagen te Lugdunum (Lyon) in 77/78 n.C.
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5007x

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31860
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 185338 / 423880; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Nijmegen, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Hatert; **Toponiem:** Malderburchtstraat
4. **Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Romeinse tijd; **Einddatering:** Romeinse tijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5008x

1. **RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 31897
2. **Centrumcoördinaten (RD):** 182200 / 421900; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
3. **Gemeente:** Wijchen, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Bullenkamp
4. **Categorie:** Nederzetting, onbepaald; **Begindatering:** Midden Romeinse Tijd A; **Einddatering:** Midden Romeinse Tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking:** 0
6. **Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Catalogusnummer: 5009x

1. **RCE-code(s)**: geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: 38914
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 179500 / 419250; **Precisie**: geen vermelding; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Grave, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats**: Grave; **Toponiem**: Maas
4. **Categorie**: Onbekend; **Begindatering**: Midden Romeinse Tijd A; **Einddatering**: Midden Romeinse Tijd A
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: 119-138 A.D.
6. **Bron/literatuur**: ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode**: RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5010x

1. **RCE-code(s)**: geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: 39189
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 178900 / 420300; **Precisie**: geen vermelding; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Grave, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats**: Grave; **Toponiem**: Maas
4. **Categorie**: Depot; **Begindatering**: Midden Romeinse Tijd A; **Einddatering**: Midden Romeinse Tijd B
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: dupondius/as van antoninus Pius (138-161), kz: trophaeum
6. **Bron/literatuur**: ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode**: RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5012x

1. **RCE-code(s)**: geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: 292003
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 188420 / 420760; **Precisie**: geen vermelding; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Mook en Middelaar, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats**: Molenhoek; **Toponiem**: Zandafgraving
4. **Categorie**: Onbekend; **Begindatering**: Laat Paleolithicum; **Einddatering**: Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: 0
6. **Bron/literatuur**: ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode**: RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5013x

1. **RCE-code(s)**: geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: 292004
2. **Centrumcoördinaten (RD)**: 188300 / 420060; **Precisie**: geen vermelding; **Kaartblad**: 46A
3. **Gemeente**: Mook en Middelaar, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats**: Molenhoek; **Toponiem**: Middelweg
4. **Categorie**: Onbekend; **Begindatering**: Midden Bronstijd; **Einddatering**: Midden Bronstijd
5. **Algemene beschrijving/opmerking**: grove kwartsverschraling
6. **Bron/literatuur**: ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
7. **Projectcode**: RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5014x

1. **RCE-code(s)**: geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s)**: 292005

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 188300 / 419940; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Mook en Middelaar, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Molenhoek; **Toponiem:** Bergzicht
- 4. Categorie:** Onbekend; **Begindatering:** Nieuwe tijd; **Einddatering:** Nieuwe tijd
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** 0
- 6. Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
- 7. Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5017x

- 1. RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 419226
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 182198 / 418187; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Grave; grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Grave; **Toponiem:** Stuwpannd Grave Locatie 17
- 4. Categorie:** Scheepvaart; **Begindatering:** Nieuwe tijd A; **Einddatering:** Nieuwe tijd C
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** 0
- 6. Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
- 7. Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Catalogusnummer: 5018x

- 1. RCE-code(s):** geen vermelding; **ARCHIS-waarnemingsnummer(s):** 419246
- 2. Centrumcoördinaten (RD):** 182693 / 418294; **Precisie:** geen vermelding; **Kaartblad:** 46A
- 3. Gemeente:** Grave, grenszone 200 m buiten Heumen; **Plaats:** Grave; **Toponiem:** Stuwpannd Grave 24
- 4. Categorie:** Scheepvaart; **Begindatering:** Late Middeleeuwen A; **Einddatering:** Late Middeleeuwen
- 5. Algemene beschrijving/opmerking:** Het gaat om scheepsonderdelen (balken) uit de 13de eeuw. Geen van de vondsten is bewaard.
- 6. Bron/literatuur:** ARCHIS2 (peildatum februari 2013)
- 7. Projectcode:** RAAP-HMCW2 (2013)

Bijlage 2: Catalogus van AMK-terreinen

In de catalogus zijn de resultaten van de archeologische inventarisatie opgenomen (peildatum februari 2013). De catalogus is als Excel file opgenomen op de cd-rom die bij dit rapport is gevoegd.

Bijlage 3: Catalogus van archeologische onderzoeksgebieden

In de catalogus zijn de resultaten van de archeologische inventarisatie opgenomen (peildatum februari 2013). De catalogus is tevens als Excel file opgenomen op de cd-rom die bij dit rapport is gevoegd.

De 90 bekende terreinen zijn met de individuele onderzoekmeldingsnummer op de archeologische kaarten opgenomen. De catalogus bevat de volgende rubrieken:

Onderzoekmeldingsnummer: uniek aanmeldingsnummer (ARCHIS-onderzoekmeldingsnummer of CIS-code) waaronder het onderzoek in ARCHIS staat geregistreerd. **Onderzoeksnummer:** uniek afmeldingsnummer waaronder het onderzoek in ARCHIS staat geregistreerd.

Achtergrond: Met de Monumentenwet uit 1961 werd het aanmelden archeologische vondsten wettelijk verplicht. Na 1 april 2005 dienden alle veldonderzoeken aangemeld te worden (KNA versie 2.2), gevolgd door het aanmelden van archeologische booronderzoeken (1 november 2005) en het aanmelden van bureaustudies in het kader van AMZ-onderzoek (1 januari 2007; KNA versie 3.1).

1. **Onderzoekstype:** aard van de archeologische werkzaamheden
2. **Gemeente, plaats en toponiem:** betreft de gemeente en de plaats/buurtschap waarin het terrein ligt. Een toponiem is vermeld indien bekend of relevant.
3. **Uitvoerder:** instelling die het onderzoek heeft uitgevoerd
4. **Opdrachtgever:** opdrachtgever voor het uitgevoerde archeologisch onderzoek
5. **Advies vervolgonderzoek?** hebben de resultaten aanleiding gegeven om tot een vervolgonderzoek te adviseren? **Advies:** adviestekst die in ARCHIS is opgenomen ter afsluiting van het onderzoek
6. **Datum gereedmelding:** de datum waarop het onderzoek administratief is afgerond
7. **Documentatie/auteur:** betreft een verwijzing naar de bron van waaruit de gegevens betreffende de vindplaats zijn overgenomen dan wel de literatuur waarin de onderhavige vindplaats wordt vermeld of besproken.
8. **Centrumcoördinaten:** betreft de RD-coördinaten van ongeveer het centrum van het onderzoeksgebied (rijksdriehoek net, coördinaten in meters)
9. **Oppervlakte (m):** opgegeven oppervlakte van het totale onderzoeksgebied
10. **ARCHIS-peildatum:** datum waarop het ARCHIS-systeem werd geraadpleegd

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Onderzoekmeldingsnummer: geen; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologie: booronderzoek
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Coehoorn; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Delgromij
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Nederzettingsresten uit de periode Prehistorie t/m Late Middeleeuwen aanwezig. Deze vindplaats 1 archeologisch begeleiden. Rest van het terrein: archeologische inspectie van vrijgekomen vlakken
6. **Datum gereedmelding:** 7-5-2013
7. **Documentatie/auteur:** Heunks , E., 2005. RAAP-notitie 1057
8. **Centrumcoördinaten:** 180214 / 419446
9. **Oppervlakte (m):** 32409
10. **ARCHIS-peildatum:** 7-5-2013

Onderzoekmeldingsnummer: geen; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schatkuilseweg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Provincie Gelderland
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Vervolgonderzoek: proefsleuven
6. **Datum gereedmelding:** 7-5-2013
7. **Documentatie/auteur:** Haarhuis, H.F.A. & L.M.Flokstra, 2005. RAAP-rapport 1201
8. **Centrumcoördinaten:** 182280 / 421763
9. **Oppervlakte (m):** 2189
10. **ARCHIS-peildatum:** 7-5-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 360; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Onbekend
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Elshof/Grootstal; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Onbekend
4. **Opdrachtgever:** Onbekend
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Thijssen
8. **Centrumcoördinaten:** 185950 / 424125
9. **Oppervlakte (m):** 2500
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 2247; **Onderzoeksnummer:** 2043

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** plangebied Heumen-Noord; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Voor het oostelijke gedeelte van het terrein wordt archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186619 / 420055
9. **Oppervlakte (m):** 25986
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 2868; **Onderzoeksnummer:** 82

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: geofysisch onderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Sluispolder; Burchtlaan; De Malderburcht; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Een intensief vervolgonderzoek is zinvol. De structuren zetten zich immers buiten het AMK-terrein en (waarschijnlijk) het onderzoeksgebied voort. Aangeraden wordt: - een weerstandsonderzoek over een grotere oppervlakte
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Haarhuis, H.F.A., 1998. RAAP/briefverslag 1998-1221/MW
8. **Centrumcoördinaten:** 372850 / 842484
9. **Oppervlakte (m):** 8586
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 3499; **Onderzoeksnummer:** 599

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Looistraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Geen vervolgonderzoek
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Haarhuis, H.F.A., 2001. RAAP-briefverslag 2001-2646
8. **Centrumcoördinaten:** 186292 / 420035
9. **Oppervlakte (m):** 6315
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 3875; **Onderzoeksnummer:** 2615

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: opgraving
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Noord; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Opgraving voltooid.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186661 / 420032

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

9. **Oppervlakte (m):** 38748
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 3875; **Onderzoeksnummer:** 3825

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: onbepaald
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Noord; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** onbekend; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186617 / 420021
9. **Oppervlakte (m):** 37753
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 4105; **Onderzoeksnummer:** 4890

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: begeleiding
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Zorgcentrum Malderburch; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** ja; **Advies:** De op basis van de AAI geformuleerde stelling dat '... hier geen sprake (meer) is van een 'behoudenswaardige' archeologische vindplaats' dient op basis van de resultaten van deze archeologische begeleiding te worden bijgesteld.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186917 / 421488
9. **Oppervlakte (m):** 1024
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 5701; **Onderzoeksnummer:** 1990

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Geen, antropogene sporen uit geroerde grond.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 187106 / 421637
9. **Oppervlakte (m):** 2913
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 5701; **Onderzoeksnummer:** 1987

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Geen, ook hier geroerde grond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 187128 / 421721
9. **Oppervlakte (m):** 899
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 5701; **Onderzoeksnummer:** 1983

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Geen, alle aangetroffen antropogene sporen uit geroerde grond.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 187250 / 421626
9. **Oppervlakte (m):** 7647
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 5701; **Onderzoeksnummer:** 1991

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** geen, geroerde grond.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 187173 / 421759
9. **Oppervlakte (m):** 3212
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 5701; **Onderzoeksnummer:** 1986

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** onbekend; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** onbekend; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

8. **Centrumcoördinaten:** 187191 / 421677
9. **Oppervlakte (m):** 468
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 11339; **Onderzoeksnummer:** 11339

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Zorgcentrum Malderburch; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** SOB 2001: Archeologische begeleiding bij werkzaamheden rondom boring nr. 3.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186904 / 421520
9. **Oppervlakte (m):** 10619
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 11339; **Onderzoeksnummer:** 1980

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: begeleiding
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Zorgcentrum Malderburch; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** SOB beveelt aan het terrein op de AMK te plaatsen.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186902 / 421519
9. **Oppervlakte (m):** 10619
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 11340; **Onderzoeksnummer:** 11340

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Op basis van boringen en oppervlaktekartering: AAO aanbevelen.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186597 / 420050
9. **Oppervlakte (m):** 55492
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Onderzoekmeldingsnummer: 11341; **Onderzoeksnummer:** 11341

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Archeologische begeleiding aanbevolen voor grondwerkzaamheden dieper dan 70 cm.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182609 / 419293
9. **Oppervlakte (m):** 4319
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 11342; **Onderzoeksnummer:** 11342

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** AAo aanbevolen om (verstoorde) vindplaats uit de vroege- of middenijzertijd beter te documenteren.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 180039 / 420294
9. **Oppervlakte (m):** 31575
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 12628; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: onderwaterarcheologie
2. **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Stuwpannd Grave; **Gemeente:** Cuijk
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Rijkswaterstaat
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Waldus
8. **Centrumcoördinaten:** 184212 / 418649
9. **Oppervlakte (m):** 670031
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 12823; **Onderzoeksnummer:** 5814

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: begeleiding
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hoogstraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** SOB Research
4. **Opdrachtgever:** Onbekend

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182609 / 419294
9. **Oppervlakte (m):** 4323
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 13138; **Onderzoeksnummer:** 11474

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Hollestraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Op basis van de waardestelling wordt het terrein als niet behoudenswaardig beschouwd. De informatie die het terrein in zijn bodemarchief herbergt is gedurende het OVO onderzoek dermate uitgebreid gedocumenteerd dat vervolgonderzoek geen nieuwe informatie zal opleveren
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 180038 / 420294
9. **Oppervlakte (m):** 31331
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 13683; **Onderzoeksnummer:** 12058

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: onderwaterarcheologie
2. **Plaats:** Grave; **Toponiem:** Stuwpannd Grave; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Rijkswaterstaat
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Nader onderzoek wordt geadviseerd (een MIVO-3). (op 4 locaties) De resultaten van deze MIVO-3 moeten dienen als basis voor de selectie tot behoud.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 183648 / 418642
9. **Oppervlakte (m):** 773896
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 17704; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek en verkennend veldo
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schatkuilsestraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Provincie gelderland
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Vervolgonderzoek: fysieke bescherming (objecten 2 en 3), waaronder booronderzoek en metaaldetectie (object 1), proefputten (object 7)

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

6. **Datum gereedmelding:** 7-5-2013
7. **Documentatie/auteur:** Haarhuis, H.F.A. & L.M. Flokstra, 2007. RAAP-rapport 1385
8. **Centrumcoördinaten:** 182295 / 421742
9. **Oppervlakte (m):** 478445
10. **ARCHIS-peildatum:** 7-5-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 17704; **Onderzoeksnummer:** 19082

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Bullenkamp; **Gemeente:** Wijchen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Provincie Gelderland
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Op basis van bureauonderzoek en eerste veldverkenning zijn zes archeologische vindplaatsen aangetroffen.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182198 / 422048
9. **Oppervlakte (m):** 273148
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 19359; **Onderzoeksnummer:** 19081

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: waarderend onderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** De Scheiwal/Hessenbergseweg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** In het onderzoeksgebied Scheiwal-Bullenkamp, te Overasselt bevindt zich een behoudenswaardige vindplaats. Er is sprake van een contextuele relatie (inhoudelijk, chronologisch en ruimtelijke samenhang) tussen deze vindplaats en het wettelijk beschermd monument
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Haarhuis, A.H., 2008. RAAP-rapport 1468
8. **Centrumcoördinaten:** 182622 / 421903
9. **Oppervlakte (m):** 72862
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 19421; **Onderzoeksnummer:** 40020

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broeksingel; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Gezien de grote kans op de aanwezigheid van archeologische waarden binnen het gehele plangebied wordt aangeraden het gehele plangebied door middel van proefsleuven te onderzoeken om vast te stellen of onder de Aan-horizont nog archeologische resten aanwezig zijn

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186974 / 421350
9. **Oppervlakte (m):** 12062
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 20216; **Onderzoeksnummer:** 16021

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Rijksweg 174; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** onbekend/niet opgegeven
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Schuurman, L., 2007. RAAP-notitie 1988
8. **Centrumcoördinaten:** 187490 / 420821
9. **Oppervlakte (m):** 1236
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 21006; **Onderzoeksnummer:** 16648

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** De Schatkuil; **Toponiem:** Hessenbergse Weg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** onbekend; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182577 / 422054
9. **Oppervlakte (m):** 13335
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 21015; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** Stuwpannd Grave; **Gemeente:** Cuijk
3. **Uitvoerder:** Arcadis
4. **Opdrachtgever:** Rijkswaterstaat
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Brokke
8. **Centrumcoördinaten:** 189698 / 413993
9. **Oppervlakte (m):** 2436578
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Onderzoekmeldingsnummer: 22267; **Onderzoeksnummer:** 31137

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: begeleiding
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Maasuitewaarden De Coehoorn; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** onbekend/**niet opgegeven**
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Eventueel aanwezig grondsporen kunnen in-situ behouden blijven.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Flokstra, L.F., 2010. RAAP-rapport 2074
8. **Centrumcoördinaten:** 180207 / 419449
9. **Oppervlakte (m):** 32974
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 22372; **Onderzoeksnummer:** 25766

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** onbekend; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Oss
3. **Uitvoerder:** onbekend
4. **Opdrachtgever:** onbekend/**niet opgegeven**
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Voor wat betreft de delen van de plangebieden met de verwachtingswaarden 5 en 6, is ruimschoots voldaan aan de voor het karterend booronderzoek vereiste boordichtheid. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 176343 / 421827
9. **Oppervlakte (m):** 16376
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 23137; **Onderzoeksnummer:** 18021

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Rijksweg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** De Steekproef, Archeologi
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Archeologisch vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 187366 / 421007
9. **Oppervlakte (m):** 2146
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 23292; **Onderzoeksnummer:** 17933

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

2. **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Mook en Middelaar
3. **Uitvoerder:** BAAC BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Lage archeologische verwachting. Advies: Geen vervolgonderzoek.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 188273 / 418865
9. **Oppervlakte (m):** 1149
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 23294; **Onderzoeksnummer:** 17934

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** BAAC BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Lage archeologische verwachting. Advies: geen vervolgonderzoek
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** BAAC-rapport V-07.0218
8. **Centrumcoördinaten:** 186865 / 419153
9. **Oppervlakte (m):** 10463
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 23295; **Onderzoeksnummer:** 17936

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** BAAC BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Meest noordwestelijke deel van traject langs Maas middelhoge tot hoge verwachting vanwege de ligging aan een vestingwerken behorende bij de stad Grave. Overige deel heeft een lage archeologische verwachting. Vervolgonderzoek door middel van proefsleuven
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 180337 / 418706
9. **Oppervlakte (m):** 29661
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 23901; **Onderzoeksnummer:** 20680

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schatkuilseweg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** vervolgonderzoek
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182309 / 421780
9. **Oppervlakte (m):** 11887
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 24313; **Onderzoeksnummer:** 18953

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Rijksweg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** niet afgerond/gemeld. Meuwesen Vastgoed B.V.
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** bodemingrepen in het zuidelijke deel van het plan-gebied beperken tot de bovenste 40 cm vanaf het huidige maaiveld. Anders: waarderend proefsleuvenonderzoek
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Oosterhout, van F., 2007. RAAP-notitie 2398
8. **Centrumcoördinaten:** 187231 / 421223
9. **Oppervlakte (m):** 4195
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 25072; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Malden Broeksingel; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archeologisch Centrum Vrije Universiteit Amsterdam
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Renswoude, van
8. **Centrumcoördinaten:** 186974 / 421351
9. **Oppervlakte (m):** 12021
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 25569; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hoogstraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Synthegra BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Hagens
8. **Centrumcoördinaten:** 182836 / 419258

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

- 9. **Oppervlakte (m):** 1227
- 10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 26008; **Onderzoeksnummer:** 19645

- 1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
- 2. **Plaats:** Onbekend; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
- 3. **Uitvoerder:** Archeopro
- 4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
- 5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.
- 6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
- 7. **Documentatie/auteur:** onbekend
- 8. **Centrumcoördinaten:** 186732 / 422682
- 9. **Oppervlakte (m):** 5312
- 10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 26963; **Onderzoeksnummer:** 39617

- 1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
- 2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Het Kerklaantje/J.Thijssenstraat; **Gemeente:** Heumen
- 3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
- 4. **Opdrachtgever:** Gemeente
- 5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** ADC ArcheoProjecten adviseert om in het gebied met een hoge archeologische verwachting een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P),
- 6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
- 7. **Documentatie/auteur:** onbekend
- 8. **Centrumcoördinaten:** 179652 / 420476
- 9. **Oppervlakte (m):** 4119
- 10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 27174; **Onderzoeksnummer:** geen

- 1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
- 2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
- 3. **Uitvoerder:** Synthegra BV
- 4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
- 5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
- 6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
- 7. **Documentatie/auteur:** Kremer
- 8. **Centrumcoördinaten:** 182836 / 419258
- 9. **Oppervlakte (m):** 1245
- 10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Onderzoekmeldingsnummer: 27499; **Onderzoeksnummer:** 26045

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schatkuilseweg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** ja; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182288 / 421785
9. **Oppervlakte (m):** 19
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 29968; **Onderzoeksnummer:** 23570

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Molenhoek; **Toponiem:** Molenstraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Synthegra BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt er voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd. Bovenstaand advies vormt een zogenaamd selectieadvies.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 188074 / 419626
9. **Oppervlakte (m):** 1499
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 29984; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archeologisch Centrum Vrije Universiteit Amsterdam
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Renswoude, van
8. **Centrumcoördinaten:** 182485 / 419613
9. **Oppervlakte (m):** 73606
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 31514; **Onderzoeksnummer:** 23533

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Nederasselt het Kerklaantje J. Thijssenstraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Behalve 1 kuil op 140 cm diepte zijn er geen sporen aangetroffen. er wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** ADC ArcheoProjecten
8. **Centrumcoördinaten:** 179645 / 420467
9. **Oppervlakte (m):** 2190
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 31648; **Onderzoeksnummer:** 24320

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broekkant e.o.; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Econsultancy BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Econsultancy bv adviseert om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een verkennend booronderzoek, teneinde de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied aan te vullen
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Econsultancy
8. **Centrumcoördinaten:** 186794 / 421880
9. **Oppervlakte (m):** 3353
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 31649; **Onderzoeksnummer:** 24321

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broekkant e.o.; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Econsultancy BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Econsultancy bv adviseert om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een verkennend booronderzoek, teneinde de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied aan te vullen
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Econsultancy
8. **Centrumcoördinaten:** 186759 / 421805
9. **Oppervlakte (m):** 13172
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 31707; **Onderzoeksnummer:** 36133

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Eindsestraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Synthegra BV

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Er is geen vervolgonderzoek geadviseerd Geen toetsing van het bevoegd gezag ontvangen
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Synthesrapport S083364
8. **Centrumcoördinaten:** 179236 / 420693
9. **Oppervlakte (m):** 4296
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 31722; **Onderzoeksnummer:** 26530

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broekkant; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** ADC ArcheoProjecten adviseert een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), ten-einde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** ADC ArcheoProjecten
8. **Centrumcoördinaten:** 186795 / 421880
9. **Oppervlakte (m):** 3193
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 31723; **Onderzoeksnummer:** 26533

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broekkant (2); **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** ADC ArcheoProjecten adviseert een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), ten-einde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** ADC ArcheoProjecten
8. **Centrumcoördinaten:** 186759 / 421806
9. **Oppervlakte (m):** 13166
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 31736; **Onderzoeksnummer:** 31758

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schoonenburgseweg 27; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Becker en Van de Graaf
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Op basis van de resultaten van het Inventariserend

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Veldonderzoek wordt geadviseerd om een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren door middel van proefputten of proefsleuven.

6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 181929 / 419735
9. **Oppervlakte (m):** 1397
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 32204; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: opgraving
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broeksingel; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archeologisch Centrum Vrije Universiteit Amsterdam
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Renswoude, van
8. **Centrumcoördinaten:** 186982 / 421350
9. **Oppervlakte (m):** 9290
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 32677; **Onderzoeksnummer:** 25085

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Molenstraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Synthebra BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Synthebra
8. **Centrumcoördinaten:** 187989 / 419750
9. **Oppervlakte (m):** 18074
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 32774; **Onderzoeksnummer:** 25708

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archeopro
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** proefsleuvenonderzoek
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** ArcheoPro
8. **Centrumcoördinaten:** 186283 / 420014
9. **Oppervlakte (m):** 116147

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

10. ARCHIS-peildatum: 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 33556; **Onderzoeksnummer:** 25013

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hoogstraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Synthegra BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Op basis van de hoge verwachting voor de perioden mesolithicum tot en met vroege middeleeuwen en de middelhoge verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd wordt geadviseerd om voorafgaand aan de geplande grondwerkzaamheden een archeologisch booronderzoek uit te voeren
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182835 / 419258
9. **Oppervlakte (m):** 1265
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 33558; **Onderzoeksnummer:** 25206

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schoonenburgseweg 27; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Becker en Van de Graaf
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** onbekend; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 181929 / 419734
9. **Oppervlakte (m):** 1443
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 34198; **Onderzoeksnummer:** 25993

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Wijchen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** geen vervolgonderzoek noodzakelijk
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 179351 / 421198
9. **Oppervlakte (m):** 856
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 35732; **Onderzoeksnummer:** 40206

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

2. **Plaats:** Wijchen; **Toponiem:** Vennen; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** ADC ArcheoProjecten adviseert om in de in groen aangegeven gebieden van SBB 24 in afb. 11 geen graafwerkzaamheden uit te voeren. Mocht deze planaanpassing, om welke reden dan ook, niet aan de orde zijn, dan is in deze gebieden een verder inventariserend veldonderzoek noodzakelijk
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 183037 / 422209
9. **Oppervlakte (m):** 4240597
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 36552; **Onderzoeksnummer:** 27276

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Karterend booronderzoek
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 185272 / 423027
9. **Oppervlakte (m):** 10766
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 36917; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Schonenburg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archeologisch Centrum Vrije Universiteit Amsterdam
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Renswoude, van
8. **Centrumcoördinaten:** 182500 / 419633
9. **Oppervlakte (m):** 71423
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 37647; **Onderzoeksnummer:** 28957

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Kasteellaan 2; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Oostzee Stedenbouw bv
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** vervolgonderzoek noodzakelijk ivm ligging op rivier

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

duin en aanwezige vondsten in de bodem. Gezien de geringe omvang van de geplande nieuwbouw wordt een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving ter grootte van de bouwput(ten) aanbevolen

6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Boshoven, E., 2009. RAAP-notitie 3314
8. **Centrumcoördinaten:** 186261 / 419582
9. **Oppervlakte (m):** 1107
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 38526; **Onderzoeksnummer:** 30856

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Rijksweg ong.; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Oostzee Stedenbouw bv
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Geen vervolgonderzoek. - verstoorde top van de bodem - smeltwaterafzettingen met een afgetopt AC-profiel. - geen aanwijzingen voor archeologische vindplaats
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Boshoven, E., 2010. RAAP-notitie 3369
8. **Centrumcoördinaten:** 186864 / 422744
9. **Oppervlakte (m):** 833
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 40618; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Hollestraat 13-37; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Econsultancy BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Stiekema
8. **Centrumcoördinaten:** 179819 / 420368
9. **Oppervlakte (m):** 4818
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 40698; **Onderzoeksnummer:** 32722

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Hollestraat 13-37; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archaeological Research en Consultancy
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

8. **Centrumcoördinaten:** 179819 / 420370
9. **Oppervlakte (m):** 4620
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 41014; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Arcadis
4. **Opdrachtgever:** Gemeente Heumen
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Brouwer
8. **Centrumcoördinaten:** 186954 / 423783
9. **Oppervlakte (m):** 5931
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 42464; **Onderzoeksnummer:** 34337

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Molenstraat 6; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** onbekend/niet opgegeven
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** A/C=profiel aangetroffen. Bovengrond bleek verstoord. Geen vervolgonderzoek aanbevelen.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Boshoven, E., 2010. RAAP-notitie 3570
8. **Centrumcoördinaten:** 188037 / 419677
9. **Oppervlakte (m):** 2007
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 42606; **Onderzoeksnummer:** 33663

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archaeological Research en Consultancy
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182369 / 420912
9. **Oppervlakte (m):** 22739
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 43098; **Onderzoeksnummer:** 41590

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: begeleiding

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

2. **Plaats:** Wijchen; **Toponiem:** Boskant; **Gemeente:** Wijchen
3. **Uitvoerder:** Archeodienst Gelderland
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Tijdens het onderhavige onderzoek zijn geen archeologische sporen en/of vondsten aangetroffen.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 181299 / 421740
9. **Oppervlakte (m):** 19
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 43458; **Onderzoeksnummer:** 37916

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Wijchen; **Toponiem:** Boskant 130; **Gemeente:** Wijchen
3. **Uitvoerder:** Archaeological Research en Consultancy
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 181528 / 421899
9. **Oppervlakte (m):** 91
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 44254; **Onderzoeksnummer:** 38140

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Broekkant; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** vrijgeven
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186769 / 421818
9. **Oppervlakte (m):** 18548
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 44483; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Molenhoek; **Toponiem:** Rijksweg 262; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Synthegra BV
4. **Opdrachtgever:** onbekend/**niet opgegeven**
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Kremer

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

8. **Centrumcoördinaten:** 188184 / 419621
9. **Oppervlakte (m):** 1713
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 44724; **Onderzoeksnummer:** 44040

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Parksesteeg 2; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** MUG Ingenieursbureau BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** zie voor verdere info meldingnr 44725 (booronderzoek)
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 185026 / 421587
9. **Oppervlakte (m):** 9514
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 44725; **Onderzoeksnummer:** 44041

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Parksesteeg 2; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** MUG Ingenieursbureau BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** In het bureauonderzoek is aangegeven dat op de onderzoekslocatie landduinen en rivierkleiafzettingen aanwezig moeten zijn. Deze zijn tijdens het veldonderzoek inderdaad aangetroffen. Echter, deze landduinafzettingen zijn geheel verstoord.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 185028 / 421582
9. **Oppervlakte (m):** 9465
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 45179; **Onderzoeksnummer:** 40730

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** geen vermelding; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Econsultancy BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Volgens het opgestelde gespecificeerde archeologisch verwachtingsmodel kunnen er in het plangebied archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden vanaf het einde van het Laat Paleolithicum en wordt de kans hoog geacht.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

8. **Centrumcoördinaten:** 182732 / 419312

9. **Oppervlakte (m):** 1072

10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 45180; **Onderzoeksnummer:** 40732

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Plangebied "Lijsterstraat"; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Econsultancy BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden adviseert Econsultancy om, ten aanzien van de geplande bodemingrepen, in het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) geen vervolgonderzoek te laten plaatsvinden.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 182732 / 419312
9. **Oppervlakte (m):** 1052
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 45527; **Onderzoeksnummer:** 40710

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Maasbandijk (ong.); **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Econsultancy BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Binnen het zuidwestelijke deelgebied en het westelijke deel van het noordoostelijke deelgebied (ter **Plaats**e van de overslaggronden) wordt, in verband met de lage archeologische verwachting, geadviseerd geen vervolgonderzoek uit te voeren. Wel dient e
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Econsultancy BV
8. **Centrumcoördinaten:** 185576 / 419520
9. **Oppervlakte (m):** 105718
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 46461; **Onderzoeksnummer:** 36373

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Oude Boterdijk 42; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Het advies is om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een verkennend booronderzoek, teneinde inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden en me

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186553 / 419897
9. **Oppervlakte (m):** 1957
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 46536; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Overasseltse Broek; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archaeological Research en Consultancy
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Thijs
8. **Centrumcoördinaten:** 183021 / 420805
9. **Oppervlakte (m):** 37228
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 48352; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Nederasselt; **Toponiem:** Hollestraat 13 - 25; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Econsultancy BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** onbekend; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Schutte
8. **Centrumcoördinaten:** 179786 / 420371
9. **Oppervlakte (m):** 2248
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 48758; **Onderzoeksnummer:** 38285

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: begeleiding
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Dijksche Leigraaf; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** BAAC BV
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Er zijn geen vondsten of sporen aangetroffen.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 183000 / 420794
9. **Oppervlakte (m):** 3982
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijksvald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

Onderzoekmeldingsnummer: 49903; **Onderzoeksnummer:** 43737

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Malden; **Toponiem:** Jufferstraat 8A; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archaeological Research en Consultancy
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 186312 / 423144
9. **Oppervlakte (m):** 6955
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 50736; **Onderzoeksnummer:** 44164

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Oude Boterdijk; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Oranjewoud BV
4. **Opdrachtgever:** onbekend/**niet opgegeven**
5. **Advies vervolgonderzoek?** onbekend; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Oranjewoud BV
8. **Centrumcoördinaten:** 186609 / 420166
9. **Oppervlakte (m):** 9169
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 51735; **Onderzoeksnummer:** 42242

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Valkstraat 19 te Overasselt; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** ADC ArcheoProjecten
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** nee; **Advies:** Op basis van het bureauonderzoek werden in de ondiepe ondergrond rivierduinen verwacht. In de top van deze rivierduinen werden archeologische resten verwacht uit perioden vanaf het Laat Paleolithicum
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** ADC ArcheoProjecten
8. **Centrumcoördinaten:** 184104 / 419271
9. **Oppervlakte (m):** 2642
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 53044; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: bureauonderzoek
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Heumen; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Grontmij
4. **Opdrachtgever:** Rijkswaterstaat

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald
Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Geraeds
8. **Centrumcoördinaten:** 184456 / 418824
9. **Oppervlakte (m):** 74014
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 53427; **Onderzoeksnummer:** 44101

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Kleefse Veerstraat te Heumen; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** RAAP archeologisch adviesbureau
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** Behoud in situ. Onderzoek is niet in kader van bedreiging van het bodemarchief, maar om mogelijkheden te bekijken om kroonwerk weer terug te brengen in het landschap.
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 179777 / 419263
9. **Oppervlakte (m):** 89235
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 54847; **Onderzoeksnummer:** 44498

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Parksestraat; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archaeological Research en Consultancy
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 184257 / 422072
9. **Oppervlakte (m):** 6269
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 54848; **Onderzoeksnummer:** 44499

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: booronderzoek
2. **Plaats:** Overasselt; **Toponiem:** Hofsteeg; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Archaeological Research en Consultancy
4. **Opdrachtgever:** Particulier
5. **Advies vervolgonderzoek?** Ja; **Advies:** onbekend
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** onbekend
8. **Centrumcoördinaten:** 184596 / 421260
9. **Oppervlakte (m):** 9498

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

10. ARCHIS-peildatum: 10-1-2013

Onderzoekmeldingsnummer: 54985; **Onderzoeksnummer:** geen

1. **Onderzoekstype:** Archeologisch: proefputten / proefsleuven
2. **Plaats:** Heumen; **Toponiem:** Oude Boterdijk; **Gemeente:** Heumen
3. **Uitvoerder:** Arcadis
4. **Opdrachtgever:** Particulier/overig
5. **Advies vervolgonderzoek?** niet afgerond/gemeld; **Advies:** niet afgerond
6. **Datum gereedmelding:** 10-1-2013
7. **Documentatie/auteur:** Feest, van der
8. **Centrumcoördinaten:** 186577 / 420130
9. **Oppervlakte (m):** 25770
10. **ARCHIS-peildatum:** 10-1-2013

Bijlage 4: Karteringseenheden en omschrijvingen bij het bestand Hmcw2_vw

De lijst met als karteringseenheden en omschrijvingen bij het bestand Hmcw2_vw is als Excel file opgenomen op de cd-rom die bij dit rapport is gevoegd.

Bijlage 5: Manuscriptkaart van het Rijkswald van Thomas Witteroos uit 1570

RAAP-RAPPORT 2739

Een verscheidenheid aan landschappen tussen Maas en Nederrijkswald

Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart en cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Heumen

